

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YAŞLILARDA TEKNOLOJİ KULLANIMININ TOPLUMSAL
HAYATA KATILIMA VE BAŞARILI YAŞLANMAYA ETKİSİNİN
İNCELENMESİ

HAZIRLAYAN
BUSE HANÇEROĞLU KANDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
DR.ÖĞR.ÜYESİ MERVE DENİZ PAK GÜRE

ANKARA- 2023

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 02 / 01/ 2023

Öğrencinin Adı, Soyadı: BUSE HANÇEROĞLU KANDEMİR

Öğrencinin Numarası: 22010080

Anabilim Dalı: SOSYAL HİZMET

Programı: SOSYAL HİZMET

Danışmanın Unvanı/ Adı, Soyadı: DR. ÖĞR. ÜYESİ MERVE DENİZ PAK GÜRE

Tez Başlığı: YAŞLILARDA TEKNOLOJİ KULLANIMININ TOPLUMSAL HAYATA KATILIMA VE BAŞARILI YAŞLANMAYA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans/Doktora tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 108 sayfalık kısmına ilişkin, 19 / 12 / 2022 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından TURNİTİN adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 12’dir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası :

ONAY

02 / 01 / 2023

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

DR. ÖĞR. Ü. MERVE DENİZ PAK GÜRE

TEŞEKKÜR

Hayat, inişler ve çıkışlarla dolu bir yolculuktur... Yüksek lisans serüvenimi bitirme yolculuğum ise sıra dışıydı. Bu süreçte bir yandan KPSS savaşı verirken bir yandan akademik çalışmamı başarıyla tamamlamak istedim. 2 yıl insana ne öğretebilir demeyin. Sadece bilimsel verileri analiz etmeyi değil aynı zamanda hayata dair de çok şey öğrendim. Şunu anladım ki durarak hiçbir şey başarılıymış. Hayattan güzel şeyler istiyorsak emek vermek ve mücadele etmek gerekiyormuş. Başarı bir kez tadılınca bağımlılık yaratıyormuş. İşleyen demir gerçekten de ısıldıyormuş. Bu tezi inişlerle dolu, çok yorgun, bitkin ve zaman zaman umutsuz hissettiğim ama asla pes etmediğim bir dönemde bitirmeye çalıştım. Bu satırları yazdığımı göre de başarmışım demektir. Ne mutlu ki gönlümden geçtiği gibi aynı zaman da KPSS görevini de başarıyla tamamladım. O yüzden öncelikle sana teşekkürler Buse ! Belki çok zorlandın belki çok yıprandın ama asla yılmadın. Ve değdi. Seninle gurur duyuyorum. Zorlayıcı ama görkemli bir yolculuktu.

Bu yolculukta yüksek lisans tezimi bitirmeme vesile olan ve kendisini tanıdığım için çok şanslı hissettiğim değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Merve Deniz Pak Güre'ye teşekkürü borç bilirim.

Sürecin en zor günlerinde hayatın inişler ve çıkışlardan oluştuğunu bana hatırlatan, hem en dipteyken hem tepedeyken varlığını daima hissettiren, duruşunu ve mücadelesini örnek aldığım, her yolda kılavuz olan hayran olduğum kıymetli babama,

Bir gün bana 'kim olmak istediğini kendin seçeceksin' diyerek hayatımı değiştiren, her geçen gün gücüne gıptayla baktığım, ailesi ve çocukları için daima savaştan, üreten, emeklerinin karşılığını asla ödeyemeyeceğim benden genç görünen güzeller güzeli biricik anneme,

Her şey için çok ama çok teşekkür ederim. Beni bu güzel günlere getirecek şekilde yetiştirdiğiniz için ayrıca teşekkür ederim. Benim için paha biçilmezsiniz. İyi ki varsınız !

Ve son olarak canım eşim, bu hayatta seni hak edecek ne yaptım inan bilmiyorum. Karadeniz’den Akdeniz’e uzanan sonsuz ihtimaller iyi ki yolumuzu birleştirmiş. Sadece bu tez sürecinde değil her an yanımda olarak bana g kattığın için, her yıkılmak üzere olduğumda elimden tuttuğun için, her glşme eşlik ettiğin için, her karanlık yolda nm aydınlattığın için, bana yılmadan savaşmayı öğrettiğin için, bana hep inandığın için ve en önemlisi bu eşsiz hayatı benimle paylaştığın için teşekkür ederim. Başarmak, seninle güzeldi!

Çalışmamın alana katkı sağlaması dileğiyle...

Ne demiş Epiktetos;

“Mutluluk, gidilen yolun üzerindedir, yolun sonunda değil.

Mutlu olmanın zamanı bugündür, yarın değil. ”

ÖZET

HANÇEROĞLU KANDEMİR, Buse. *Yaşlılarda Teknoloji Kullanımının Toplumsal Hayata Katılıma ve Başarılı Yaşlanmaya Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2023.*

Bu araştırmanın amacı yaşlıların teknoloji kullanımının toplumsal hayata katılıma ve başarılı yaşlanmaya etkisinin incelenmesidir. Araştırma nicel desende ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Türkiye’de yaşlı refahı alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarına üye olan 65 yaş üstü bireyler oluşturmuş olup 191 katılımcı ile araştırma tamamlanmıştır. Veri toplamak amacıyla literatür taramasına dayanarak hazırlanan sosyodemografik soru formu, Başarılı Yaşlanma Ölçeği, Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri ve Teknoloji Kullanım Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS 22.0 programında uygun istatistik yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların %55,5’i kadındır, %62.3’ü evlidir, %80,1’nin çocuğu vardır. Ortalama yaş 69.56 ± 6.118 ’dir. %39.3’ü üniversite mezunudur ve %22.5’i tam zamanlı olarak çalışmaktadır. %82.7’si ailesiyle beraber yaşamakta olup %61.8’i en uzun süre kentte yaşamını sürdürmüştür. Katılımcıların %95.29’unun teknolojik cihazı, %90.1’inin internete erişimi ve %57.6’sının en az bir sosyal medya hesabı vardır. %40.8’i günde 1-3 saat arası internet kullandığını ifade etmiştir. Katılımcıların Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri puan ortalaması 4.32 ± 3.26 olup ortalamanın altında skorlar elde ettikleri tespit edilmiştir. Başarılı Yaşlanma Ölçeği puan ortalaması 53.42 ± 11.10 olup, skorlar ortalamanın üzerindedir. Teknoloji Kullanım Ölçeği puan ortalaması 37.24 ± 9.08 olarak belirlenmiş ve bu puanların ortalamanın üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Teknoloji kullanım ölçeği puanları ile başarılı yaşlanma ölçeği puanları arasında pozitif yönlü korelasyon bulunmaktadır. Teknoloji kullanım ölçeği puanları ile toplumsal yaşama katılım envanteri puanları arasında anlamlı istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Sonuç olarak yaşlıların teknoloji kullanımının teşvik edilmesinin başarılı yaşlanma üzerinde olumlu etkiler yaratabileceği görülmektedir. Başarılı yaşlanma sürecinde yaşlılar ile teknoloji arasında uyum çalışmalarının sağlanmasında sosyal hizmet müdahalelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Yaşlı dostu teknolojik donanım ve yazılımların geliştirilmesinde ve yaşlıların teknolojik gelişmelere adapte edilmesinde sosyal hizmet uzmanlarının danışman, eğitici ve kaynak geliştirici roller üstlenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Teknoloji, Başarılı Yaşlanma, Toplumsal Hayata Katılım, Yaşlılarla Sosyal Hizmet

ABSTRACT

HANÇEROĞLU KANDEMİR, Buse. *Examination of The Effect of Technology Use on Social Life Participation And Successful Aging in The Elderly*, Master's Degree Thesis, Ankara, 2023.

This research aims to examine the effect of technology use by the elderly on participation in social life and successful aging. The research was carried out in a relational screening model in quantitative design. The population of the research consisted of individuals over the age of 65 who are members of non-governmental organizations operating in the field of elderly welfare in Turkey, and the research was completed with 191 participants. The sociodemographic questionnaire, Successful Aging Scale, Community Integration Questionnaire, and Technology Usage Scale were used to collect data. The data were analyzed in SPSS 22.0 program using appropriate statistical methods. 55.5% of the participants are females, 62.3% are married, and 80.1% have children. The mean age is 69.56 ± 6.1 years. 39.3% are university graduates and 22.5% work full-time. 82.7% of them live with their families and 61.8% of them have lived in the city for the longest time. 95.29% of the participants have a technological device, 90.1% have internet access and 57.6% have at least one social media account. 40.8% stated that they used the internet for 1-3 hours a day. The average score of the participants in the Community Integration Questionnaire was 4.32 ± 3.26 and it was determined that they obtained scores below the average. The successful Aging Scale means the score is 53.42 ± 11.10 , and the scores are above the mean. The mean score of the Technology Use Scale was determined as 37.24 ± 9.08 and these scores were found to be above the mean. There is a positive correlation between technology use scale scores and successful aging scale scores. There is no statistically significant relationship between technology use scale scores and social life participation inventory scores. As a result, it is seen that encouraging the use of technology by the elderly can have positive effects on successful aging. In the successful aging process, social work interventions are needed to ensure adaptation between the elderly and technology. It may be suggested that social workers take on roles as consultants, trainers, and resource developers in the development of age-friendly technological hardware and software and in adapting the elderly to technological developments.

Keywords: Aging, Technology, Successful Aging, Participation in Social Life, Social Work with the Elderly

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xi
BÖLÜM I: GİRİŞ.....	1
1.1. Yaş ve Yaşlılık Kavramı	2
1.1.1.Yaşlılık Döneminde Fiziksel, Ekonomik ve Psikososyal Durum	3
1.1.2.Başarılı Yaşlanma	5
1.1.3.Yaşlıların Toplumsal Hayata Katılımı	6
1.1.4.Başarılı Yaşlanma ve Toplumsal Hayata Katılımda Sosyal Hizmetin Rol ve İşlevleri.....	7
1.2. Teknolojinin Tanımı ve Temel Çerçevesi.....	9
1.2.1.Yenilikçi Teknoloji Kavramı	11
1.2.2.İnternet ve Sosyal Medya	12
1.2.3.Nesiller Bazında Teknoloji Kullanımı	14
1.3. Yaşlılık Döneminde Teknoloji Kullanımının Kavramsal Çerçevesi.....	15

1.3.1.Yaşlıların Teknolojiye Bakış Açısı	19
1.3.2.Yaşlı Bireylerin Teknoloji Kullanımında Sosyal Hizmetin Rolü	20
1.3.3.Yaşlı Bireylerin Teknolojiye Entegrasyonunda Sosyal Hizmet Müdahaleleri	22
1.4. Araştırmanın Problemi	25
1.5. Araştırmanın Amacı.....	28
1.6. Araştırmanın Önemi	30
1.7. Sayıtlar	31
1.8. Sınırlılıklar	31
1.9. Tanımlar	31
BÖLÜM II: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	33
2.1. Araştırmanın Modeli	33
2.2. Evren ve Örneklem	33
2.3. Veri Toplama Araçları	33
2.4. Verilerin Toplanması.....	35
2.5. Verilerin Analizi.....	35
2.6. Araştırmanın Etik Yönü.....	35
BÖLÜM III: BULGULAR VE TARTIŞMA	37
3.1. Sosyodemografik Özellikler ile İlişkili Bulgular	37
3.2. Toplumsal Yaşama Katılım ile İlgili Bulgular	45
3.3. Başarılı Yaşlanma ile İlgili Bulgular	48
3.4. Teknoloji Kullanımı ile İlgili Bulgular	51
3.5. Teknoloji Kullanımının Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkisi	59
3.6. Teknoloji Kullanımının Toplumsal Yaşama Katılım Üzerindeki Etkisi	64

BÖLÜM IV: SONUÇ VE ÖNERİLER	69
--	-----------

4.1. Sonuç	69
-------------------------	-----------

4.2. Öneriler	71
----------------------------	-----------

KAYNAKLAR.....	74
-----------------------	-----------

EKLER

EK-1. YAŞLILIK ALANINDAKİ SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

EK-2. AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

EK-3. SOSYODEMOGRAFİK SORU FORMU

EK-4. BAŞARILI YAŞLANMA ÖLÇEĞİ

EK-5. TOPLUMSAL YAŞAMA KATILIM ENVANTERİ

EK-6. TEKNOLOJİ KULLANIM ÖLÇEĞİ

EK-7. ETİK KURUL ONAYI

EK-8. ÖLÇEK KULLANIM İZİNLERİ

TABLÖLÄR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Teknolojinin Alt Çalışma Alanları.....	10
Tablo 2. Araştırmadaki Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler	28
Tablo 3. Araştırmaya Katılım Durumu.....	37
Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyetleri.....	38
Tablo 5. Katılımcıların Yaşlarıyla İlişkili Bulgular.....	38
Tablo 6. Katılımcıların Medeni Durumu	39
Tablo 7. Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Durumu	39
Tablo 8. Katılımcıların Eğitim Durumu	40
Tablo 9. Katılımcıların Çalışma Durumu	41
Tablo 10. Aylık Gelirin Geçim Düzeyine Etkisi	41
Tablo 11. Katılımcıların En Uzun İkamet Ettikleri Yerleşim Yeri	42
Tablo 12. Katılımcıların Yaşadığı Yer	43
Tablo 13. Katılımcıların Kronik Hastalığa Sahip Olma Durumu.....	44
Tablo 14. Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri Puanları.....	45
Tablo 15. Başarılı Yaşlanma Ölçeği Puanları	48
Tablo 16. Teknolojik Cihazlara (cep telefonu, tablet, bilgisayar, akıllı saat gibi) Sahip Olma Durumu.....	51
Tablo 17. Yaşanan Yerde İnternetin Bulunma Durumu.....	52
Tablo 18. Katılımcıların Günlük İnternet Kullanım Süreleri	53
Tablo 19. Katılımcıların İnterneti Kullanım Amaçları*	54
Tablo 20. Katılımcıların Sosyal Medya Hesabı Bulunma Durumu.....	55
Tablo 21. Katılımcıların Dahil Olduğu Sosyal Medya Platformları*	56
Tablo 22. Katılımcıların İnternete Güvenme Durumları	57
Tablo 23. Teknoloji Kullanım Ölçeği ile İlişkili Puanlar	58

Tablo 24. Teknoloji Kullanım Ölçeği ile Başarılı Yaşlanma Ölçeği Arasındaki Korelasyon	59
Tablo 25. Teknolojik Cihaza Sahip Olma Durumunun Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkisi	60
Tablo 26. Yaşanan Yerde İnternet Olma Durumunun Başarılı Yaşlanmaya Katılım Üzerindeki Etkisi	61
Tablo 27. Sosyal Medya Hesabı Bulunma Durumunun Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkisi	62
Tablo 28. İnternete Güvenme Durumunun Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkisi	62
Tablo 29. Günlük İnternet Kullanım Süresinin Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkisi.....	63
Tablo 30. Teknoloji Kullanım Ölçeği ile Toplumsal Katılım Envanteri Arasındaki Korelasyon.....	64
Tablo 31. Teknolojik Cihaza Sahip Olma Durumunun Toplumsal Hayata Katılım Üzerindeki Etkisi.....	65
Tablo 32. Yaşanan Yerde İnternet Olma Durumunun Toplumsal Hayata Katılım Üzerindeki Etkisi.....	66
Tablo 33. Sosyal Medya Hesabı Durumunun Toplumsal Hayata Katılım Üzerindeki Etkisi	66
Tablo 34. İnternete Güvenme Durumunun Toplumsal Hayata Katılım Üzerindeki Etkisi .	67
Tablo 35. Günlük İnternet Kullanım Süresinin Toplumsal Hayata Katılım Üzerindeki Etkisi	68

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Yaş Gruplarına Göre Yıllar İçinde İnternet Kullanımı	15
---	----

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Başarılı Yaşlanma Ölçeği	BYÖ
Compact Disk	CD
Dünya Sağlık Örgütü	DSÖ
International Classification of Functioning	ICF
Statistical Package for the Social Sciences	SPSS
Türkiye İstatistik Kurumu	TÜİK

BÖLÜM I: GİRİŞ

Yaş, canlının doğum ile ölüm arasında geçirdiği değişim ve dönüşüm sürecidir. Yaş alma süreci kronolojik, biyolojik, fizyolojik, psikolojik, sosyo-kültürel, ekonomik ve sosyal gibi farklı boyutlarda değerlendirilmektedir. Bahsedilen bu boyutlar yaşlılık sürecinde çeşitli düzeylerde yavaşlamaktadır. Bu yavaşlama yaşının vücudunda, zihninde ve ruhsal durumunda hasarlara sebep olabilmektedir. Örneğin, genellikle 65 yaş ve üzeri yaşlıların aktif çalışma hayatı da sonlandığından toplumsal hayata katılımları düşebilmektedir. Yaş alma sürecinin başarılı şekilde gerçekleşmesi ise kişiden kişiye değişmektedir. Bu sürecin şekillenmesini etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Teknolojik gelişimler ve bunlara ayak uydurabilme becerisi hem toplumsal katılımı hem de başarılı yaşlanmayı etkileme potansiyeli taşımaktadır.

Gittikçe küreselleşen yaşadığımız dijital çağda her bireyin etrafını kuşatan teknoloji yaşlı bireylerin de etrafını kuşatmış durumdadır. Adım atılan her yer, bakılan her ürün ve hayatı kolaylaştıran tüm uygulamalar teknoloji ile sarılı durumdadır. Yaşlı bireylerin teknolojiye uyum sağlayabilme becerileri farklı olmakla beraber yine de teknolojik gelişimlerden uzak kalmalarının mümkün olmadığı görülmektedir. Yaşlıların, gereksinimlerinin karşılanmasında ve topluma uyum sağlamalarında teknolojinin önemli bir araç olduğu düşünülmektedir. Ancak buna karşılık literatürde yaşlıların teknoloji ile ilişkilerinin başarılı yaşlanma ve toplumsal yaşama katılımını etrafıca ele alan çalışmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın amacı yaşlıların teknoloji kullanımının toplumsal hayata katılıma ve başarılı yaşlanmaya etkisinin incelenmesidir.

Çalışmanın birinci bölümünde öncelikle yaşlılığın toplumsal yaşama katılımı ve başarılı yaşlanma ekseninde temel çerçevesi ortaya konulmuştur. Ardından teknoloji ile ilişkili kuramsal bilgiler verilmiştir. Sonrasında ise yaşlıların teknoloji ile ilişkilerini odağa alan çalışmalar sunulmuştur. Ardından sosyal hizmet uzmanlarının yaşlılar ile teknoloji kavramı arasında entegrasyonu sağlamada rollerinin ve müdahalelerinin neler olduğu belirtilmiştir. Araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve tanımlar paylaşılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde araştırmanın yöntemi detaylı olarak ortaya konulmuştur. Üçüncü bölümde elde edilen bulgular sunulmuş ve tartışılmıştır. Son bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

1.1. Yaş ve Yaşlılık Kavramı

Yaş, varoluş ve doğumdan bu yana geçen süre olarak tanımlanabilir ve genellikle yıllarla ölçülür. Yaşlılık ise sözlük anlamı olarak ‘yaşlı olma hali’ olarak tanımlanır ve ilerleyen yaşın etkisini gösterir. Bu açıdan bakıldığında yaşlılık, canlıların biyolojik fonksiyonlarının erişkin duruma gelmesinden sonra üreme döngüsünün sonu ile ölüm arasında geçen değişim ve dönüşüm sürecidir (Beğer ve Yavuzer, 2012).

Yaşlanma kronolojik, biyolojik, fizyolojik, psikolojik, sosyo-kültürel, ekonomik ve sosyal gibi farklı boyutlarda tanımlanmakta ve değerlendirilmektedir. Doğumla başlayan ve yaşam ilerledikçe geçen süreye ‘kronolojik yaşlanma’ denir. Dünya Sağlık Örgütü’ne (2002) göre 65 yaş ve üstü kişiler kronolojik olarak yaşlı kabul edilmektedir.

Yaşlanma fiziksel, psikolojik ve sosyal boyutlarıyla tüm yönleriyle değerlendirilmesi gereken bir süreçtir. Fizyolojik olarak yaşlanma, kronolojik yaşla birlikte gözlenen bedensel değişimlerdir. Psikolojik olarak yaşlanma, bir kişinin kronolojik yaş ilerledikçe öğrenme, problem çözme, algılama ve kişilik özelliklerine uyum sağlama yeteneğindeki bir değişiklik olarak görülür (Yerli, 2017).

Yaşlanmaya bağlı olarak biyolojik ve psikolojik alanda yaşanan kayıplar, sosyal alanda da kayıplara neden olmaktadır. Yaşlıların temel ihtiyaçları olan sağlık hizmetleri, kişisel bakım, sosyalleşme ihtiyacı ve engelliliğe bağlı diğer olası ihtiyaçlar gibi birçok sorun ve gereksinim ön plana çıkmaktadır (Çavuş, 2013). Bu süreç içerisinde yaşlılarda meydana gelen değişimler fiziksel, ekonomik ve sosyal durum bazında incelenebilmektedir.

1.1.1. Yaşlılık Döneminde Fiziksel, Ekonomik ve Psikososyal Durum

Yaşlanma fizyolojik, kronolojik, kültürel, psikolojik, ekonomik ve sosyal gibi farklı boyutlarda tanımlanabilir. Bu süreçte yaşlılar birçok fizyolojik problemle karşı karşıya kalmaktadır. Bu dönemdeki sağlık sorunları genellikle kronik ve dejeneratif hastalıklardır. Psikolojik açıdan algıların yavaşlaması ile birlikte yaşlılarda fiziksel ve bilişsel eksiklikler, yaratıcı yeteneklerin zayıflaması, dikkat dağınıklığı ve algıda yavaşlama görülür (Arpacı, 2007; Hanzer, 2007). Yaşlılar genellikle fiziksel ve zihinsel yeteneklerini kayb ettikleri büyük bir süreçten geçerler. Yaşlanma, insanların fizyolojik ve psikolojik olarak yavaşlaması ve gerilemesi, üretkenlikten tüketime geçmesi ve işlevini yitirerek başkalarına bağımlı bir yaşama geçmesi sürecidir. Bu süreçte fizyolojik ve psikolojik direnci yaşlandıkça zayıflayan bireylerde çeşitli hastalıklar gözlenebilmektedir. Bu hastalıklar arasında en çok görülenleri arasında geriatrik sendromları immobilizasyon (hareketsizlik), düşme, malnütrisyon (beslenme bozukluğu), demans, depresyon, osteoporoz (kemik erimesi), bası yarası, polifarmasi (çoklu ilaç kullanımı), duyma ve işitmede azalma, sarkopeni (kas kütlesinde azalma), idrar ve dışkı kaçırma sayılabilir.

Ekonomik boyutta yaşlı nüfus, ekonomik faaliyetin dışında kalan ya da işgücüne katılımı sınırlı olan yaş gruplarından biridir (Kayhan Kuzgun, 2002: 38). Yaşlılıkta ortaya çıkan gelir azalması, sosyal ilişkilerin bozulması, sağlık sorunları ve aktif çalışma hayatının sonlanması gibi sorunlar, yaşlıların üretme eğiliminden tüketme eğilimine geçişini desteklemektedir. Yaşlılar aktif bir yaşam durumundan pasif bir yaşam durumuna geçtiklerinde yaşam tarzları da değişmektedir. 65 yaş ve üstü bireyler artık çalışmadığından ve harcamalar artmaya devam ettiğinden, emekliler kendilerini ekonomik yönden sıkışmış gibi hissedebilmektedir (Özekes, 2006).

Yaşlılığa toplumsal boyutuyla bakıldığında, fiziksel işlevsellikte, toplumsal rollerde, bireysel ve toplumsal beklentilerde önemli gerilemeler meydana gelmektedir. Toplumun bireylerin yaşlanmasını etkilemesi ve toplumda yaşayan bireylerin yaşlanmasından toplumun etkilenmesi anlamına gelen ‘sosyal yaşlanma’ kavramı ortaya çıkmaktadır (Onur, 2006: 286). Yaşlıların biyolojik ve psikolojik kayıpları topluma katılımlarını ve kaliteli yaşlanmalarını etkileyebilmektedir. Sosyal hayata katılım ve yaşlanmanın kalitesi, kişilik özellikleri, aile bağları ve kültürel özellikleri, yaşam deneyimleri, başa çıkma becerileri ve çevredeki insanlarla ilişkilerden etkilenmektedir (Yıldız, 2012).

Yaş almayla beraber meydana gelen yavaşlama, yaşlı bireyi fizyolojik ve psikolojik olarak etkilemektedir. Yaşlanmayla beraber gelen psikolojik sorunların arasında uykusuzluk, anksiyete, demans, ölüm korkusu, depresyon vb. sayılabilir. Emekli olma, fizyolojik gücün azalması, kuşaklar arası fikir ayrımlarıyla beraber gerçekleşen toplumdan çekilme hali de bu hastalıklar üzerinde etkili olan önemli faktörlerdendir. Hastalık, toplumdan çekilme, sosyal çevreyle iletişimi indirgeme zamanla bir izolasyona dönüşmeye başlamaktadır. Bu izolasyon yaşlı birey için yaşlılığın mental, psikolojik ve fizyolojik dezavantajlarını ortaya çıkarmaktadır.

Yaşlanmaya eşlik eden fizyolojik değişimler yaşlının uyumunu bozarken bir yandan da onun için bir stres kaynağı haline gelmektedir. Cilt yaşlanması belirtileri, saçların beyazlaması ve fizyolojik yeteneklerin bozulması (yavaş hareket etme, düzenli dinlenme, dış uyaranlara tepkide yavaşlama, bu durumu artıran his kaybı vb. gibi), hastaların günlük yaşamlarında ihtiyaç duydukları uyum ve işlevselliği olumsuz etkilemektedir (Er, 2009).

Bütün bunlar yetersizlik ve değersizlik duygularıyla birlikte yaşlıların psikolojilerini de etkilemektedir. Yaşlılığın psikolojik boyutuna bakıldığında, algı, öğrenme, problem çözme gibi hafıza ile ilgili farklı alanlarda bireyin uyum kapasitesindeki değişiklikleri kapsadığı görülmektedir. Bu bakımdan bireyin fiziksel kayıplarının yanı sıra yaşa bağlı davranışsal yeteneğindeki değişiklikler zihinsel yaşlanmayı oluşturmaktadır. Zihinsel, fizyolojik ve ruhsal yaşlanmanın yavaşlatılması ya da kaliteli şekilde gerçekleşmesiyle bu sürecin olumsuz etkilerini seyreltmek mümkündür. Bu olumsuz ilerlemenin durdurulmasında kilit nokta ‘başarılı yaşlanma’dan geçmektedir.

1.1.2. Başarılı Yaşlanma

Başarılı yaşlanma kavramı, hastalıkları önleme, etkin ruhsal ve fizyolojik işlevsellik, hayata aktif katılım, kronik hastalık olmaması, psikolojide iyilik hali, hayat doyumu, finansal güvence, yaşama karşı pozitif tutum gibi geniş bir çerçeveyi içeren kavram anlamında kullanılmaktadır (Bowling ve Dieppe, 2005 : 1549). Rowe ve Kahn'ın (1998) tanımladığı başarılı yaşlanma ise olumlu zihinsel ve fiziksel yeterliliği ifade etmektedir.

Başarılı yaşlanma süreci fiziksel, sosyal, zihinsel, hareketlilik ve sağlık gibi faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörlerdeki çeşitlilik, başarılı yaşlanma konusunda farklı görüşlere yol açmıştır. Psikososyal yaklaşımlar, yaşlanma sürecinde kişisel zevk, yaşam doyumu, sosyal katılım, sosyal etkileşim ve özerklik gibi kavramları incelemektedir. Bireyin yaşlılıkta sosyal olarak aktif olma durumu, benlik saygısının sosyal çevreye yansımaları ve hedeflere ulaşma düzeyi başarılı yaşlanma için etkili faktörlerdir (Havighurst, Neugarten ve Tobin, 1968). Bu yaklaşım, bireyin yaşlanma sürecindeki başarısını, psikolojik ve sosyal faktörlerin uyumunun kişinin yaşam beklentisini artırmasıyla açıklamaktadır.

Başarılı yaşlanma, yaşlıların çalışma hayatı sonrasında yaşanan komşuluk ilişkilerini, ekonomik sorunlarını, sosyal imkanlarını, üretkenliklerini ve gündelik hayatlarını kapsayan çok yönlü kişisel durumlarına bağlı faktörlerin etkisi ile açıklanabilir. Sayılan faktörler kişiden kişiye değiştiği için durum hakkında farklı görüşler belirtilebilmektedir. Başarılı yaşlanma yaklaşımı, bireyin emekliliğin geri çekilme durumunu nasıl yönettiği, sosyal ilişkilerinde durumunu nasıl ifade ettiği, yaşamına maddi katkısının ne olduğu, kişisel çıkarları için neler yaptığı, kaynakları nasıl kullandığı sorularına cevap aramaktadır (Bowling ve Dieppe, 2005: 1549). Başarılı yaşlanma ile ilgili tüm yaklaşımların, toplumsal yaşam içerisinde yaşlıların kendilerini nasıl konumlandığı ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Bu yönüyle başarılı yaşlanma ve toplumsal hayata katılımın beraber ele alınmasında fayda bulunmaktadır.

1.1.3. Yaşlıların Toplumsal Hayata Katılımı

Toplumsal katılım kavramı, kişilerin ulusal ve uluslararası sözleşmelerden ve/veya eylemlerinden doğan haklarının siyasal, medeni ve toplumsal yaşamda onları etkileyen karar alma süreçlerinde kullanılması olarak tanımlanabilir. Katılım kavramı Uluslararası Fonksiyon, Engellilik ve Sağlık Sınıflandırması'nda (ICF) “toplumsal yaşam içerisinde bulunmak” şeklinde ifade edilmiştir. Genel ve özel kişilerarası ilişkileri analiz eden ICF’de yer alan işlemleri ve katılımı üzerine bir bölüm kişilerarası etkileşimleri ve ilişkileri değerlendirmeyi amaçlamaktadır. ICF'nin ifadesine göre sosyal katılım, bakıma ihtiyaç duyan kişilerin yaşamına katılım ve farklı faaliyetlerle mümkün olduğunca aktif olması anlamına gelmektedir (DSÖ, 2004).

Yaşlıların sosyal yaşama katılımı aktif yaşlanma ile ilişkilidir ve aktif yaşlanmanın gerekli koşullarından biridir. Kalıncara’ya (2016) göre, bireyin sosyal hayata katılımı sosyal bütünleşmeyi de teşvik etmekte, bu da bir gruba aidiyet duygusu oluşturmakta ve yakınlık, paylaşım ve bağ kurma ihtimalini artırabilmektedir. Levasseur ve ark. (2010), aynı şekilde bir kişinin diğer bireylerle kaynaşmasını sağlayan faaliyetlerde sosyal katılımı açıkça tanımlamaktadır. Sosyal boyutta katılım bireylerin aktifliği ve katılımı çerçevesinde dört düzeyde sınıflandırılmaktadır. Bunlar arasında herhangi bir özel aktivite olmaksızın diğerleri ile etkileşim içinde olmak, diğer bireyler ile aktivite içinde olmak, başkalarına yardım etmek ve topluma katkı sağlamak bulunmaktadır.

TÜİK’in (2021) araştırmasına göre Türkiye’de yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 ve daha yukarı yaştaki nüfus, 2016 yılında 6 milyon 651 bin 503 kişi iken son beş yılda %24,0 artarak 2021 yılında 8 milyon 245 bin 124 kişi oldu. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ise 2016 yılında %8,3 iken, 2021 yılında %9,7’ye yükseldi. Yaşlı nüfusun 2021 yılında %44,3’ünü erkek nüfus, %55,7’sini kadın nüfus oluşturdu. Nüfus projeksiyonlarına göre yaşlı nüfus oranının 2025 yılında %11,0, 2030 yılında %12,9, 2040 yılında %16,3, 2060 yılında %22,6 ve 2080 yılında %25,6 olacağı öngörüldü. Türkiye’nin nüfusunun son 5 yılda yaklaşık %20 arttığı görülmüştür. Verilere dayanarak yıllar içinde nüfusu yaşlanan bir ülke olduğumuz gerçeği ile yaşlıların toplumsal hayatın büyük kesimini oluşturacağı öngörülmektedir. Bu noktada yaşlıların toplumsal hayata katılımı önem arz etmektedir.

Yaşlıların sosyal hayata katılımları ve sosyal bütünleşmelerinin diğer insanlarla aktif iletişimleriyle doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir. Yaşlıların sosyal hayata katılımlarında şüphesiz içinde yaşadıkları toplumun etnik ve kültürel özellikleri etkili olabilmektedir. Geleneksel toplumlarda yaşlının aile üyeleri ve yakın çevresi tarafından bakımı karşılanmakta olup yaşlıların karar alma mekanizmalarını etkileyerek yaşamda daha aktif rol almaları sağlanabilmektedir. Bu nedenle, geleneksel toplumlarda sosyal hayata katılım, insanları daha bireysel bir yaşam tarzına sürüklemekte ve bu zorlama modern toplumlara göre daha yoğun şekilde gerçekleşebilmektedir (Kalınkara, 2016: 159).

1.1.4. Başarılı Yaşlanma ve Toplumsal Hayata Katılımda Sosyal Hizmetin Rol ve İşlevleri

Aktif ve başarılı yaşlanmanın katılım, güvenlik ve sosyal bileşenlerine ek olarak, Paúl Ribeiro ve Teixeira (2012: 2) farklı yaklaşımlardan oluşan 6 bileşen belirtmektedir. Belirtilen birleşenler kültür ve toplumsal cinsiyet eşitliği bazında yaşlı bireylerin aktif ve başarılı yaş almasına yönelik birçok ülkede önde gelen uygulama ve politikalaradır. Birleşenleri sıralamak gerekirse ilk sırada sosyal hizmetler (kaliteli ruhsal ve fiziksel sağlık hizmetleri) ve sağlık ikinci sırada hareketler ve davranışlar (fiziksel aktiviteler, düzenli beslenme, zararlı alışkanlıkların önlenmesi), üçüncü sırada bireysel farklılıklar (genetik, psikolojik, biyolojik faktörler), dördüncü sırada yaşanan çevre (yaşıyan profili, güvenliği, çevre düzenlemesi), beşinci sırada sosyal destek hizmetleri (eğitim faaliyetleri, bireysel görüşmeler) ve altıncı sırada ekonomik etkenler (iş durumu, gelir düzeyi, sosyal güvenlik durumu) gelmektedir.

1. Sağlık ve sosyal hizmetler (Hastalıklarla mücadele, sağlıklı yaşam, kaliteli sağlık hizmetleri, sürekli fiziksel ve ruhsal bakım)

2. Davranış ve Tutumlar (Alkol, sigara tüketimi gibi zararlı alışkanlıkların önlenmesi, fiziksel aktivitelerin artırılması, yeterli ve düzenli besin alımı, profesyonel ilaç tedavisi)

3. Bireysel Faktörler (Genetik, biyolojik ve psikolojik etmenler)

4. Fiziksel Çevre (Toplumsal çevresi, ev güvenliği, ani düşmeler, çevre kirliliğinin kontrolü)

5. Sosyal Faktörler (Sosyal destek hizmetleri, şiddet önlenmesi, eğitim)

6. Ekonomik Faktörler (Gelir, sosyal güvenlik, iş)

Sıralanan hususlardan hareketle, yaşlılarla çalışan sosyal hizmet mesleğinin temel amacının, insanların yaşamdaki temel rollerini yerine getirmelerine olanak tanıyan çevresel fırsatları artırmak, hayatta kalma becerilerini geliştirmek olduğu bilinmektedir (Dönümcü, 2006a; Dönümcü, 2006b). Burada hizmet sunarak, insan ilişkilerindeki sorunları çözmek, yardımcı olmak, insanları daha güçlü ve özgür kılmak amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşmak için sosyal sistemlerde kuramlardan yararlanan sosyal hizmet, insanların içinde yaşadığı toplumu mikro, mezzo ve makro boyutlarda inceleyen bir meslektir.

Türkiye’de ve dünyada yaşlı sayısının hızla artması nedeniyle yaşlılara yönelik sosyal hizmetlerin çeşitlendirilmesi gerekli hale gelmiştir. Sağlıklı ve başarılı yaşlanma kavramının ortaya çıktığı günümüzde yaşlıların iyilik halini destekleyen sosyal hizmetlerin artırılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Geriatrik sosyal hizmet yaşlılık ve sosyal hizmet kavramlarını ve yaşlılara yönelik sosyal hizmetin nasıl yapılması gerektiğini mikro, mezzo ve makro yöntemler çerçevesinde tanıtan ve bilimsel araştırmalar yürüten bir sosyal hizmet alanıdır. Sosyal hizmetin bu dalı yaşlı bireylerin başarılı yaşlanma ve toplumsal hayata katılımı hususunda yaşlı bireylere özel bakış açısıyla çalışmaktadır. Her bir insanın parmak izi aynı olamayacağı gibi yaşlıların da yaşadıkları olaylar, durumlar ve duygusal süreçler de aynı olmayacaktır. Bu noktada sosyal hizmet mesleği yaşlıların işlevselliğinin en üst düzeye çıkarılması, psikolojik yönden desteklenmeleri, fiziksel, ekonomik ve psikolojik açılardan fonksiyon kaybı yaşamaları nedeniyle toplumdan dışlanmamaları gibi konularda çalışır. Bu kapsamda yaşlıların başarılı yaşlanma süreçlerine dahil olmasını ve toplumsal hayata katılımlarını teşvik etmektedir. Bu bağlamda günlük yaşam dinamiklerinin ve başarılı yaşlanma sürecinin yaşlıların hayatını nasıl etkilediği konusu önemli olmaktadır. Teknolojinin getirdiği değişim ve dönüşüm bu hususta değerlendirilmesi gereken alanlardan biridir.

1.2. Teknolojinin Tanımı ve Temel Çerçevesi

Çevreyi geliştiren, değiştiren ve hatta dönüştüren tüm bilgi, beceri, yöntem ve süreçler, insanların ihtiyaç ve isteklerini karşılama hedefine ulaşmak için kullanılır. Teknoloji, yaratılış hakkında bilgiyi geliştirmede önemli bir araçtır. Fiziksel eserler açısından, basit makineler ve aletler yapma bilgisi ve yeteneğidir. Bu bilgi deneyim içerir. Teknoloji ise, üretim makine ve teçhizatının bilimsel bilgiye dayalı bilgisidir. Heidegger'e göre (1998'den akt. Günay, 2017) teknoloji bir araç ve bir insan etkinliğidir. Çünkü teknoloji, insanın kendisi tarafından ve şahsi ihtiyaçlarının karşılanması için üretilen bir olgudur.

Günümüzde teknoloji, çağın en önemli tanımlayıcı terimlerinden biridir. Günümüzde uzay, iletişim ve askeri araç üretimi gibi alanlarda teknolojik araştırmalar dikkat çekmektedir. Ancak yine de teknoloji sadece alet ve ekipman yapmaktan ibaret değildir. Teknoloji kavramı toplumun dokusunu etkileme rolü olan önemli bir araçtır (Çataloğlu, 2018).

Gelişen ve sürekli yenilenen dünyada yaşanan gelişmelerle beraber teknolojiye de paralel olarak ilerlemeler görülmektedir. Birçok alanda büyük bir hızla gelişmekte olan teknoloji yaşamın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmektedir. Teknolojinin kapsadığı alanlar incelendiğinde sağlık, ulaşım ,güvenlik, bankacılık ve alışveriş, iletişim ve günlük yaşam faaliyetleri üzerinde etkin şekilde kullanıldığı görülmektedir. Teknolojinin yaşamın her alanına yayılması ile beraber gündelik ihtiyaçlar, sağlık ihtiyaçları, sosyal aktivite planları, gündem akışının takibi ve hayata dair diğer daha pek çok unsur teknoloji üzerinden yürütülmeye ve karşılanmaya başlamıştır. Copeland (2013), hızla değişen ve bireylerin yalnızlaştığı bir dünyada, toplumdaki herkesin internet kullanmasının ve yararlarını anlamasının hayati önemde olduğunu vurgulamıştır. Basit bir elektronik posta yazabilmek ya da sosyal paylaşım sitelerine erişebilmek, bireylerin kilometrelerce ötedeki yakınlarıyla iletişim kurmalarını sağlayabilmektedir. Buna göre teknoloji günümüzde hayati konularda yaşamı kolaylaştırmayı sağlamaktadır. Teknolojinin kapsamı ise her yaştan bireyin kendi yaşamlarındaki kullanım alanlarının çeşitliliğine göre şekillenmektedir. Kişisel amaçlar doğrultusunda arz talep ihtiyacına göre bilimsel atılımlar ve ilerlemeler de şekillenmektedir. Bu şekillenme sosyal medya kullanımı, mobil cihaz ve teknolojik ürün kültürünün yaygınlaşması, sağlık alanındaki gelişmeler, siber alandaki yenilikler, online görüşmeler ve iletişim hizmetleri gibi konularda etkilerini göstermektedir. Teknolojinin kullanıldığı alt çalışma alanları gösterilmiştir.

Tablo 1. Teknolojinin Alt Çalışma Alanları

Yapay Zekâ	Siber Güvenlik	Sibernetik
Makine Öğrenmesi	Sistem Güvenliği	Sinyal İşleme
Hesapsal Zekâ	Bilgi Güvenliği	Çoklu Ortam Sistemleri
Derin Öğrenme	İhlal Tespit Sistemleri	Gerçek Zamanlı Sistemler
Bilgisayarla Görme	Bilgisayar Ağları	İnsan Bilgisayar Etkileşimi
Bilgisayar Grafikleri	Kablosuz Ağlar	Bilgisayar Biliminde Lojik
Resim ve Görüntü İşleme	Mobil Ağlar	Nümerik Analiz
Bilimsel Hesaplama	Yazılım Tanımlı Ağlar	Kent Bilgi Sistemleri
Yumuşak Hesaplama	Biyoinformatik	Nesnelerin İnterneti
Yazılım Standartları	Veri Tabanı Yönetim Sistemleri	Bulut Bilişim
Otomata ve Formal Diller	Graf Teorisi	Bilgi Sistemleri
Algoritmalar	Ayrık Matematik	Bilgi Kaynaklarının Yönetimi
Kriptografi	Robotik	Örgütsel Hesaplama
Steganografi	Modelleme ve Simülasyon	Olasılık ve İstatistik
Veri Yapıları	Oyun Teknolojileri	Sistem Mimarisi
Kuantum Hesaplama	Paralel ve Dağıtık Hesaplama	Dijital ve Sosyal Ağlar
İşletim Sistemleri	Programlama Dilleri	Bilişim Sistemlerinde Finans
Yazılım Güvenliği	E-Ticaret Uygulamaları	Biyomedikal Teknolojileri
Bilişim Sistemleri ve Pazarlama	Bilgisayar Mimarisi	Uzman Sistemler
İş Zekâsı	Optimizasyon Teknikleri	Tıbbi Görüntüleme Sistemleri
Bilişim Suçları	Karar Destek Sistemleri	Teknoloji ve Suç Analizi
Proje Yönetimi	Bilişim Sistemleri ve Eğitim	Kaynak Yönetimi
Dijital Parmak İzi	Grafoloji	Dijital Belge İnceleme
Donanım Tasarımı	Yazılım Tasarımı	Bilgisayar Destekli Eğitim

Kaynak: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gazibtd>

Teknolojinin alt çalışma alanları en kapsamlı haliyle görülmektedir (Tablo 1). Yaşlılarla çalışma konusunda teknolojinin kullanılmasında ise bu alt alanlardan sağlık hizmetleri için yapay zeka, teknoloji kullanımı için insan bilgisayar etkileşimi, Alzheimer’a karşı oyun teknolojileri ve sosyal medya kullanımı öğrenmeleri için dijital/sosyal ağlar alt çalışma alanlarında faydalanılabilmektedir.

1.2.1. Yenilikçi Teknoloji Kavramı

Bilişim terimi, bilgi ve iletişim kelimelerinin birleşiminden oluşur. Bilgiyi yaratma, elde etme ve kullanma becerisi günümüzde çok önemlidir. Yaşadığımız çağda bunu etkili bir şekilde yapabilmek iletişim kurabilme becerisine bağlıdır. Bilgi teknolojisi ise bilginin iletişimde olduğu tüm bu gelişmeleri içermektedir. Son yıllarda teknoloji ilerledikçe yenilikçi teknolojiler ortaya çıkmıştır.

Teknolojinin bireylerle ilişkisinin dönüşüm ve değişim sürecinin sonucunda doğan yenilikçi teknolojiler, günlük hayatı tamamen kuşatmış durumdadır. Bu durum dünya çapında internet kullanım oranlarının her yıl artmasıyla kanıtlanmaktadır. Teknolojinin hayatımıza kattığı yeni nesil iletişim cihazları artık bireylerle iç içe paralel şekilde dünyaya katılmaktadır (Artut, 2021). Teknoloji yaşantımızın her alanına yayıldığı ve son dönemde gelişen yüksek teknolojik yenilikler sayesinde günlük yaşamın dahi dijitalleştiği görülmektedir. Bu yenilikçi dijitalleşme, insanların yaşam tarzlarını değiştirmekte, iletişim yollarını tanımlamakta ve günlük aktivitelerin ve boş zamanların değerlendirilmesini etkilemektedir.

Yeni teknolojiye adapte olup alışmak, onu öğrenmek ya da kullanma becerisine sahip olmak belirli bir öğrenme süreci gerektirmektedir. Farklı yollardan yayılan üç tür yenilik bulunmaktadır. Bunlar; devamlı yenilikler, dinamik devamlı yenilikler ve süreksiz yeniliklerdir. Sürekli yenilikler, benimseyicilerin haiz oldukları ve kullandıkları ürünler üstünde meydana getirilen rahat yenilik ve geliştirmedir. Örneğin, her sene gelişmelerin ve yeniliklerin olduğu araba endüstrisinde devamlı yenilikler gözlenmektedir. Dinamik devamlı yeniliklerde ise yenilik hem yeni bir ürünün yaratılması hem de mevcut üstünde köktencilik değişimi olarak görülmektedir. Bu tür yeniliklerde insanlar mevcut modelleri değiştirmektedir. Yenilikçi teknolojiler karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, compact disk'ler (CD) aynı işlevi yerine getirmesine rağmen, ek veri depolama, bozulmazlık ve dayanıklılık gibi özelliklerle yeni bir ürün olarak karşımıza çıkmaktadır. Süreksiz yenilik ise, amacı ve işlevi daha önce benimseyenler tarafından görülen tamamen yeni bir ürünün yaratılması olarak görülmektedir. Bu tür yenilikler büyük fikirleri içermektedir (The Center for Interactive Advertising, 1999).

Teknolojik yeniliklere uyum sağlamak bireysel bir tercihtir ancak hem bilişsel hem de davranışsal aşamaları içerir. Sosyalleşme süreçleri, bireylerin bilgi, beceri, tutum ve davranış eğilimlerini başkalarıyla paylaşarak büyümesini sağlayan sosyalleştirici faktörlerle (arkadaş, kitle iletişim araçları, aile vb.) ve sosyalleşmeyi doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen yapısal değişkenler (meslek, eğitim, gelir), olmak üzere iki farklı değişkenden söz edilmektedir (Özkan ve Purutçuoğlu, 2010).

Yayılma ise en temel haliyle, yeni fikirlerin belirli bir zaman süreci içinde, belirli kanallar aracılığı ile bir sosyal sistemin üyeleri arasında kabul edilmesi ve uygulamaya başlanmasıdır (Karasar, 2004: 112). Başka bir deyişle, yayılma, bir sosyal sistemin içerisindeki katılımcıların arasındaki kanallar vasıtasıyla zaman içinde "yenilik" ileten bir iletişim süreci olarak tanımlanır (Rogers, 2003: 5). İnovasyona belirli bir miktarda belirsizlik eşlik ettiğinden, bu belirsizliğin toplumda inovasyonun benimsenmesinde ve yayılmasında önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Anında dağıtım yerine; zaman içinde gelişen bir dizi eylem ve kararı içeren bir "süreç" olduğu kabul edilmektedir.

1.2.2. İnternet ve Sosyal Medya

İnternet, bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik bir iletişim ağıdır. Sosyal medya ise, tek yönlü bilgi paylaşımından, Web 2.0 kullanılarak çift yönlü ve eş zamanlı bilgi paylaşımına doğru bir yaklaşımla kullanıcılara hizmet veren bir medya sistemidir. Ayrıca sosyal medya; aynı zamanda insanların internette birbirleriyle yaptıkları diyaloglar ve paylaşımlar topluluğudur.

Küreselleşme ile birlikte önemli gelişmeler kapsamında iletişimin eski dönemlerle kıyaslanamayacak kadar hızlı ve yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanması görülmektedir. Bu hızlı ve yoğun gelişim ve dönüşümün özünün ağlar aracılığıyla iletişim ve veri paylaşımı olduğunu vurgulamakta fayda bulunmaktadır. Ağlar üzerinden bilgiye çok hızlı bir biçimde erişilebilmekte ve paylaşılabilmektedir. İnternet kullanımının ilk aşamalarında, kullanıcıların yalnızca altyapının verdiği onaylar dahilinde hareketsiz kaldığı bir sistemden bahsedilmektedir. Bu edilgenlik durumunda kendilerine sunulan içeriği tüketen pasif kullanıcılar, Web 2.0 ile aktif hale gelmektedir. Bu sürüm aslında kullanıcıların ağları aktif kullanabilmesinden daha fazla anlam ifade etmektedir.

Sosyal medya olarak adlandırılan alan da bu şekilde ortaya çıkmaktadır. Sosyal medya “süregelen klasik medya anlayışının dışında gelişen, kullanıcıların çevrimiçi olarak süreci şekillendirdikleri, kimliklerin diğer kullanıcıların beklentileri ve beğenileri çerçevesinde sürekli şekilde yıkılıp inşa edildiği bir yapı bozuma uğratıldığı, kullanıcıların gündemi belirlemede aktif olduğu bir sosyalleşme ve iletişim kurma” platformu şeklinde tanımlanabilir (Bayrakçı, 2021).

Sosyal medya esasen birer sosyalleşme platformları olma özelliği taşımaktadır. İletişim, düşünce özgürlüğü, bilgi aktarımı ve sosyal paylaşım sosyal medya platformlarının ortak özellikleridir. Sosyal medya platformları, genel olarak, bireyler arasındaki ve bireyler ile doğrudan bir organizasyonu temsil eden diğerleri arasındaki iletişimi etkileşimli etkileşimlere dönüştürmek için kullanılan web ve mobil tabanlı teknolojiler olarak tanımlanmaktadır (Housinglin, 2022). İnternet ve sosyal medya kullanımının günümüzde pek çok alanda vazgeçilmez bir unsur haline geldiği görülmektedir. Eğitim, sağlık, güvenlik, iletişim, haber ağı, alışveriş ve daha pek çok alanda internetin gücü yadsınamayacak boyutta artmıştır. Özellikle sosyal medya platformlarının toplumun sesini duyurması ve haber ağının saniyeler içerisinde yayılması bazında yeri doldurulamayacak şekilde her gün gelişerek ilerlediği görülmektedir.

Sosyal medya platformları sosyalleşme kavramını da beraberinde getirmektedir. Sanal ortamda gerçekleşen bu sosyalleşme belli yaş gruplarının rahatlıkla yaşayabildiği bir durum olmakla birlikte farklı yaş gruplarını temsil eden yaşlı gruplar için özellikle günümüz koşullarında tam bir sorun haline gelebilmektedir. Yaşlı dinamikleri farkını göstermektedir. Yaşlanmak, geride daha az eş, arkadaş, akraba ve arkadaş bırakmak anlamına gelebilmektedir. Öte yandan belli bir yaştaki insanların diğer insanlarla iletişim kurması artık kolay olmayabilmektedir. Geleneksel aileden çekirdek aileye artan yönelim, kadınların işgücü piyasasına aktif katılımı ve son dönemde kuşaklar arası çatışmaların artması, özellikle yaşlıların gençlerle birlikte olma isteksizliği, yaşlıların yalnızlaşmasını ve toplumdan izole olmasını hızlandırmaktadır (Kurtkapan, 2018: 27). Bu izolasyon süreci sanal sosyallik olarak da nitelendirilebilecek sosyal medyanın desteğiyle başarılı şekilde atlatılabilmektedir.

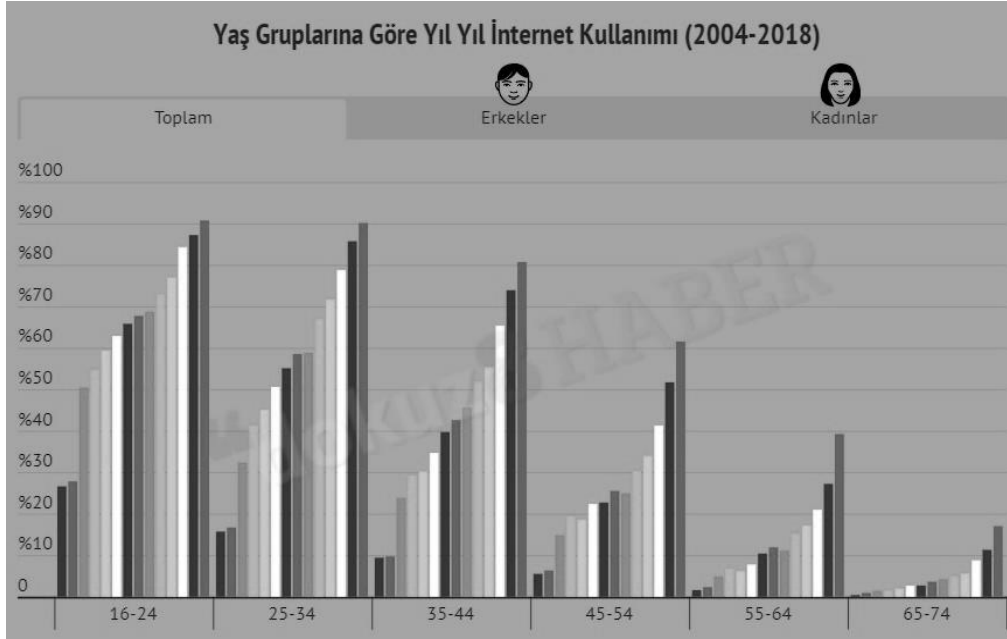
1.2.3. Nesiller Bazında Teknoloji Kullanımı

Web 2.0 sadece bir iletişim ve sosyalleşme platformu oluşturmakla kalmamış, aynı zamanda birçok toplumsal değişim ve dönüşümün de temelini oluşturmuştur. Daha önce nesiller arası farklılıklar zaman içinde ölçülse de bu durum dijitalleşme ve Web 2.0 ile değişerek nesiller arası uçurumu genişletmiştir (Kandemir, 2020: 49). Buna bağlı olarak toplumsal hayatı yöneten iletişim kanalları da önemli ölçüde değişmiştir. Yeni bir nesil artık dijital bir dünyada yaşamlarına başlamaktadır (Altun, 2020: 173).

Yaşlılar teknolojinin gelişiminde etkilenen gruplardan birini oluşturmaktadır. Teknolojinin ve uygulamalarının her geçen gün değişmesi, zaten teknolojiyle etkileşimi az olan eski neslin genç nesil tarafından yalnızlaşmasına ve ihmal edilmesine neden olmuştur. Günümüz bağlamında yaşlılık ve yaşlıların sosyal medya kullanımı iki farklı ve çok uzak kavramlar gibi görünse de gerçekte bazı sosyal medya uygulamaları bazı yaşlılar tarafından kullanılmaktadır. Bu kullanım, yaşlı bir kişinin var olan durumlara karşı direnci ve yalnızlığı yenme çabası olarak görülebilir (Bayrakçı, 2020).

Sosyal medya, sosyalleşme platformları özelliğini içerisinde barındırmaktadır. Yeni kuşak nesiller internet ve sosyal medyanın içinde doğduklarından dolayı bu çağa uyum sağlamaları daha kolay olmuştur. Eğitimden sağlığa alışverişten iletişime pek çok alanda yenilikçi bilişim teknolojileri ile genç nesil ayrılmaz bir bütün haline gelmiştir. Bütünleyici bir yenilik gerektiren bu çağ bazı yaş grupları için ise tam bir problem haline dönüşmüştür. Yine de Türkiye’de yaşlı grupta yer alan bireyler genç nesillere uyum sağlamaya çalışarak internet kullanımında yıldan yıla artış göstermeye başlamışlardır. Yıllar içindeki bu artış önemlidir ve yaşlı insanların internete olan ilgisinin tesadüfi olmadığını göstermektedir.

Şekil 1. Yaş Gruplarına Göre Yıllar İçinde İnternet Kullanımı

Kaynak: Dokuz8 Haber. “Verilerle Türkiye’de Toplumun Bilgisayar ve İnternet Kullanımında Değişim”. Erişim Tarihi: 16 Aralık 2020. <https://dokuz8haber.net/veri-haberciligi/verilerle-turkiyede-toplumun-bilgisayar-ve-internet-kullaniminda-degisim/>

Şekil 1 kuşaklar arası farklılıklardan kaynaklanan iletişim sorunlarının incelenmesini ve farklı kuşaklardaki birey kategorilerinin kişilerarası iletişim dinamiklerinin incelenmesini içermektedir. Kuşak farkının kurumsal, ailevi ve sosyal ilişkilerde kişilerarası iletişimde etkili bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle kuşaklar arası uçurumların nedenlerini ve sonuçlarını analiz etmek ve kuşaklar arası iletişim uygulamalarında tutum ve davranışları anlamak önemlidir (Becerikli, 2013: 20). Şekil 1’e göre yıllar içerisinde yaşlı grup diğer yaş gruplarına göre daha az internet kullanmıştır. Fakat aynı zamanda yıllar içinde internet kullanma oranları da düzenli olarak artış göstermiştir.

1.3. Yaşlılık Döneminde Teknoloji Kullanımının Kavramsal Çerçevesi

Yaşlılığın herkes için kabul edilebilir genel ve evrensel bir tanımı yoktur ancak yaşlılığı tanımlayan bazı genel kriterler kabul edilmektedir. Bu kriterler ekonomik, sosyolojik, biyolojik ve fizyolojik kriterlerdir. Yaşlanma toplumdan topluma farklılık

göstermekle birlikte bu dört kriter tüm toplumlar için geçerlidir (Tezcan ve Seçkiner, 2012: 1).

Biyolojik ve psikolojik alanda yaşa bağlı kayıplar, sosyal alanda da kayıpları beraberinde getirmektedir. Yaşlıların temel ihtiyaçları olan sağlık hizmetleri, kişisel bakım, sosyalleşme ihtiyacı ve varsa engel durumundan kaynaklanan diğer ihtiyaçlar gibi pek çok gereksinim alanı ön plana çıkmaktadır. Yaşlıların yaşadığı bu biyolojik ve psikolojik kayıplar toplumsal hayata katılımına ve kaliteli yaşlanmalarına etki edebilmektedir. Kişilik özellikleri, sosyal katılım, aile bağları ve kültürel özellikler, yaşam deneyimi, sorunlarla baş etme ve akran ilişkileri, sosyal hayata katılımın kalitesini ve yaşlanmanın kalitesini etkilemektedir (Yıldız, 2012).

Günümüzde teknolojinin gelişimi yaşlıların sosyal hayata katılımı ve kaliteli yaşlanma alanlarında fırsatları beraberinde getirmektedir. Teknolojinin hayatın her alanına yayılması ile beraber gündelik ihtiyaçlar, sağlık ihtiyaçları, sosyal aktivite planları, gündem akışının takibi ve hayata dair diğer daha pek çok unsur teknoloji üzerinden yürütülmeye ve karşılanmaya başlamıştır. Gelişen teknoloji yaşlılar için güvenlik, koruma, hareket kabiliyeti, bağımsız yaşama ve sosyal hayata katılım konularında önemli katkılar sağlayabilmektedir. Buna karşılık teknolojiyi kullanan yaşlılar için bazı engeller de söz konusudur. Bunlar yaşa bağlı engeller kapsamında görme kusuru, el becerisi ve hareketliliğine ilişkin sorunlar, anlama ve kavrama güçlüğü, algıda sınırlılık gibi konularla ilişkili olarak değerlendirilebilir. Teknoloji, yaşa bağlı bu olumsuzlukların giderilmesinde önemli bir destek sunmaktadır. Günlük hayatta güvenliklerini ve bağımsızlıklarını artırarak yaşlıların sağlığını desteklemektedir (Rogers, Stronge & Fisk, 2005).

Yaşlı bireylerin yaş aldıkça günlük yaşamlarında giderek artan dezavantajlar, teknolojiye yaşlı kavramı hususunda önemli sebepler sunmaktadır. Özellikle günümüzde teknolojinin vazgeçilmez unsur olarak görülmesi ile yaşlı bireylere sağlayacağı faydalar da bulunmaktadır. Bunlardan bazıları saymak gerekirse ilk olarak yaşlıların çocuk ve torunlarıyla etkileşim halinde olmak, yaşlı bireyin benimseme ve değer duygusu için kritik olabilir. Sosyal medyayı kullanmak, ne kadar uzakta yaşıyor olurlarsa olsunlar, günlük aile meseleleriyle sürekli iletişim halinde kalabilecekleri anlamına gelir. Ailelerle daha az iletişim kurabilecekleri bir evde bakım kurumunda kalanlar için özellikle yararlıdır. Skype ve FaceTime gibi görüntülü sohbet platformları, bireyleri çevrimiçi olarak etkileşime geçirmede önemli bir rol oynamakta olup kurulumu da oldukça kolaydır.

İkinci olarak sosyal medya platformları yaşlının arkadaşları ile iletişimde kalmasını sağlamanın yanı sıra, yaşlıların aynı çevrede yaşayan insanlarla kolayca bağlantı kurabilecekleri yerel grupları belirlemelerine olanak tanımaktadır. Facebook'un kurulum eğitimi, yeni kullanıcıları tanıdıkları kişilere bağlanmaları için hemen yönlendirir, ancak aynı zamanda yerel alandaki yeni bağlantıları belirlemeye de yardımcı olur. Üçüncü olarak teknoloji kullanımı yaşlıların dışlanmışlık hissine, sosyal izolasyona ve depresyona yönelik olumsuz etkilerin azaltılmasına önemli ölçüde katkıda bulunabilir. Sosyal medyada aktif olan kişiler, hayatlarını doğrudan etkileyen konularda çok sayıda haber ve bilgi kaynağına kolayca erişebilirler. Özellikle yerel haberler, insanların yerel olaylardan haberdar olmalarını sağlarken aynı zamanda kendi toplumlarıyla daha fazla ilgilenmelerine yardımcı olabilir. Twitter'ın sağladığı gönderiler kullanıcıların hiçbir şeyi kaçırmamasını sağlayarak onlara toplumsal yaşama katılmaları için daha fazla fırsat sunar. Dördüncü olarak zamanında sevilen hobilere ve faaliyetlere erişimi kaybetmek, yaşlı bireyler için alışması koşullar yaratabilir. Yaşlılar daha az hareketli hale gelirlerse veya evde bakıma hizmetlerine ihtiyaç duyarlarda, bir zamanlar toplum katılımlarının temel taşı oluşturan düzenli faaliyetlere katılamayabilirler. Facebook grupları, insanları sevdikleri şeylere yeniden bağlayarak köprüler görevi görebilirken, Twitter'ın keşfet işlevi, belirli ilgi alanlarına ilişkin sohbetleri aktif olarak aramalarına ve yeni kaynaklar ve içgörüler bulmalarına olanak tanır. Beşinci olarak samimi veya komik içerik paylaşmak, yeni kurulan sosyal medya gruplarla ilişki kurma, geliştirme ve yeni sohbetler başlatma fırsatları yaratır (Lawrence, 2022).

Altıncı olarak sosyal medyanın bireyleri farklı yollarda da aktif kalmaya teşvik edebileceğini gösteren artan kanıtlar vardır. İnsanları dışarı çıkıp dolaşmaya, sosyal bağlantılarını sürdürmeye ve yerel etkinlik gruplarına katılmaya teşvik eder. Sosyal medya aynı zamanda etkinlikler ve faaliyetlerde birçok para tasarrufu fırsatına erişim sağlar, bu da stabil geliri olan yaşlıların aksi bir durumda farkına varamayacakları indirimlerden faydalanabileceği anlamına gelir. Yedinci olarak sosyal medya, toplulukların yaşlı yetişkinler arasındaki yalnızlık ve izolasyonun üstesinden gelmesine yardımcı olmada önemli bir rol oynamaktadır. Exeter Üniversitesi tarafından 2014 yılında yürütülen iki yıllık bir çalışma, yaşlılarda sosyal medya kullanımı ile sağlık durumu arasında net bir bağlantı olduğunu göstermiştir (Bayrakcı, 2020). Facebook ve Twitter'ın günlük kullanımı, yaşlıların daha yüksek öz-yeterlik hissetmesine, diğer sosyal faaliyetlere katılma olasılığının daha yüksek olmasına ve fiziksel ve zihinsel sağlıklarını önemli ölçüde iyileştirmesine ve geliştirmesine olanak sağlamaktadır. Sekizinci ve son olarak sosyal medyanın tek başına bir

olgu olarak yaşı bireylerin hayatını daha da aktif hale getirdiği görülmüştür (Lawrence, 2022).

Kandemir (2020), yeteneklerdeki yaşa bağlı düşüşün evrensel olmadığına işaret etmektedir. Bu nedenle yaşa bağlı zihinsel gerileme, zihinsel işleyişin tüm yönlerini eşit şekilde etkilemez ve herkesi eşit şekilde etkilemez. Bireysel gelişimi anlamak, yaş, tarih ve bireylerle ilgili normatif olmayan olayların toplu olarak değerlendirilmesiyle mümkün olur. Yaşlıların teknoloji kullanımında yaklaşımı ve gelişim süreci de kişiden kişiye değişmektedir. Biricik ve bireysel bir süreç olduğu görülmektedir.

Dijk, mobil telefonlar , televizyonlar ve internetin hızla yayılmasıyla gelişmekte olan ülkelerin ağ toplumuna dönüştüğünü belirtir ve 21. yüzyılı “Ağlar çağı” olarak tanımlar (Dijk, 2016). Bu çağda yaşlıların uyum sürecini çeşitli kolaylaştırıcılarla geçirmesi entegrasyonları açısından faydalı olacaktır. Kolaylaştırıcılar; aile desteği, uzman yardımı, eğitim faaliyetleri, kaynaşma toplantıları ve akran iletişimlerinin arttırıcı etkinlikler olarak görülmektedir.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yaşlı nüfus giderek artmakta ve aynı zamanda teknolojik ağlar her yeri kuşatırken nüfusumuz da hızla yaşlanmaktadır. Yaşlı nüfusun yıllar içerisinde teknoloji kullanımını arttırdığı görülmekle beraber bu çerçevede teknoloji ile uyum içerisinde ilerlemeye çalıştıkları anlaşılmaktadır.

1.3.1. Yaşlıların Teknolojiye Bakış Açısı

Günümüzde yaşlıların yeni iletişim teknolojileriyle olan ilişkileri giderek artmaktadır. Yeni bir sosyalleşme olgusu içerisinde olan yaşlı bireyler, dijital alandaki teknolojik yeniliklerin ve gelişmelerin kabul edilmesi noktasında hem sosyalleşme araçlarından hem de yapısal etkenlerden etkilenmektedir. Bu etkenler esasen yaşlı bireylerin teknolojiye bakış açısı ve kabulü üzerinde etkili olmaktadır. Bu kabul süreci önemlidir çünkü amaca yönelik geliştirilen tüm ürün veya hizmetler, eğer yaşlı birey tarafından kabullenilmiyorsa, etkili kullanılmıyorsa ya da tercih edilmiyorsa, ürün veya hizmetin amacına ulaştığını söylemek mümkün değildir. Harnöken ve Munnukka yaşlı bireylerin genel olarak teknolojik yenilikleri kabul etmesinde etkili olan beş faktörden söz etmektedir (akt. Özkan ve Purutçuoğlu, 2010: 40-41):

1. Ürün kullanımı: Yeni ürünlerin kullanımı kişinin fizyolojik becerisiyle uyummadığında, yenilikler yaşlı bireyler tarafından kabul edilmeyebilir.

2. Ürüne değer verilmemesi: Yaşlı bireylerin yeniliği kabul edebilmeleri için ürünün kendilerine somut bir yararı olmalıdır. Bireylerin ihtiyaçları birbirinden farklı olduğunda, ürüne verilen değer de değişmektedir. Mesela, zaman tasarrufu sağlayan bir yeniliğin zaman tasarrufuna ihtiyaç duymayan bir yaşlı tarafından gerek görülmemesi gibi.

3. Öz imaj: Yaşlılığa yönelik ürünler sunan pazar, bireysel imajlara göre farklı bölümlere ayrılmıştır. Mesela, zekâ yaşı biyolojik yaşından daha genç olan yaşlı kişilerin bireysel imajları da daha genç ve sağlıklıdır. Böyle kişiler, yeni ürünleri denemeye daha istekli davranırlar. Fakat yaşlı kişiler hayat kalitelerini artıracak yeni ürünleri kullanmayı da reddederler. Çünkü onlara göre, bu tür ürünler daha ileri yaştakiler için uygun olmaktadır.

4. Kültürel değerler: Yaşlı kişiler hayatları boyunca sahip oldukları değerler doğrultusunda davranış gösterirler. Bu nedenle yeni ürünleri değerlendirirken daha eleştirel yaklaşırlar. Ayrıca yaşlı bireylerin marka sadakati yüksektir ve yeni bir ürüne geçmeleri de kolay olmamaktadır.

5. Farklı risk türleri: Yeni bir ürünün değerlendirilmesini etkileyen üç tür risk vardır. Bunlar; fiziksel, ekonomik ve işlevsel risklerdir. Fiziksel risk; hayatına zarar verebilecek ilaçlar ya da benzer sağlık ürünlerine ilişkin kaygıyı kastetmektedir. Ekonomik risk; ürünün maliyeti yüksek olduğunda, bir kaygıya dönüşebilir. İşlevsel risk ise; yaşlı kişinin ürünün söylendiği şekilde çalışmayacağı endişesini taşıdığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Teknolojik araçların herhangi bir duruma getireceği yararı fazla ise benimsenme oranı ve

hızı da o kadar fazla olmaktadır. Yaşlı bireylerin teknolojiye bakış açıları yararları doğrultusunda olabileceğini fark ettiklerinde benimsemeye değin varabilmektedir. Bu süreç her yaşlıda farklı işleyebilmektedir.

Teknolojik gelişmeleri takip etmekte zorlanan yaşlı bireyler kendi hallerine terk edildiklerini düşünmektedirler. Bu terk edilmişliğin temelinde yaşlıların varoluş kaygısı ve sosyal izolasyon süreçleri bulunmaktadır. Yaşlıların teknolojiye bakış açılarının temelinde ötekileştirme önyargısı bulunmaktadır. Genç işi gördükleri yenilikçi teknoloji gelişmelerinin yaygınlaşmasıyla kendilerini bir bocalama içinde bulmaktadırlar. Sağlık işlemleri, bankacılık faaliyetleri, alışveriş yaygınlığı ve sosyal medya uygulamaları gibi hayatın her alanına sızmış bu dijital düzene uyum sağlamak durumunda kalmaktadırlar. Her yaşlının uyum süreci aynı olamayacağı gibi süreç sonunda elde edilen sonuçlar da farklı olabilmektedir. Bireysel bir öğrenme ve ilerleme yolculuğu olarak görülebilecek bu entegrasyon sürecinde sosyal hizmet kolaylaştırıcı bir kılavuz olarak görülmektedir. Yaşlının dezavantajları dolayısıyla nispeten geride kaldıkları ya da uyum sağlayamadıkları bu süreç içerisinde sosyal hizmet uzmanları, bireyin güçlendirilmesi ve çevresi içinde değerlendirilerek ilerleme göstermesi hususunda etkin olmaktadır.

1.3.2. Yaşlı Bireylerin Teknoloji Kullanımında Sosyal Hizmetin Rolü

Yaşlılarla sosyal hizmet yaşlılık ve sosyal hizmet kavramlarını tanıtmayı ve yaşlılara yönelik sosyal hizmet müdahalesinin mikro, mezzo ve makro yöntemler kapsamında nasıl yapılması gerektiğini geliştirmeyi hedefleyen uzmanlaşmış bir sosyal hizmet dalıdır. Yaşlılarla sosyal hizmet yaşlının daha iyi yaşam koşullarına erişmesine, sağlık hizmetlerine ulaşmasına, ortalama yaşam süresinin uzamasına ve kaliteli yaş almasına destek olmaktadır (Çağlar, 2014). Yaşlılıkta sunulan sosyal hizmetler yaşam doyumunu arttırıcı, toplumla kaynaşma sağlayıcı, çevreyle iletişimi arttırıcı ve aktif yaşlanmayı hedefleyen uygulamalar içermektedir (Yağcıoğlu, 2009). Yaşlı bireylerin sorunlarını ve bu sorunların çözümüne yönelik sosyal hizmet müdahalelerini ele alan çalışmalara rastlansa da (Danış, 2009; Keser, 2019) günümüz yenilikçi teknolojileri bakış açısıyla incelendiği çalışmaların Türkiye’de oldukça kısıtlı olduğu görülmüştür.

Literatürde yaşlıların teknolojik yeniliklerin kullanımı ile ilgili dört etik sorunun varlığı tartışılmaktadır. İlk husus olarak, yaşlı insanlar için yeniliklere veya müdahalelere

ihtiyaç olup olmadığı; ikinci husus olarak, yaşlıların yeniliklere erişimde karşılaştıkları zorlukların ve bu yeniliklere ulaşıldığında bu yenilikleri nasıl kullanacakları konusunda eğitimin nasıl alınacağı öne çıkmaktadır. Üçüncü husus olarak teknolojik ürünlerin ve hizmetlerin yaşlıların yaşamını tehdit edip etmediği hakkında görüşler bulunmaktadır. Dördüncü husus ise yaşlılarda teknoloji ürünlerinin/hizmetlerinin reklamının nasıl gerçekleştirileceğidir. Bu temel etik sorunları ele almak için teknolojinin sosyal hizmet uygulamasına entegre edilmesi gerektiği belirtilmektedir (Özkan ve Purutçuoğlu, 2010: 43-44).

Yaşlılarda iletişimsel doyum için geliştirilen tüm yenilikler, ilişki kesme kuramından çok aktivite kuramına yakın bir anlayışla tutarlıdır. Bu yenilikler aktivite teorisi bağlamında değerlendirildiğinde, teknolojinin insanların sosyal hayata aktif olarak katılma ve yaşam doyumlarını haklı çıkarma potansiyeli muazzam bir potansiyele sahiptir. Bu grup için geri çekilmenin temel nedeni toplumsal destek görememektir.

Örneğin; yaşlıların teknoloji kullanımına karşı toplumsal bir ön yargı varsa, torunların alay konusu olması, akranların “bu yaşta mı” diye tartışması gibi olaylar günlük yaşamda sıklıkla geri çekilmelere yol açmaktadır. Aktivite teorisinde de belirtildiği gibi bireyleri birbirinden ayıran temel faktörler yaş değil aktivite ve üretkenliktir. Bu nedenle, pasiflik kavramı oluşacaksa dahi toplumsal zorunluluklardan değil, kişinin kendi tercihten kaynaklanmalıdır (Kaygusuz, 2008: 233-235). Yaşlı bireye bu tercihte yol gösterecek olan sosyal hizmet uygulamaları ve bireysel görüşmelerdir. Huzurevleri, yaşlı dernekleri, bakım merkezleri ve bireysel görüşme platformları üzerinden yaşlılarla gerçekleştirilen uygulamalar ve görüşmeler sayesinde pozitif yönlü ilerleyiş sağlanabilmektedir.

Yıldırım ve arkadaşları'na (2020) göre sosyal hizmet uzmanlarının dezavantajlı bireylerden olan yaşlılara yönelik sundukları destek hizmetleri düşünüldüğünde bu hizmetlerin artışı ile yaşlıların dijital yapabilirlikleri paralel şekilde ilerleme görülecektir. Sosyal hizmet mesleği dezavantajlı birey olan yaşlıların refahının artırılması ve her alanda olduğu gibi teknoloji kullanımında da eşitsizliklerin azaltılması adına mikro, mezzo ve makro düzeyde uygulamalar gerçekleştirmesi yönüyle önemli bir yere sahiptir. Özellikle yaşlı bireylerin hem bedensel hem de ruh sağlığına yönelik hizmetlere olan ihtiyaçları online evde bakım ve takip mekanizmalarının uygulanmasını gerektirmektedir. Gelişmiş ülkelerde yaşlılara yönelik psikososyal destek çalışmaları dijital ortamlara taşınmaktadır. Sosyal hizmet yaşlılar üzerindeki sosyal izolasyon ve yalnızlığı azaltmaya yönelik müdahaleler gerçekleştirir. Kültürel temelli çalışmalar içeren bu müdahaleler sosyal hizmet uzmanları

tarafından uygulanmaktadır. Yaşlı bireylerin yalnızlıklarını azaltabilecek, toplumla kaynaşmalarını kolaylaştıracak yeni dijital bağlantılar kurmalarına teşvik etmektedir. Sosyal hizmet, yaşlılar arasında sanal iletişimi destekleyerek toplumsal hayata katılımın arttırmayı ve yaşlıların öz bakımlarını kendilerinin gerçekleştirmesini hedeflemektedir.

1.3.3. Yaşlı Bireylerin Teknolojiye Entegrasyonunda Sosyal Hizmet Müdahaleleri

Teknolojinin hızının her geçen gün arttığı günümüzde yaşlıların bu hıza entegrasyonlarında eksiklikler ve aksamalar görülebilmektedir. Günümüz teknoloji çağının hızına yaşlıların erişememesi sorun kaynağı olabilmektedir. Buradan hareketle yaşlıların kendi bağımsızlıklarını kazanmaları, başkalarına muhtaç olmadan yaşamlarına devam edebilmeleri, başarılı yaşlanma süreçlerine dahil olmaları ve toplumsal yaşama aktif olarak katılımları teknolojik gelişimlerle yakından ilişkili olmaktadır. Sosyal hizmet mesleği bağlamında yaşlıların işlevselliğinin en üst düzeye çıkarılması, psikolojik yönden desteklenmeleri, fiziksel, ekonomik ve psikolojik açılardan fonksiyon kaybı yaşamaları nedeniyle toplumdan dışlanmaları gibi nedenlerle yaşlıların başarılı yaşlanma süreçlerine dahil olmasına ve toplumsal hayata katılımın önceliklendirilmesine teşvik edilmektedir. Buradan hareketle yaşlıların teknolojik gelişmelerle olan ilişkisinin incelenmesi önemli bir yerde bulunmaktadır. Bu doğrultuda yaşlıların teknolojiyi kullanmaya ilişkin tutum, davranış ve alışkanlıklarının hem başarılı yaşlanma hem de toplumsal yaşama katılım dinamikleri açısından etkisinin incelenmesinde ve teknolojiye entegrasyonunun kolayca sağlanmasında sosyal hizmet müdahaleleri etkin rol oynamaktadır.

Sosyal hizmet müdahaleleri toplumsal düzende dezavantajlı durumunda olan veya bu konuma gelme ile ilgili riskler taşıyan bireylere yönelik olarak uygulanmaktadır. Yaşlı bireylerin sosyal işlevsellik bağlamında geri plana düştüğü durumlarda sosyal hizmet tabloyu dengelemek için devreye girmektedir. Geriatri alanında sosyal hizmet uzmanları koruyucu-önleyici faaliyetlerin yanı sıra tedavi edici uygulamalar da gerçekleştirmektedir. Koruyucu sosyal hizmetin müdahale seviyeleri vardır.

Birincil koruma, sorunların oluşmasını önlemeye yönelik eylemleri içerir, ikincil koruma, sorunları erken aşamalarında tespit etmeye ve düzeltmeye yönelik eylemleri içerir ve üçüncül koruma, sorunların daha fazla zarara yol açmasını önlemeye yönelik eylemleri içerir (Duyan, 2003).

Yaşlı bireylerde sorunları erkenden tespit etme ve düzeltmeye yönelik çalışmalarda bulunan sosyal hizmet, teknoloji ile yaşlı arasındaki entegrasyonda önemli bir rol oynamaktadır. Teknoloji çağında yaşanan hızlı değişimler herkesi etkilediği kadar yaşlıları da etkilemektedir. Yaşlı refahını sağlamak için sosyal hizmet uzmanları yaşlıları özgün ve biricik görerek onların psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunlarına destek olup çözüm üretme görevini üstlenmektedir. Teknolojik imkanları ise sorun çözme sürecini kolaylaştırıcı araçlar arasında görmektedir. Teknolojinin aracı olarak kullanılabildiği konular arasında; sosyal sorunların bölgesel bazlı tespitinde bilişimin kullanılması, bilgiyi yaygınlaştırma, kurumlar arası eşgüdüm sağlama, kurumsal bakım yönetimi sistemi ve uzmanların çalışmaları yönetmesi ve raporlaştırması sayılabilmektedir (Tuncay, 2010). Bilişim sistemine yaşlıların entegre edilmesinde sosyal hizmet süpervizyon ve vaka yönetimi uygulamalarından faydalanır.

Dezavantajlı durumdaki bireylerin teknolojinin kullanılması ile yaşam kalitesinin geliştirilmesi, sosyal yaşama aktif katılımı, başarılı şekilde yaşlanması ve iyilik halinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Teknolojinin hızı ile yaşlıların uyum süresi arasındaki farkı kısaltmak amacıyla bireysel görüşmeler yapılması, sosyal incelemeler gerçekleştirilmesi, vaka yöneticiliği yapılması ve psiko-sosyal danışmanlık hizmetlerinin verilmesi gibi çalışmaların gerçekleştirilebileceği söylenebilmektedir (Yağcıoğlu, 2009).

Geriatri alanında da uygulanan bu rehabilite edici, koruyucu, önleyici sosyal hizmetlerde ‘toplumsal tedavi yaklaşımı’ kabul edilmektedir. Toplum temelli bakımın amacı, bakıma muhtaç kişinin bağımsızlığını güvence altına alması ve ayakta kalabilmesi için gerekli bilgi ve sosyal yaşam becerilerini kazandırmak, ona destek olmak, evde yaşamaya devam etmesine ve bundan faydalanmasına yardımcı olmaktır. Sosyal işlevselliği yerine getirmek için iş, boş zaman fırsatları ve diğer fırsatları içerir. Toplum temelli bakım da bu konularda ekip çalışması gerektiren bir sosyal hizmet modelidir (Danış, 2006). Toplum temelli bakımının özelliklerinden bahsetmek gerekirse; bireyin güçlü yönlerine vurgu yapar, sorumlulukları aileyle paylaşır, bireyin istek ve beklentileri doğrultusunda yaşama katılımını destekler, bireyin toplumsal yaşama katılımını kolaylaştırır, düşük maliyetle yüksek fayda sağlar. Bu bağlamda sunulan hizmetlerde sosyal destek teknik olarak çok önemlidir (Yazıcıoğlu, 2010). Toplumsal tedavi edici yaklaşımın teknolojiyle kaynaştırma çalışmaları sırasında fayda sağlayan bir bakış açısına sahip olduğu düşünülmektedir.

Yaşlıların teknoloji ile entegrasyonunda sosyal hizmet uzmanları faaliyetlerde bulunur. Bu faaliyetler arasında bağlantı kurmak ve bilgi vermek, yaşlılar adına savunuculuk yapmak, yaşlının psiko-sosyal değerlendirmesini yapmak, hizmetleri takip etmek, multidisipliner çalışma bağlantısı kurmak sayılabilmektedir (<http://www.sosyalhizmetuzmani.org/geriatrishu.htm>). Bu perspektifler ve roller üzerinden bakıldığında yaşlıların toplumsal hayatta dezavantajlı olduğu teknoloji konusunda sosyal hizmet uzmanı müdahaleler gerçekleştirerek olumsuz durumları dengelemektedir. Müdahaleleri bireysel olarak gerçekleştirebileceği gibi çevresi içinde birey ilkesinden hareketle bir grup üzerinde de gerçekleştirebilmektedir.

Geniş kapsamlı kalkınma müdahalesinde bulunmak amacıyla olduğunda ise hedef kitle olan toplulukla ilgilenmektedir. Güçlendirilmesi ve geliştirilmesi gereken hususlarda kuramsal yaklaşımları, teknik bilgileri ve saha deneyimlerini de göz önünde bulundurarak yaşlı bireylerin teknolojiye entegrasyonunu sağlamada önemli bir görev üstlenmektedir. Sosyal hizmet bu görev doğrultusunda yaşlı bireylere teknolojik cihaz ve internet kullanımı hususunda desteklenmektedir. Yaşlıların iletişim, paylaşım, bankacılık işlemleri, sağlık randevuları ve alışveriş işlerini daha konforlu hale getirebilmek için uygulamaları öğretmek amacıyla sosyal destek faaliyetleri uygulamaktadır. Bu sosyal destek faaliyetleri; bireysel görüşmeler, eğitim çalışmaları, kaynaştırma faaliyetleri, entegre çalışmaları ve konuyla ilgili projeler üretmek/yürütmek şeklinde sıralanmaktadır.

Sosyal hizmet uzmanları sosyal destek faaliyetlerini koordine etme görevini üstlenmektedir. Bu faaliyetlerin eğitim yönü kadar sosyalleşme ve kaynaştırma rolü de ağır basmaktadır. Sosyal hizmet dezavantajlı bireyleri ilerletici ve bütünleştirici faaliyetlere destek olup öncülük etmektedir. Multidisipliner yapısı gereği diğer meslek gruplarıyla da iletişim kurarak entegre sürecinin ilerlemesine yardımcı olmaktadır. Yaşlı ve teknoloji bağlamında sosyal hizmet, yaşlıların sosyal yaşama etkili bir şekilde dâhil olmaları ve sosyal işlevselliklerinin devamlılığı için yaşlı bireylerin problemlerle başa çıkma ve sorun çözme kapasitelerinin geliştirmesini destekleyen, sosyal politikaların yaşlı gereksinim ve problemleri tespiti yönünde şekillenmesi amacı ile çalışmalar gerçekleştiren, yaşlıların ve ailelerinin yaşam kalitesini güçlendirmelerine ve sürdürmelerine yardımcı olan destek hizmetlerin kapsamaktadır (Onat, 2003).

Mikro düzeyde gerçekleştirilen teknoloji entegrasyonu müdahalelerin amacı yaşlı bireyin bağımsızlık düzeyini arttırmak, sosyal hayata katılımını arttırmak, yaşlı bireyin stres düzeyini azaltmak, yaşlılık döneminde hayat kolaylaştıran uygulamalara yönelik bilgi akışı sağlamaktır. Makro düzeyde müdahaleler ise yaşlanmanın anlamını bilerek, kültürel ve bireysel farklılıkları gözeterek yaşlılara yönelik başarılı yaşlanma politikaları geliştirmek, disiplinler arası işbirliği ile yaşlıların teknoloji kullanımına mesleki katkı sunmak, toplumsal ve kurumsal hizmetlerin yaşlılara dijital ortamda sunulmasını sağlayacak platformlar geliştirmek sayılabilmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı refahı alanında gündeme gelen sosyal sorunların tespitinde, çözümünde ve yaşlı bireylerin yaşam kalitelerine olumlu bir katkı sunma konusunda ilerletici ve güçlendirici yaklaşımları bulunmaktadır. Bu müdahaleler yaşlıların teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilme becerisinin gelişmesini sağlarken aynı zamanda toplumsal hayata katılımı ve başarılı yaşlanmayı da desteklemektedir. Ayrıca yaşlı tarafından ihtiyaç duyulan danışmanlık hizmeti, sağlık sürecine destek, psikososyal görüşme ve uyum aşamalarında da yaşlının yanında olmakta, gerekli koşullarda yaşlının ailesi ile birlikte de aktif çalışmalar yapmaktadır (Dölek, 2013). Bu müdahale, uygulama ve yaklaşımlar yaşlılarla teknoloji entegrasyonunun gerçekleşmesi için geliştirilen kapsayıcı sosyal hizmet müdahaleleridir.

1.4. Araştırmanın Problemi

Yaşlanma kronolojik, biyolojik, fizyolojik, psikolojik, sosyokültürel, ekonomik ve sosyal olmak üzere birçok boyutta tanımlanmakta ve değerlendirilmektedir. Son yıllarda, çeşitli ülkelerde yaşanan nüfus konusu giderek artan bir tartışma konusu haline gelmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin ve Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmiş ülkelerin nüfus yaşlanmasına ilişkin benzer sorunlarla karşı karşıya olduğu görülmektedir (Yerli, 2017).

Yaşlanma ile beraber biyolojik ve psikolojik alanda yaşa bağlı kayıplar, sosyal alanda da kayıplara neden olmaktadır. Yaşlıların temel ihtiyaçları olan sağlık hizmetleri, kişisel bakım, sosyalleşme ihtiyacı ve varsa engel durumundan kaynaklanan diğer ihtiyaçlar gibi pek çok gereksinim alanı bu süreçte ön plana çıkmaktadır. Yaşlıların yaşadığı bu biyolojik ve psikolojik kayıplar toplumsal hayata katılımına ve kaliteli yaşlanmalarına etki

edebilmektedir. Kişilik özellikleri, sosyal katılım, aile bağları ve kültürel özellikler, yaşam deneyimi, sorunlarla baş etme ve akran ilişkileri, sosyal hayata katılımın ve yaşlanmanın kalitesini etkilemektedir (Yıldız, 2012). Bu doğrultuda başarılı yaşlanma yaşlılık dönemi kapsamında hastalıklardan korunma, fiziksel ve ruhsal olarak işlevsel olma, hayata aktif katılabilme, psikolojik yönden iyi olma, yaşam tatmini, finansal güvenlik ve hayata pozitif bakış açısına sahip olma gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Toplumsal yaşama katılım ise genel bir ifade ile sosyal bir ortam içerisinde yaşam olaylarına dahil olmak şeklinde açıklanmaktadır.

Günümüzde teknolojinin gelişimi yaşlıların sosyal hayata katılımı ve kaliteli yaşlanma alanlarında fırsatları beraberinde getirmektedir. Teknolojinin hayatın her alanına yayılması ile beraber gündelik ihtiyaçlar, sağlık ile ilişkili hizmet gereksinimleri, sosyal aktivite planları, gündem akışının takibi ve hayata dair diğer daha pek çok unsur teknoloji üzerinden yürütülmeye ve karşılanmaya başlamıştır.

Gelişen teknoloji yaşlılar için güvenlik, koruma, hareket kabiliyeti, bağımsız yaşama ve sosyal hayata katılım konularında önemli katkılar sağlayabilmektedir. Buna karşılık teknolojiyi kullanan yaşlılar için bazı engeller de söz konusudur. Bunlar yaşa bağlı engeller kapsamında görme kusuru, el becerisi ve hareketliliğine ilişkin sorunlar, anlama ve kavrama güçlüğü, algıda sınırlılık gibi konularla ilişkili olarak değerlendirilebilir. Teknoloji yaşla alakalı ortaya çıkan bu olumsuz durumların azaltılmasında önemli destekler sağlamakta; günlük yaşamda yaşlının güvenlik ve bağımsızlığını artırmakta ve iyilik halini desteklemektedir (Rogers, Stronge & Fisk, 2005).

Teknolojinin hızının her geçen gün arttığı günümüzde yaşlıların bu hıza entegrasyonlarında eksiklikler ve aksamalar görülebilmektedir. Günümüz teknoloji çağının hızına yaşlıların erişememesi sorun kaynağı olabilmektedir. Buradan hareketle yaşlıların kendi bağımsızlıklarını kazanmaları, başkalarına muhtaç olmadan yaşamlarına devam edebilmeleri, başarılı yaşlanma süreçlerine dahil olmaları ve toplumsal yaşama aktif olarak katılımları teknolojik gelişimlerle yakından ilişkili olmaktadır.

Buradan hareketle yaşlıların teknolojik gelişmelerle olan ilişkisinin incelenmesi önemli bir yerde bulunmaktadır. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında sosyal hizmet perspektifinden bu konuyu odağına alan çalışmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışma yaşlıların teknolojiyi kullanmaya ilişkin tutum, davranış ve alışkanlıklarının hem başarılı yaşlanma hem de toplumsal yaşama katılım dinamikleri açısından etkisini ele almaktadır.

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı yaşlıların teknoloji kullanımının toplumsal hayata katılıma ve başarılı yaşlanmaya etkisinin incelenmesidir. Araştırmanın amacı kapsamında kullanılacak bağımlı ve bağımsız değişkenler şu şekilde belirlenmiştir:

Tablo 2. Araştırmadaki Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

Bağımsız değişkenler	Bağımlı değişkenler
<u>Sosyodemografik Özellikler</u> • Yaş • Cinsiyet • Eğitim durumu • Çalışma durumu • Medeni hal • Çocuk sahibi olup olmadığı • İstihdam durumu • Gelir düzeyi • İkamet edilen yer • Sosyal güvencenin olup olmadığı • Sahip olunan hastalıklar hakkında bilgiler	<u>Toplumsal hayata katılım düzeyi</u> <u>Başarılı yaşlanma düzeyi</u>
<u>Teknoloji Kullanım Alışkanlıkları</u> • Teknolojik cihaza sahip olma durumu • Yaşadıkları yerde internet olup olmadığı • Günlük internet kullanım süresi • Sosyal medya hesaplarına sahip olma durumu • İnternet kullanım amaçları • İnternete güvenmeye ilişkin tutumlar	
<u>Teknoloji Kullanım Ölçeğinden alınan puanlar</u>	

Bağımlı ve bağımsız değişkenler temelinde araştırmanın alt amaçları şu şekilde ifade edilebilir:

1. Yaşlıların sosyo-demografik özellikleri nelerdir?
2. Yaşlıların teknoloji ile ilişkisi nasıldır?
3. Yaşlıların teknoloji kullanım ölçeğinden aldıkları puanlar nasıldır?
4. Yaşlıların toplumsal hayata katılım düzeyi nasıldır?
5. Yaşlıların başarılı yaşlanma düzeyi nasıldır?
6. Yaşlıların teknoloji kullanım alışkanlıkları ile toplumsal katılım düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki var mıdır?
7. Yaşlıların teknoloji kullanım alışkanlıkları ile başarılı yaşlanma düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki var mıdır?
8. Yaşlıların Teknoloji Kullanım Ölçeğinden alındıkları puanlar ile toplumsal katılım düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki var mıdır?
9. Yaşlıların Teknoloji Kullanım Ölçeğinden alındıkları puanlar ile başarılı yaşlanma düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki var mıdır?

1.6. Araştırmanın Önemi

İnsan ve teknoloji ilişkisindeki değişim ve dönüşümün bir sonucu olarak ortaya çıkan yeni teknolojiler, gündelik hayatın her alanını etkilemektedir. Dünya genelinde internet kullanımının yıldan yıla artması bu durumun bir göstergesidir. Özellikle son yıllarda günlük hayatı dijitalleştiren yüksek teknoloji yenilikleri hayatın her alanına nüfuz etmektedir. Bu bağlamda, dijital teknoloji insanların yaşam tarzlarını ve alışkanlıklarını değiştirmekte, insanların nasıl iletişim kurduklarını, günlük aktivitelerini nasıl gerçekleştirdiklerini ve boş zamanlarını nasıl geçirdiklerini etkilemektedir. Bu değişim ve dönüşüm şüphesiz yaşlıları da etkilemektedir. Yeni teknolojileri adapte etmek, öğrenmek veya kullanmak, yaşlıların toplumla bütünleşmesini sağlayan aktif yaşlanma sürecini ve toplumsal yaşama katılımını da olumlu etkileme potansiyeli taşımaktadır.

Literatüre bakıldığında yaşlıların sorunlarını ve gereksinimlerini ele alan ve bunlara yönelik sosyal hizmet müdahalelerini ortaya koyan çalışmalara rastlansa da bu çalışmaların günümüz yenilikçi teknolojileri bakış açısıyla incelendiği çalışmaların Türkiye’de oldukça kısıtlı olduğu görölmüştür. Yaşlanan nüfusun her geçen gün arttığı dünyada yaşlıların teknoloji kullanımının başarılı yaşlanma ve toplumsal yaşama katılıma etkisinin sosyal hizmet bakış açısıyla irdelenmesini amaçlayan bu çalışma özgündür. Çalışmadan elde edilen sonuçların yaşlıların teknoloji aracılığıyla başarılı yaşlanmasını ve toplumsal yaşama katılımını arttıracak hizmet sunum sistemleri geliştirilmesinde kanıta dayalı bilgi sunması beklenmektedir.

1.7. Sayıtlar

1. Araştırma kapsamına alınan yaşlı bireylerden toplanan veriler geçerli ve güvenilirdir.
2. Araştırmada kullanılan Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri'nin, Başarılı Yaşlanma leği'nin ve Teknoloji Kullanım leği'nin uygun lme ve değerlendirme araçları olduğu kabul edilmektedir.
3. lme ve değerlendirme araçları, STK yesi yaşlı bireyler üzerinde uygulanmıştır. Bunun sebebi STK yesi olan 65 yaş üzeri bireylerin çalışma için gerekli temel bilinç düzeyine sahip olduklarının düşünülmesidir.

1.8. Sınırlılıklar

1. Araştırma belirlenen süre zarfında yaşlılık alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarına ye olan, internet üzerinden veya yüz yüze erişilebilen yaşlılar ile sınırlıdır.
2. Araştırma süre açısından 1 Aralık 2021- 1 Aralık 2022 tarihleri ile sınırlıdır. Bu açıdan süre kısıt olarak kabul edilebilir.
3. Araştırma hem evrimii hem de yüz yüze veri toplama araçları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yaşlıların internet kullanım oranlarının görece düşük olduğu göz önüne alındığında evrimii veri toplama araçlarına erişimin bu popülasyon için zorlayıcı olması bir sınırlılık olarak kabul edilebilir.

1.9. Tanımlar

- **Yaşlı:** Bu çalışmada 65 yaş ve üzeri olan bireyler yaşlı olarak tanımlanmaktadır.
- **Yaşlanma:** Zamanın etkisine bağlı olarak, tüm organizmalarda ortaya çıkan biyolojik bir süreç olup, ilerleyici işlev kaybı ile karakterize bir süreçtir.
- **Başarılı Yaşlanma:** Yaşlılık döneminin yaşama aktif katılım sağlayarak sağlıklı bir psikoloji ile yüksek fiziksel ve zihinsel performansla geçirilmesi sürecidir.

- **Toplumsal Katılım:** İnsanların haklarını siyasal, sivil ve sosyal hayatta kendisini ilgilendiren karar alma süreçlerinde kullanması ve/veya eyleme geçirmesidir.
- **Geriatri:** Yaşlıların sağlık sorunları, hastalıkları, sosyal ve fonksiyonel yaşamları, yaşam kaliteleri, koruyucu sağlık uygulamaları ile ilgilenen bir bilim dalıdır.
- **Teknoloji:** İnsanların ihtiyaç ve isteklerini karşılamak üzere hedefe ulaşmak için kullanılan çevreyi geliştiren, değiştiren ve hatta dönüştüren bilgi, beceri, yöntem ve süreçlerinin tamamıdır.
- **İnternet:** Bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik iletişim ağıdır.
- **Mobil Cihaz:** Akıllı özelliklere sahip tabletler, e-okuyucular, akıllı telefonlar, kişisel dijital asistan ve taşınabilir müzik çalarların tümünü içermektedir.
- **Sosyal Medya:** Web 2.0'ın kullanıcı hizmetine sunulmasıyla beraber, tek yönlü bilgi paylaşımından, çift taraflı ve eş zamanlı bilgi paylaşımına ulaşılmasını sağlayan medya sistemidir.
- **Yaşlılarla Sosyal Hizmet:** Yaşlanma sürecindeki çeşitli zorlukları ele almada, yaşamın ilerleyen dönemlerinde yaşlıların iyilik halini arttırmada uzmanlaşan sosyal hizmetin özel bir dalıdır.

BÖLÜM II: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel yöntem çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırmalar, sayısal olarak ölçülebilen verileri deneysel olarak ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırmalardır (Tuncay, 2016). Çalışma ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model iki veya daha fazla değişken arasındaki kovaryasyonun varlığını belirlemeyi amaçlamaktadır. İlişkisel tarama modellerinde değişkenlerin birlikte değişip değişmediği ve bir değişiklik olursa ne olduğu belirlenmeye çalışılmaktadır. Araştırmada bu modelin seçilmesinin sebebi bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkilerin ortaya konulmasıdır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini yaşlı refahı alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarına (Ek-1) üye olan yüz yüze ve/veya internet yoluyla erişilebilen 65 yaş ve üzeri bireyler oluşturmuştur. Araştırma kapsamında evrenin ulaşılacak maksimum bireye erişilmesi planlanmış olup tam sayım yapılması amaçlanmıştır. Bu araştırmada temsil edici bir örneklem seçimine gidilmemiştir. Araştırmanın amacına en uygun ve fazla sayıda katılımcıya ulaşmaya olanak verecek şekilde veriler toplanmıştır. Çalışma kapsamında belirlenen tarihler arasında 253 katılımcıya ulaşılmıştır. Ancak veri kalitesinin artırılması amacıyla veri seti gözden geçirilmiştir. Soruların %90'ından fazlasına yanıt vermeyen, eksik/hatalı veri girişi yapan vb. katılımcıların yanıtları araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Bu doğrultuda 191 katılımcının verdiği yanıtlar üzerinden veriler analiz edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından literatür taramasına dayanarak hazırlanan sosyodemografik soru formu, Başarılı Yaşlanma Ölçeği (BYÖ), Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri ve Teknoloji Kullanım Ölçeği kullanılmıştır (Ek-2).

Sosyodemografik soru formu: Bu formda araştırmaya katılan yaşlı bireylerin sosyodemografik özelliklerine dair bilgiler edinilmeye çalışılmıştır. Yaş, medeni durum, eğitim durumu, istihdam durumu, çocuk sayısı vb. gibi bilgiler öğrenilmeye çalışılmıştır.

Başarılı Yaşlanma Ölçeği (BYÖ): Reker (2009) tarafından geliştirilmiş olup Hazer ve Özsungur tarafından 2017 yılında Türkçe'ye geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin amacı yaşlılarda başarılı yaşlanma durumunu değerlendirmektir. Ölçek 7'li Likert formatında olup iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte Yaşam Tarzı (3 madde) ve Problemlerle Başa Çıkma (7 madde) olmak üzere 10 soru bulunmaktadır. Ölçek puanı arttıkça, katılımcının yaşlanma başarı durumu da artmaktadır. Ölçeğin toplam ve alt boyutlarının Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları .72-.84 arasındadır.

Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri: Willer ve ark. (1993) tarafından geliştirilmiştir. Envanterin yaşlı bireylerde toplumsal katılımı içeren geçerlik ve güvenirlik çalışması ise Atasavun Uysal ve ark. (2018) tarafından yapılmıştır. Envanter bireylerin ev ve aile yaşamına, sosyal aktivitelere katılımı ve üretkenliği değerlendiren üç alt boyutu içeren 15 sorudan oluşmaktadır. Envanterde yer alan soruların büyük çoğunluğu üç seçeneklidir. Envanterden alınabilecek toplam puan 29'dur.

Teknoloji Kullanım Ölçeği: Aksoy tarafından 2018 yılında geliştirilmiştir. Teknolojik araç ve gereçlerin kullanımına yönelik tutumları ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek 13 sorudan oluşmaktadır. İfadelerden her biri için sırasıyla 5'ten 1'e doğru puanlanacak şekilde "Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum ve "Kesinlikle Katılmıyorum" yanıtlarını gösteren 5'li Likert tipi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenirlik analizi sonucunda Cronbach Alpha katsayısının 0.82 olduğu tespit edilmiştir. Ölçekten alınan puan arttıkça teknoloji kullanımı artmaktadır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında veriler Ek-1’de belirtilen yaşlı refahı alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile iletişim kurularak belirlenen veri toplama araçlarının katılımcılara uygulanması ile toplanmıştır. Uygulama süreci kuruluşlar vasıtasıyla yüz yüze erişilebilen tüm yaşlılara ve internet üzerinden erişilebilen yaşlılar üzerinden yürütülmüştür. İlgili sivil toplum kuruluşlarına veri toplama araçları hem basılı materyal şeklinde hem de çevrimiçi link aracılığıyla ulaştırılmıştır. Yaşlı bireyin durumuna göre yanındaki araştırmacı tarafından soruların okunması da sağlanabilmektedir.

2.5. Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programına girilmiş ve uygun açıklayıcı istatistik yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. İlk olarak betimsel analizler gerçekleştirilmiş, frekans ve yüzde ile ilgili tablolar oluşturulmuştur. Ardından veriler normal dağılım göstermemesi nedeniyle non-parametrik testler uygulanmıştır. Bu bağlamda Mann Whitney U testi iki grup arasındaki ortalamaların farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. İki değişken arasındaki korelasyonun incelenmesi amacıyla ise Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır.

2.6. Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmada etik hassasiyetlere son derece önem gösterilmiştir. Çalışmada veri toplama sürecine geçilmeden önce ilk olarak gerekli izinler alınmıştır. Bu kapsamda araştırma verilerinin toplanabilmesi için Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulu’na başvuru yapılmıştır. Üniversite Senatosu Etik Komisyonunun 06.10.2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda çalışma incelenerek etik açıdan uygun bulunmuştur (Ek-3).

Veri toplama sürecinin öncesinde ölçekleri geliştiren araştırmacılardan yazılı izin alınmıştır. Veri toplama aşamasına geçildiğinde katılımcıların aydınlatılmış onamı alınmıştır (Ek-4). Bu kapsamda araştırmacıların kimliği, araştırmada sorulacak soruların çerçevesi, araştırmanın süresi, araştırmaya gönüllü olarak katılım ilkesi, çalışmadan elde edilen sonuçların yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağı ifade edilmiştir. Çalışmanın tamamlanmasının ardından ise araştırma raporuna ilişkin Turnitin Programı aracılığıyla oluşturulan Orijinallik Raporu ise Ek-5’de sunulmuştur.

BÖLÜM III: BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Sosyodemografik Özellikler ile İlişkili Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan bireylerin, katılım durumu, cinsiyetleri, yaşları, medeni durumları, çocuk sahibi olma durumları, eğitim durumları, çalışma durumları, gelirleri, ikamet bilgileri, yaşadıkları yer ve kronik hastalığa sahip olma durumları araştırılmış ve bulguları paylaşılmıştır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılım Durumu

	Sıklık	Yüzde (%)
Yaşlı bireyin kendisi çalışmaya katılıyor	129	67.5
Yaşlı birey soruları aile / arkadaşlar / diğer kişilerin yardımı ile yanıtlıyor	62	32.5
Toplam	191	100.0

Araştırma kapsamında yaşlıların %67,5'inin (n=129) soruları kendilerinin yanıtladıkları, %32,5'inin (n=62) ise soruları aile, arkadaşlar ve/ veya diğer kişilerin yardımı ile yanıtladıkları ifade edilmiştir (Tablo 3). Araştırmanın bu bulgusu, yaşlıların önemli bir bölümünün çevrimiçi platformda yürütülen bir çalışmaya katılabilecek düzeyde teknolojiyi kullanabildikleri biçiminde yorumlanabilir.

Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyetleri

	Sıklık	Yüzde (%)
Kadın	106	55.5
Erkek	85	44.5
Toplam	191	100.0

Katılımcıların cinsiyetleri incelendiğinde %55,5'inin (n=106) kadın ve %44,5'inin (n=85) erkek olduğu görülmektedir (Tablo 4). Çalışmanın bu bulgusu araştırmaya katılım açısından cinsiyet dengesinin benzerlik gösterdiği biçiminde yorumlanabilir.

Tablo 5. Katılımcıların Yaşlarıyla İlişkili Bulgular

	En düşük	En yüksek	Ortalama	Standart Sapma
Yaş	65	91	69.56	6.118

Katılımcıların yaşları 65 ile 91 arasında değişmektedir. Ortalama yaş 69.56 ve standart sapma 6.118 olarak belirlenmiştir (Tablo 5). Araştırmanın bu bulgusu, katılımcıların geniş bir yaş aralığında olduğu biçiminde yorumlanabilir. Görece yaşlılığın erken dönemindeki ve geç dönemindeki bireylerin çalışmaya katılması farklı gelişimsel dönemlerde bulunan katılımcıların olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların Medeni Durumu

	Sıklık	Yüzde (%)
Evli	119	62.3
Bekar	33	17.3
Boşanmış	8	4.2
Eşi vefat etmiş	31	16.2
Toplam	191	100.0

Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde %62.3'ünün (n=119) evli, %17.3'ünün (n=33) bekar, %4.2'sinin (n=8) boşanmış, %16.2'sinin (n=31) eşi vefat etmiş olduğu görülmektedir (Tablo 6). Çalışmaya katılan 65 yaş üzeri bireylerin yarısından fazlasının evli olduğu bulgusu dikkat çekmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Durumu

	Sıklık	Yüzde (%)
Var	153	80.1
Yok	38	19.9
Toplam	191	100.0

Araştırma bulguları incelendiğinde katılımcıların %80.1'inin (n=153) çocuk sahibi olduğu, %19.9'unun (n=38) çocuk sahibi olmadığı görülmüştür (Tablo 7). Bu bulgu, katılımcıların çocuk yetiştirme deneyimini tecrübe ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8. Katılımcıların Eğitim Durumu

	Sıklık	Yüzde (%)
Okur yazar değil	18	9.4
Okuryazar	14	7.3
İlkokul	25	13.1
Ortaokul	15	7.9
Lise	44	23.0
Üniversite	75	39.3
Toplam	191	100.0

Araştırma bulguları incelendiğinde katılımcıların %9.4'ünün (n=18) okur yazar olmadığı, %7.3'ünün (n=14) okuryazar olduğu, %13.1'inin (n=25) ilkokul mezunu , %7.9'unun(n=15) ortaokul mezunu , %23'ünün (n=44) lise mezunu , %39.3'ünün (n=75) üniversite mezunu olduğu görülmektedir (Tablo 8). Bu araştırma kapsamında teknoloji bağlantılı bir çalışmaya katılım gösterenlerin çoğunluğunun üniversite ve lise mezunu yaşlılar olduğu sonucu çıkarılmıştır. Bu durum eğitim düzeyinin yükselmesinin araştırmaya katılımı arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 9. Katılımcıların Çalışma Durumu

	Sıklık	Yüzde (%)
Tam zamanlı çalışıyor	43	22.5
Yarı zamanlı çalışıyor	18	9.4
Çalışmıyor ama iş arıyor	3	1.6
Çalışmıyor	105	55.0
Yanıtız	22	11.5
Toplam	191	100.0

Araştırma kapsamında yaşlıların çalışma durumu incelendiğinde %22.5'inin (n=43) tam zamanlı çalıştığı, %9.4'ünün (n=18) yarı zamanlı çalıştığı, %1.6'sının (n=3) çalışmadığı fakat iş aradığı, %55'inin (n=105) çalışmadığı ve %11.5'inin (n=22) ise soruya yanıt vermediği görülmektedir (Tablo 9). Bulgular incelendiğinde araştırmaya katılım gösteren yaşlıların yarısından fazlasının çalışmadığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak emeklilik yaşını geçmiş çoğu yaşlının çalışma hayatıyla bağlarını kestiği yorumu yapılabilir.

Tablo 10. Aylık Gelirin Geçim Düzeyine Etkisi

	Sıklık	Yüzde (%)
Aylık gelir geçim için yeterlidir	91	47.6
Aylık gelir geçim için yeterli değildir	100	52.4
Toplam	191	100.0

Araştırma bulguları incelendiğinde yaşlıların %47.6'sının (n=91) gelirlerini geçimleri için yeterli bulduklarını, %52.4'ünün (n=100) ise gelirlerini geçimleri için yeterli bulmadıklarını ifade ettikleri görülmektedir (Tablo 10). Aynı ülke şartları içerisinde eğitim, sosyal ortam, çalışma dönemindeki sosyoekonomik düzey gibi pek çok çeşitli faktöre bağlı olarak farklı yaşlı grupları arasında gelir-gider tablosunun dengesizlik içerisinde olduğu söylenebilir.

Tablo 11. Katılımcıların En Uzun İkamet Ettikleri Yerleşim Yeri

	Sıklık	Yüzde (%)
Köy	32	16.8
İlçe	41	21.5
Şehir	118	61.8
Toplam	191	100.0

Araştırma bulguları incelendiğinde en uzun ikamet ettikleri yerleşim yeri sorusuna katılımcıların %16.8'inin (n=32) köy, %21.5'inin (n=41) ilçe ve %61.8'inin (n=118) şehir cevabını verdiği görülmüştür (Tablo 11). Bu tabloya göre çalışmaya katılan yarıdan fazla yaşlının en uzun süre ikamet ettikleri yerleşim yerinin şehir olduğu sonucu çıkarılmaktadır. Türkiye'de nüfusun çoğunluğunun şehirlerde ikamet etmesi sebebiyle yaşlı bireylerin çoğunun da şehirde yaşaması olağandışı görülmemektedir.

Tablo 12. Katılımcıların Yaşadığı Yer

	Sıklık	Yüzde (%)
Yalnız başına	27	14.1
Ailemle	158	82.7
Huzurevi / Bakım merkezi	6	3.1
Toplam	191	100.0

Araştırma bulguları incelendiğinde yaşlı bireylerin %14.1'i (n=27) yalnız başına, %82.7'si (n=158) ailesiyle beraber, %3.1'i (n=6) ise huzurevi veya bakım merkezinde yaşadığını belirtmiştir (Tablo 12). Araştırmaya katılan yaşlıların yaklaşık tamamı ailesiyle/eşiyle/çocuklarıyla aynı sosyal ortam içerisinde yaşamını sürdürmektedir. Bunun sebebi olarak Türkiye'deki geleneksel değerler ve/veya toplumsal baskı gösterilebilir. Arpacı ve Ersoy'un (2009) çalışmasında yaşlıların geleneksel aile düzeni dolayısıyla huzurevine sıcak bakmadıkları ve aileleriyle beraber yaşamayı tercih ettikleri görüşünü desteklemektedir. Bu çalışmada huzurevlerinin yaşlı yakınları olan kişiler için yardım kuruluşu olarak görüldüğü de belirtilmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgunun yaşlının bakımının evde yapılması ile ilişkili biçimde olduğu söylenebilir.

Tablo 13. Katılımcıların Kronik Hastalığa Sahip Olma Durumu

	Sıklık	Yüzde (%)
Var	107	56.0
Yok	84	44.0
Toplam	191	100.0

Araştırma bulgularına incelendiğinde yaşlı bireylerin %56'sının (n=107) herhangi bir hastalığı bulunduğu, %44'ünün (n=84) ise herhangi bir hastalığı bulunmadığı ifade edilmiştir (Tablo 13). Araştırma grubunu 65 yaş üstü bireyleri oluşturması sebebiyle fizyolojik yavaşlamalar ve ileri yaş göz önüne alındığında çeşitli hastalıklara sahip olan yaşlı sayısının daha fazla olacağı düşünülmüştür. Literatürde de bu düşünciyi destekleyen bazı somut kanıtlar bulunmaktadır. Örneğin, Ünsal, Demir, Özkan ve Arslan'ın (2011) çalışmasına göre yaşlıların %81.7'sinde en az bir tane kronik hastalık bulunmaktadır. Bu çalışmada beklenenin aksine, hastalığa sahip olmayan bireylerin de sayıca fazla olduğu görülmüştür. Yaşadığımız yüzyılda gelişen sağlık hizmetlerinin/ teknolojilerinin hastalıklara erken dönemde tanı konularak fark edilmesini ve önlenmesini sağlayarak hastalık oranlarını azalttığı düşünülebilir.

3.2. Toplumsal Yaşama Katılım ile İlgili Bulgular

Bu bölümde katılımcıların, toplumsal yaşama katılım envanteri kapsamında ev katılımı, sosyal katılımı ve üretkenlikleri boyutundaki bulgular paylaşılmıştır.

Tablo 14. Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri Puanları

	Ölçek maddeleri	Ölçekten alınabilecek en yüksek ve en düşük değer	Katılımcıların aldığı en yüksek ve en düşük değer	Ortalama	SS
Toplam	1-15.maddeler	0-30	0-26	13.91	7.18
Alt boyutlar					
Ev Katılımı	1.-5. maddeler arası	0-10	0-10	4.32	3.26
Sosyal Katılım	6.-11. maddeler arası	0-12	0-12	6.61	3.53
Üretkenlik	12.-15. maddeler arası	0-8	0-7	2.96	1.89

Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri puanları Tablo 14’de yer almaktadır. Buna göre ev katılımı boyutu incelendiğinde ölçekten alınabilecek puanların 0-10 arasında olabileceği görülmektedir. Bu araştırma kapsamında katılımcıların ortalamasının 4.32 ± 3.26 olduğu görülmektedir. Bu alt boyut incelenirken ev alışverişi, yemek yapmak, günlük ev işleri, sosyal planlar kurma ve para akışını sağlamak gibi alt faktörler sorgulanmıştır. Bu bulgu yaşlıların ev katılımının ortalamanın altında kaldığı ve pasif bir rol üstlendikleri şeklinde yorumlanabilir.

Ev katılımının az olmasında yavaşlayan fiziksel ve mental özellikler gösterilebilir. Yaşlanan bireylerin temel düzeyde görülebilecek bu işleri yapmaları zorlaşmaktadır. Bu alt boyut kapsamında katılımcıların çoğunlukla başkalarından yardım aldıkları da görülmektedir.

Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri puanları sosyal katılım boyutunda incelendiğinde 0-12 arasında olabilmektedir. Bu araştırma kapsamında katılımcıların puan ortalamalarının 6.61 ± 3.53 olduğu görülmektedir. Sosyal katılım alt boyutunda sorunların üstesinden gelme, düzenli sosyal ilişkiler, hedef belirleme ve sağlıklı yaşam tarzı alışkanlıkları gibi konular irdelenmiştir. Bu çerçevede katılımcılar ortalama düzeyinde puan almışlardır. Bu bulgu göz önünde bulundurularak yaşlıların bir kısmı düzenli sosyal ilişkiler kurup toplumsal katılımında bulunurken diğer kısmı toplumdan izole uzak bir yaşam sürdürdüğü düşünülebilmektedir.

Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri puanları üretkenlik boyutunda incelendiğinde ise yaşlıların 0-8 arasındaki puanlamadan edindikleri ortalama puanın 2.96 ± 1.89 olduğu görülmektedir. Ortalamanın çok altında puanla sonuçlanan üretkenlik boyutuna göre incelenen çeşitli başlıklar olmuştur. Gelişimsel veya hobi kapsamlı eğitimler, dernek ve vakıf gibi kuruluşlarda gönüllü faaliyetler, hafta içinde evden dışarı çıkmak, hedeflere ulaşmak için çaba göstermek bu başlıklardandır. Bu alt boyuttaki bulgulara göre yaşlıların çoğu gelişimsel aktivitelere katılmakta ve bunlara uyum sağlamakta zorlandıkları düşünülmektedir. Bu kapsamda yaşlıların evi güvenli alanları olarak gördükleri ve kendilerini burada güvende hissettikleri yorumu yapılabilir.

Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri'nden alınabilecek puanların genel ortalaması 0-30 arası iken bu araştırmada katılımcıların ortalamasının 13.91 ± 7.18 olarak bulunmuştur. Bu bulgu katılımcıların ortalamanın altında puanlar aldığını göstermektedir. Çalışmanın bu bulgusu araştırma kapsamına alınan yaşlıların topluma aktif şekilde katılımının son derece yetersiz olduğunu göstermektedir. Yaş almayla beraber toplumsal geri çekilme gerçekleşmektedir. İş hayatından uzaklaşma, sağlık ile ilgili risk faktörleri, yavaşlayan fizyolojik hareketler ve dahası yaşlıların kendilerini sosyal yaşamdan geri çekmelerine sebep olmaktadır. Yaşadığı yer kendi evi, huzurevi ya da ailesinin yanı olarak fark etmeksizin farklı bireysel yaşam koşulları da gözetilerek incelenen 65 yaş üstü bireylerin sosyalleşme ve toplumsal yaşama katılım düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür.

Bu araştırma kapsamında Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri'nden elde edilen bulguları destekleyen bazı çalışmalar da literatürde yer almaktadır. Örneğin, Toplumsal yaşama katılım ölçeği aynı zamanda Atasavun Uysal ve ark. (2018) çalışmalarında da yaşlıların gerek sosyal gerek toplumsal rollerine katılım göstermeleri toplum için önemli olduğu ifade edilmiştir. Buna göre kaliteli yaşlanma olgusunun gerçekleşmesi için toplumsal hayata katılım arttırılmalı ve çeşitli rehabilitasyon politikaları geliştirilmelidir. Tuna Uysal'ın (2020) çalışmasında ise yaşlılıkta toplumsal hayata katılım bazı temalar çerçevesinde incelenmiştir. Bu temalar; yaşlılığın tanımlanması, yaşlılara yönelik olumsuz düşünceler, yaşlılığa hazırlanma, yaşlıların sosyalleşmesi, yalnızlık, bakıma muhtaçlık, statü ve rollerdir.

Yaşlanma algısını katılımcıların hepsinin kötü olarak algıladığını tek iyi yanının yaşlanmayla beraber gelen saygı olduğu sonucuna erişmiştir. Bu saygı sonucu toplumsal katılım artmakla birlikte fizyolojik yavaşlamalarla beraber günlük işlerini bile yapmakta zorlandığını ifade eden yaşlı bireyler aynı zamanda toplumdan izole olduklarını da belirtmişlerdir. Yani araştırma bulguları iki farklı görüş doğrultusunda benzer sonuçlara erişmiştir. Bourgeois, Brush, Elliot, Kelly'nin (2015) araştırmasına göre ise yaşlılar toplumsal hayata katılımın sağlanması için desteklenmelidir. Aksi taktirde demans, alzheimer gibi hastalıklar görülebilmektedir. Bu durumda da uzun süreli bakım ve kısa süreli bakım hizmetleri devreye girmektedir. Yaşlıların mental ve fizyolojik sağlıklarını korumak adına düzenli şekilde aktivitelere katılmalı ve toplumsal rolleri kendilerine hatırlatılmalıdır.

Çetin, Kara ve Kitiş'in (2014) araştırmasında yaşlıların toplumsal hayata katılımı bazı faktörlere bağlanmıştır. Bu faktörler depresyon durumu, sosyal aktiviteler, eğitim düzeyi, komşuluk ilişkileri, bağımsız aktiviteler ve mental sağlık olarak bulunmuştur.

Ferligül'ün (2021) çalışmasında ise toplumsal katılımı incelemek amacıyla yaşlı bireyin ev katılımı ve üretkenlik aktivitelerine katılımı incelenmiştir. Sosyal katılım alanlarının varlığı da çalışma kapsamında görülmüştür. Bu katılım düzeyleri arttıkça toplumsal yaşama katılım düzeyi de artmaktadır sonucuna erişilmiştir.

3.3. Başarılı Yaşlanma ile İlgili Bulgular

Bu bölümde katılımcıların, başarılı yaşlanma ölçeği kapsamında sağlıklı yaşam biçimi ve sorunlarla mücadele etme boyutundaki bulgular paylaşılmıştır.

Tablo 15. Başarılı Yaşlanma Ölçeği Puanları

	Ölçek maddeleri	Ölçekten alınabilecek en yüksek ve en düşük değer	Katılımcıların aldığı en yüksek ve en düşük değer	Ortalama	SS
Toplam	1-10.maddeler	7-70	16-70	53.42	11.10
Alt boyutlar					
Sağlıklı Yaşam Biçimi	5, 6, 10 numaralı maddeler	3-21	6-21	16.32	3.55
Sorunlarla Mücadele Etme	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9 numaralı ifadeler	7-49	7-49	37.10	8.10

Katılımcıların Başarılı Yaşlanma Ölçeği'nden aldıkları puanlar Tablo 15'te yer almaktadır. Buna göre sağlıklı yaşam biçimi alt boyutu incelendiğinde, ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek değer aralığının 3-21 puan arası olduğu görülmektedir. Bu araştırma kapsamında çalışmaya katılan yaşlıların aldığı en düşük ve en yüksek puanlar 6-21 aralığındadır. Sağlıklı yaşam biçimi boyutunda katılımcıların ortalama puanı 16.32 ± 3.55 olarak belirlenmiştir. Bu yönüyle katılımcıların sağlıklı yaşam biçimi alt boyutunda yüksek bir ortalamaya sahip olduğu söylenebilir. Sağlıklı yaşam biçimi alt boyutunda sağlıklı yaşam tarzı ve kendi sağlığına dikkat etme gibi durumlar incelenmiştir.

Yaşlanmayla beraber her anlamda yavaşlayan bedenle beraber kişilerde bazı kronik rahatsızlıklar çıkabilmektedir. Fakat bu araştırma kapsamında Tablo 13'te ifade edildiği üzere yaşlıların kronik rahatsızlığa sahip olma durumu oldukça düşüktür. Gelişen sağlık teknolojileri ile beraber erken teşhis sayesinde rahatsızlıklar kronikleşmeden tedavi edilebilmektedir. Bu kapsamda da yaşlıların sağlıklı yaşam biçimini destekleyecek davranış örüntülerini sürdürdükleri ifade edilebilir.

Başarılı Yaşlanma Ölçeği alt boyutlarından mücadele etme boyutunda incelendiğinde, ölçekten alınabilecek en yüksek ve en düşük değer 7-49 arası olduğu görülmektedir. Bu çalışma kapsamında da katılımcıların aynı şekilde bu aralıkta puanlar aldığı görülmektedir. Katılımcıların sorunlarla mücadele etme puanının ortalaması ise 37.10 ± 8.10 olarak belirlenmiştir. Bu alt boyut kapsamında bir sorun karşısında güçlü durma, hayatta metanetli olma ve hedeflerine giden yolda vazgeçmemek gibi başlıklar irdelenmiştir. Katılımcıların ölçeğin bu alt boyutunda ortalamanın üzerinde puanlar aldığı görülmektedir. Buna göre çalışmaya katılan yaşlıların zorluklarla mücadele edebilme konusunda güçlü oldukları ifade edilebilir. Yaşlıların yaşam tecrübeleriyle beraber zorluklara daha dayanıklı bir duruş geliştirdikleri yorumu yapılabilir.

Katılımcıların Başarılı Yaşlanma Ölçeği'nden alabilecekleri en düşük puan 7, en yüksek puan 70'dir. Bu çalışmada katılımcıların 16 ve 70 puan aralığında oldukları belirlenmiştir. Ölçekten alınan puanlar açısından katılımcıların genel ortalamasının 53.42 ± 11.10 olduğu görülmüştür. Katılımcıların Başarılı Yaşlanma Ölçeği'nden aldıkları puanların ortalaması yüksek bulunmuştur. Başarılı yaşlanma kavramı yaşlı bireylerin ve toplumun sağlıklı bir şekilde gelişip ilerlemesini ifade etmektedir. Ölçeğin alt boyutlarında her ne kadar düşük puan alan yaşlıların olduğu görülse de genel ortalama katılımcıların başarılı yaşlanmaya dair tutumlarının olduğunu göstermektedir.

Bu araştırma kapsamında Başarılı Yaşlanma Ölçeği'nden elde edilen bulguları destekleyen bazı çalışmalar da literatürde yer almaktadır. Hazer ve Ateşoğlu (2019) çalışmasında başarılı yaşlanma ölçeğini kullanmışlardır. Başarılı yaşlanma ölçeğinin ortalaması bu çalışma için 5.86 olarak bulunmuştur.

Özdemirkan, Şenlik ve Şimşek (2019) çalışmasına göre yaşam boyu sağlığın geliştirilmesi ve aktif yaşlanmanın gerçekleştirilmesi için yaşlının erken dönemde sağlık teşhislerinin konulması ve beklenmeyen gelişmelere karşı hazırlıklı olmaları sağlanmalıdır. Kütmeç Yılmaz'ın (2020) çalışmasında da başarılı yaşlanma ölçeği kullanılmıştır. Yaşlı bireylerin yerinde yaşlanma memnuniyet düzeyi arttıkça başarılı yaşlanma durumunun ve yaşam doyumunun arttığı görülmüştür. Başarılı yaşlanma ölçeğinin ortalaması 17.42 olarak bulunmuştur. Işık, Tekin ve Kayaoğlu'nun (2021) çalışmasında da kullanılan başarılı yaşlanma ölçeğinin ortalaması 60.5 olarak bulunmuştur. Başarılı yaşlanma için psikolojik ve sosyal olarak hazırlanma yapılması gerektiği ve bu hazırlıklara yetişkinlik döneminden başlanmasının sağlıklı olacağı vurgulanmıştır. Genel ortalamanın 53.42 olduğu çalışma ile diğer çalışmalar arasında kişi sayısına bağlı olarak değişim gözlemlenmiştir. Fakat alt boyutlarına katılım arttıkça başarılı yaşlanmanın da pozitif yönde ilerlediği tüm çalışmalarda görülmüştür. Reker (2009) tarafından yapılan araştırmada ise yaşlıların başarılı yaşlanmasının toplumun da başarılı kalkınmasına sebep olacağı gösterilmiştir.

3.4. Teknoloji Kullanımı ile İlgili Bulgular

Bu bölümde katılımcıların teknoloji kullanımı boyutunda araştırması yapılmıştır. Teknolojik cihazlara sahip olma durumu, yaşanan yerde internet olma durumu, günlük internet kullanım süreleri, internet kullanım amaçları, sosyal medya hesap bulunma durumları, dahil olduğu sosyal medya platformları, internete güvenme durumları ve teknoloji kullanım ölçeği puanları hakkında bulgular paylaşılmıştır.

Tablo 16. Teknolojik Cihazlara (cep telefonu, tablet, bilgisayar, akıllı saat gibi) Sahip Olma Durumu

	Sıklık	Yüzde (%)
Evet	182	95.29
Hayır	9	4.71
Toplam	191	100.0

Araştırma bulguları incelendiğinde katılımcıların teknolojik cihazlara sahip olup olmadıkları sorusuna yaşlıların %95.29'unun (n=182) evet, %4.71'inin (n=9) hayır cevabını verdiği görülmüştür (Tablo 16). Buna göre katılımcıların tamamına yakınının bir teknolojik cihaza sahip olduğu görülmektedir. Günümüz teknoloji çağında yaşlı bireylerin de teknolojik cihazlara sahip olması bu çağa uyum sağlamaya çalıştıkları şeklinde yorumlanabilmektedir. Ekici ve Gümüş'ün (2016) çalışmasına göre de yaşlıların sayıca büyük bir kısmının teknolojik cihazları bulunmaktadır. Fakat bu cihazlar günümüzdeki akıllı cihazlardan ziyade daha temel düzeyde çalışan telefonlardan oluşmaktadır. Baran, Kurt, Tekeli'nin (2017) çalışmasına göre yaşlıların internet teknolojilerine ve teknolojik cihazlara önemli ölçüde hakim oldukları tespit edilmiş olup teknolojik cihazlara sahip olma durumunu demografik unsurların etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Altındağ'ın (2020) araştırmasında yaşlıların günlük yaşamlarında gereksinim duyduğu şeyler arasında insanlarla sohbet etmek, şehirlerarası seyahat için araç, alışveriş ihtiyaçlarının giderilmesi, ilaçlarının hatırlatılması ve cep telefonunun bulunması gelmektedir. Bu araştırma bulgusuna göre 65 yaş üstü yaşlıların en minimum ihtimalle cep telefonlarının bulunması gerekmektedir.

Tablo 17. Yaşanan Yerde İnternetin Bulunma Durumu

	Sıklık	Yüzde (%)
Evet, var	172	90.1
Hayır, yok	19	9.9
Toplam	191	100.0

Katılımcıların yaşadıkları ortamda internet bulunma durumuna %90.1'inin (n=172) var cevabını verdikleri %9.9'unun (n=19) ise yok cevabını verdikleri görülmüştür (Tablo 17). Bu tablodan yola çıkarak katılımcıların tamamına yakınının evinde internet bulunduğu sonucu çıkarılmıştır. Bu yüksek oran aynı zamanda 65 yaş üstü bireylerin teknolojik cihazlara da sahip olduğu ve interneti temel düzeyde de olsa kullanabildikleri şeklinde yorumlanmaktadır. Tuna Uysal'ın (2020) çalışmasına göre ise yaşlıların evinde internet erişimi eksikliği bulunmaktadır. Ancak bu araştırmanın sonuçları Tuna ve Uysal (2020) tarafından yapılan çalışmanın bulguları ile farklılaşmaktadır. Bu farklılığın sebebi yıllar içerisinde internet ağının gelişmesi ve yaygınlaşması olabileceği gibi aynı zamanda yaşlıların internet duydukları gereksinimin artışından da kaynaklanıyor olabilir. Baran, Tekeli ve Kurt'un (2017) çalışmasına göre de ev içerisinde interneti olan yaşlı sayısında ciddi boyutta bir artış görülmekte ve yaşlıların %51'i evlerinde yüksek hızda internet kullanmaktadırlar. Kalınkara ve Sarı'nın (2018) çalışmasında evinde internet bulunan yaşlılar %78.6 oranındadır ve bunların %84.5'i interneti aktif olarak kullanmaktadır. TÜİK'in (2021) Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarına göre ise internet kullanan 65-74 yaş grubundaki bireylerin oranı 2016 yılında %8,8 iken bu oran 2021 yılında %32,5'e yükselmiştir. İnternet kullanan yaşlı bireyler cinsiyete göre incelendiğinde, erkeklerin kadınlardan daha fazla İnternet kullandığı görülmüştür. İnternet kullanan yaşlı erkeklerin oranı 2021 yılında %40,0 iken yaşlı kadınların oranı %25,9 olmuştur.

Tablo 18. Katılımcıların Günlük İnternet Kullanım Süreleri

	Sıklık	Yüzde (%)
Hiç kullanmıyorum	51	26.7
1-3 saat	78	40.8
3-5 saat	30	15.7
5 saatten fazla	32	16.8
Toplam	191	100.0

Araştırmaya katılan yaşlıların günlük internet kullanım süreleri incelendiğinde %26.7'sinin (n=51) hiç kullanmıyorum, %40.8'inin (n=78) 1-3 saat arası kullanıyorum, %15.7'sinin (n=30) 3-5 saat arası kullanıyorum ve %16.8'inin (n=32) 5 saatten fazla kullanıyorum cevaplarını verdikleri görülmüştür (Tablo 18). 65 yaş üstü bireylerin evinde, sosyal yaşantısında ve günlük hayatında internet kullanım süresi yelpazesinin geniş olduğu görülmektedir. İnterneti kullanmayan bir grup katılımcının olduğu görülmekle beraber yaşlıların yaşamında çoğunlukla interneti aktif olarak kullandıkları görülmüştür. Literatürde de yaşlıların internet kullanım sürelerini ele alan araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin Iyer ve Eastman (2006) yaşlıların haftalık internet süresinin 9 saat olduğunu ifade etmiştir. Loipha (2014) yaşlı bireylerin haftalık internet kullanma süresini ortalama 3.5 saat olduğunu ortaya koymuştur. Şahin ve Yıldırım'ın (2019) çalışmasına göre yaşlıların haftalık internet kullanım süresinin 14.54 saat olduğu tespit edilmiştir. Hazer ve Erbil (2021) ise haftalık internet kullanım süresini 17.5 saat olarak bulmuştur. Kalıncara ve Sarı'nın (2018) yaşlıların internet kullanım süresi haftalık 7-21 saat arasında değişmektedir. Bu araştırmaların bulguları ile literatürdeki çalışmaların bulguları benzerlik göstermektedir.

Tablo 19. Katılımcıların İnterneti Kullanım Amaçları*

	Sıklık	Yüzde (%)
İş	32	9.91
Sosyal medya	69	21.36
İletişim	95	29.41
Haberleri takip etmek	69	21.36
Alışveriş	28	8.67
Oyun oynamak	30	9.29
Toplam	323	100

*Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretleyebilmektedir.

Araştırma kapsamında internet kullanan yaşlıların interneti ne amaçla kullandığı sorulmuş, %9.91'inden (n=32) iş, %21.36'sından (n=69) sosyal medya, %29.41'inden (n=95) iletişim, %21.36'sından (n=69) haberleri takip etmek, %8.67'sinden (n=28) alışveriş ve %9.29'undan (n=30) oyun oynamak cevapları alınmıştır (Tablo 19). Bu bulgu yaşlı bireylerin interneti çeşitli sosyal amaçlar için kullandığı görülmekle beraber, en çok sosyal medya, iletişim ve haberleri takip etmek amacıyla internette aktif oldukları biçiminde yorumlanmıştır. Çevresiyle iletişim içinde kalmak ve hayattan haberdar olmak isteyen yaşlıların bu aktifliğinin yaşamdan geride kalmak istememe çabasından kaynaklandığı düşünülmüştür. Literatürde de yaşlıların internet kullanım amaçlarını ele alan araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin, Sümer'in (2017) araştırmasına göre ise yaşlıların %47'si gündemi takip etmek, %17'si arkadaşlarının hayatlarına dair bilgi edinmek, %11'i bireysel paylaşımlarda bulunmak, %10'u eğlence, %9'u sohbet ve kalan %6'sı ise diğer gerekçeleri internette vakit geçirme sebebi olarak ifade etmiştir. Erbil ve Hazer'in (2021) çalışmasına göre de yaşlılar interneti çoğunlukla sosyal medya üzerinden paylaşım yapmak ve iletişim kurmak amacıyla kullanılmaktadır. Tekedere ve Arpacı'nın (2006) çalışmasına göre 65 yaş üstü bireylerin %53.8'i arkadaşlarıyla iletişim, %24.6'sı eğitim ve %57.5'i eski arkadaşlarıyla iletişim kurmak amacıyla interneti kullandıklarını belirtmişlerdir. Bayram ve Arıcı'nın (2021) çalışmasına göre de yaşlı bireyler interneti haberleşme, bilgi alma ve sosyalleşme amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 20. Katılımcıların Sosyal Medya Hesabı Bulunma Durumu

	Sıklık	Yüzde (%)
Evet, var	110	57.6
Hayır, yok	81	42.4
Toplam	191	100.0

Araştırma kapsamında yaşlıların sosyal medya hesaplarının bulunma durumu incelenmiş ve %57.6'sının (n=110) hesabının var, %42.4'ünün (n=81) hesabının yok olduğu anlaşılmıştır (Tablo 20). İnternet kullanmakta olan 65 yaş üstü katılımcıların yarısından fazlasının sosyal medya hesabı olduğu, yarıya yakınının ise sosyal medya hesabı olmadığı görülmüştür. Bu bulgu yaşlıların bir kısmının sosyal medya hesabı kullanma ile ilgili bilgi ve beceriye sahipken bir kısmının sosyal medyaya dair bilgisi olmadığı şeklinde yorumlanmıştır. Sümer'in (2017) çalışmasına göre yaşlıların %62'sinin sosyal medya hesabı bulunduğu ifade edilmiş ve son yıllarda ileri yaş kuşağının sosyal medya kullanımında artış olduğu belirtilmiştir. Kurt ve Tekeli'nin (2017) 65 yaş üzeri yaşlıların %34'ünün Facebook ve Twitter kullandığı fakat eğitim seviyesi yüksek yaşlıların daha yaygın sosyal medya hesaplarının bulunduğu görülmüştür. Bayram ve Arıcı'nın (2021) çalışmasında yaşlıların yakınlarıyla görüntülü görüşmek ve gündemden haberdar olmak amacıyla sosyal medya hesaplarının bulunduğunu tespit etmiştir. Yaygın paylaşım ağı ve hızlı iletişim teknolojileri sayesinde yaşlı bireylerin de sosyal medya hesapları bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında gelişen teknoloji ile beraber yaşlıların sosyal medya kullanımının yıllar içerisinde artabileceği düşünülebilir.

Tablo 21. Katılımcıların Dahil Olduğu Sosyal Medya Platformları*

	Sıklık	Yüzde (%)
Whatsapp	101	35.07
Facebook	79	27.43
Twitter	34	11.81
Instagram	67	23.26
Tiktok	7	2.43
Toplam	288	100.0

*Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretleyebilmektedir.

Araştırma kapsamında sosyal medya hesabı bulunan 65 yaş üstü bireylere hangi sosyal medya platformlarında yer aldıkları incelenmiştir. Bulgular, katılımcıların %35.07'sinin (n=101) Whatsapp, %27.43'ünün (n=79) Facebook, %11.81'inin (n=34) Twitter, %23.26'sinin (n=67) Instagram ve %2.43'ünün (n=7) Tiktok uygulamalarını kullandığı görülmüştür (Tablo 21). Katılımcıların en çok kullandığı uygulamanın Whatsapp ardından ise Facebook olduğu dikkat çekmiştir. Bu sırayı Instagram uygulamasının takip ettiği anlaşılmıştır. Bu bilgilerden hareketle katılımcıların sosyal medyada aslında en çok iletişim kurmak ve paylaşım yapmak amaçları doğrultusunda aktif oldukları yorumlanmıştır. Sümer'in (2017) çalışmasına göre yaşlıların en çok kullandığı sosyal medya uygulaması Facebook'tur. Tekedere ve Arpacı (2016) çalışmasına göre ise yaşlıların %17.9'unun Facebook, %1,9'unun Twitter ve %9.4'ünün diğer sosyal medya platformlarını kullandığını belirtmiştir. Herhangi bir sosyal medya platformuna üye olmayan yaşlı bireyler ise araştırmasının %70.8'ini oluşturmaktadır. Çalışmaların ortak paydasında görüldüğü gibi Facebook kullanan yaşlılar çoğunluktadır. Bunun sebebi olarak Facebook'un Türkiye'de ilk yaygınlaşan sosyal medya platformu olması ve yaşı yüksek kesimin üye sayısının fazla olması gösterilebilir.

Tablo 22. Katılımcıların İnternete Güvenme Durumları

	Sıklık	Yüzde (%)
Evet, güveniyor	98	51.3
Hayır, güvenmiyor	93	48.7
Toplam	191	100.0

Araştırmaya katılan yaşlıların internete güvenme durumları incelendiğinde, %51.3'ü (n=98) internete güvendiğini, %48.7'si (n=93) internete güvenmediğini ifade etmiştir (Tablo 22). Katılımcıların yaklaşık yarı yarıya olacak şekilde internete güven duygusunda eşitlik olduğu görülmektedir. 65 yaş üzeri bireylerin bir çoğunluğu teknolojiyi ve interneti güvenli bir araç olarak görürken, diğer kesin internetten uzak kalmanın daha güvenli olduğunu düşünmektedir. Bu güven duygusunun teknoloji çağında yaşlıların güncel gelişmelere katılımını da doğrudan etkilediği düşünülmektedir. Açıkıllı, Atalay, Kurtulmuşoğlu ve Çıdam'ın (2018) çalışmasına göre yaşlıların internete güvenme durumlarının kullanma sıklıklarını etkiledikleri ortaya çıkmıştır. Sümer'in (2017) çalışmasına göre ise yaşlı bireylerin internete güvenen yaşlılar çalışmasının %37'sini oluştururken kalan %67 internet ve sosyal medyaya güvenmemektedir. Ağaoğlu'nun (2022) çalışmasında yaşlı bireylerin neredeyse tamamı internet üzerinden işlem yapmaktan tedirgin olmaktadır. Çözüm olarak siber güvenlik eğitimlerinin yaygınlaştırılması düşünülmüştür. Milward (2003) çalışmasında yaşlıların internet becerilerinin eksik olması ve genç işi görmeleri sebebiyle belirli bir güven duygusu oluşmadığını tespit etmiştir. Bu açıdan bakıldığında bu araştırma kapsamında internete duyulan güvenin teknoloji kullanımı ile ilgili davranışlarda rol oynayabileceği ifade edilebilir.

Tablo 23. Teknoloji Kullanım Ölçeği ile İlişkili Puanlar

	Ölçekten alınabilecek en yüksek ve en düşük değer	Katılımcıların aldığı en yüksek ve en düşük değer	Ortalama	SS
Toplam	13-65	15-65	37.24	9.08

Katılımcıların Teknoloji Kullanım Ölçeği'nden aldıkları puanlar Tablo 23'te yer almaktadır. Teknoloji Kullanım Ölçeği ile ilişkili puanlar incelendiğinde ölçekten alınabilecek en yüksek ve en düşük değer aralığının 13-65 olduğu görülmektedir. Katılımcıların aldığı en yüksek ve en düşük değer ise 15-65 olduğu görülmüştür. Katılımcıların ölçekten aldıkları puan ortalaması 37.24 ± 9.08 olmuştur. Buna göre ölçekten alınan puanlar ortalamasının üzerindedir. Bu tablodan yola çıkarak yaşlıların teknoloji kullanımındaki aktiflikleri beklenen genel kanının aksine düşük çıkmamıştır. Bu açıdan katılımcıların teknolojik gelişmelerine ayak uydurmaya ve yeniliklere yetişmeye çalıştıkları düşünülebilir. Bu çalışmaya çevrimiçi şekilde erişen yaşlıların toplumsal katılımı yüksek ve teknolojiyi hayatının en az bir alanında da olsa aktif olarak kullanan kesimi temsil ettiği düşünülmektedir. Bu bulgulardan araştırmaya katılan yaşlıların internete güvenleri temel düzeyde bulundukları, sosyal medya platformlarından en az bir veya ikisinde aktif olarak yer aldıkları ve teknolojiyi hayatlarını kolaylaştırmak amacıyla kullandıkları düşünülmektedir. Bu araştırma kapsamında Teknoloji Kullanım Ölçeği'nden elde edilen bulguları destekleyen bazı çalışmalar da literatürde yer almaktadır. Örneğin, Wilson ve Lankton (2004), 1750 yaşlıyla çalışmışlardır. Teknoloji kullanımında en önemli faktörün kullanım kolaylığı ve algılanan kullanılabilirlik olduğunu ileri sürmüşlerdir. Melenhorst ve ark. (2006) yaşlıların teknoloji kullanım uyumlarını incelemiş ve araştırma sonucunda katılımcıların teknolojinin faydalarına odaklandıklarını tespit etmiştir. Yaşlı bireylerin kullanılabilirlik bariyerine takıldığını gösteren araştırma yeni teknoloji kullanımında algılanan faydanın önemli bir role sahip olduğunu göstermiştir. Ma ve ark. (2016) Çin'de yaşayan yaşlılarla yaptıkları araştırmada iyi eğitim almış, ekonomik durumu yüksek olan yaşlıların teknolojiyi kullanmaya daha yatkın olduklarını tespit etmiştir.

3.5. Teknoloji Kullanımının Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkisi

Bu bölümde katılımcıların, teknoloji kullanım ölçeği ile başarılı yaşlanma ölçeği arasındaki korelasyonu, teknolojik cihaza sahip olma durumunun başarılı yaşlanma üzerindeki etkisi, yaşanan yerde internet olma durumunun başarılı yaşlanmaya katılım üzerindeki etkisi, sosyal medya hesabı bulunma durumunun başarılı yaşlanma üzerindeki etkisi, internete güvenme durumunun başarılı yaşlanma üzerindeki etkisi ve günlük internet kullanım süresinin başarılı yaşlanma üzerindeki etkisi incelenmiş ve bulgular paylaşılmıştır.

Tablo 24. Teknoloji Kullanım Ölçeği ile Başarılı Yaşlanma Ölçeği Arasındaki Korelasyon

	Toplam Teknoloji Kullanımı Ölçeği	Sağlıklı Yaşam Biçimi	Sorunlarla Mücadele Etme	Toplam Başarılı Yaşlanma Ölçeği
Toplam Teknoloji Kullanımı Ölçeği	1			
Sağlıklı Yaşam Biçimi	.111	1		
Sorunlarla Mücadele Etme	.218**	.780**	1	
Toplam Başarılı Yaşlanma Ölçeği	.195**	.890**	.980**	1

Teknoloji Kullanım Ölçeği ile Başarılı Yaşlanma Ölçeğinden alınan toplam puanlar ($r=0.07$, $p<.005$) arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır (Tablo 24). Aynı zamanda Teknoloji Kullanım Ölçeği ile sorunlarla baş etme alt boyutu puanları arasında da pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=.02$, $p<.005$). Bulgulara bakarak teknoloji kullanımı aktif olan yaşlıların başarılı yaşlanma sürecinin de doğru orantılı olarak olumlu yönde ilerlediği görülmektedir.

Aynı zamanda teknolojiyi aktif kullanan yaşlıların sorunlarla baş etme becerilerinin de arttığı gözlemlenmiştir. Teknoloji, insanlarla haberleşme, gündemi takip etme ve paylaşım içinde olmayı gerektiren bir süreci sağlamaktadır. Teknolojik gelişmeleri temel düzeyde de olsa düzenli ve aktif şekilde takip edebilen yaşlıların hayatta kalma becerileri ve kaliteli yaş alması beklenen bir sonuçtur. Benzer biçimde Özsungur'un (2018) çalışmasına göre de teknoloji kullanımının kabulü ile başarılı yaşlanma arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır. Akbayrak ve Aysan (2022) çalışmasına göre başarılı bir yaşlanma süreci sağlamak için teknolojiyi kullanma fikri günümüzde giderek daha yaygın hale gelmektedir. Araştırmaya katılan yaşlıların çoğu bu tarz cihazların kullanımına olumlu baktığını belirtmiştir.

Tablo 25. Teknolojik Cihaza Sahip Olma Durumunun Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkisi

	N	ST	SO	U	z	p
Teknolojik cihazı var	182	17698.00	97.24	593.0	-1.402	.161
Teknolojik cihazı yok	9	638.00	70.89			

Mann Whitney U testi, teknolojik cihaza sahip olan ve olmayan yaşlıların başarılı yaşlanma ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır (Tablo 25). Analiz sonucunda, yaşlıların ölçek puanları bakımından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($U=593.0$, $p=.161$). Bulgulara göre teknolojik herhangi bir cihaza sahip olmanın başarılı yaşlanmayı etkilemediği görülmüştür. Teknoloji bir cihaza sahip olmanın tek başına başarılı yaşlanma üzerinde etkisinin olmayacağı açıktır. Yaşlının bu cihazları kullanabilme ve yaşamına teknolojiyi dahil edebilme bilgisine ve becerisine de sahip olması gereklidir. Ancak yaşlılık dönemi görsel yetilerde zayıflama, düşme, denge bozulması gibi faktörler teknolojik cihazların aktif kullanımı konusunda belirgin zorluklara sebep olmaktadır (Clark ve ark.,1999; Resnick ve ark., 1997). Literatürdeki bu çalışmalar da araştırmada elde edilen bu bulguyu destekler niteliktedir.

Tablo 26. Yaşanan Yerde İnternet Olma Durumunun Başarılı Yaşlanmaya Katılım Üzerindeki Etkisi

	N	ST	SO	U	z	p
Yaşanan yerde internet var	172	16835.50	97.88	1310.5	-1.421	.155
Yaşanan yerde internet yok	19	1500.50	78.97			

Mann Whitney U testi, yaşanan yerde internet olan ve olmayan yaşlıların başarılı ölçeğinden alınan puanlardaki farklılıkları hesaba katmak için kullanılmıştır (Tablo 26). Analiz, yaşlılar için ölçek puanları açısından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($U=1310.5$, $p=.155$). Bu durum başarılı yaşlanma üzerinde bireylerin yaşadığı yerde internet olup olmaması ile doğrudan bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanmaktadır. Yaşlının internete aktif olarak bağlanabilmesi ve interneti yaşamının bir parçası olarak dahil edebilmesi önem taşımaktadır. Özsungur'un (2018) araştırmasında da iki faktör arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Çalışmanın bu bulgusunun yaşlının internete erişimi olan bir yerde yaşaması ile internete aktif olarak katılım sağlayabilmesine ilişkin beceriye sahip olması arasındaki önemi vurguladığı düşünülmektedir.

Tablo 27. Sosyal Medya Hesabı Bulunma Durumunun Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkisi

	N	ST	SO	U	z	p
Sosyal medya hesabı var	110	11371.50	103.38	3643.5	-2.158	.031
Sosyal medya hesabı yok	81	6964.50	85.98			

Mann Whitney U testi, sosyal medya hesabı olan ve olmayan yaşlıların başarılı yaşlanma ölçeğinden alınan puanlardaki farklılıkları hesaba katmak için kullanılmıştır (Tablo 27). Analiz, yaşlılar için ölçek puanları açısından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. ($U=3643.5, p=.031$). Bulgulara göre sosyal medya hesaplarının bulunması/bulunmaması tek başına başarılı yaşlanma için doğrudan bir değerlendirme kriteri değildir. Yani belirli bir sosyal platformda bulunmanın sağlıklı ve aktif yaşlanma üzerinde belirgin bir değişim yaratmadığı görülmüştür. Yani yaşlı bireyler sosyal medya hesabına sahip olmadan da başarılı yaşlanabilmektedir. Özsungur da (2018) çalışmasında yaşlının sosyal medya hesabının bulunup bulunmama durumu ile başarılı yaşlanma arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır.

Tablo 28. İnternete Güvenme Durumunun Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkisi

	N	ST	SO	U	z	p
İnternete güveniyor	98	9511.00	98	4454.0	-2.71	.787
İnternete güvenmiyor	93	8825.00	93			

Mann Whitney U testi, internete güvenen ve güvenmeyen yaşlıların başarılı yaşlanma ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır (Tablo 28). Analiz sonucunda, yaşlıların ölçek puanları bakımından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($U=4454.0, p=.787$).

Araştırmanın bu bulgusunun aksine Özsungur'un (2018) çalışmasında yaşlıların internete güvenme düzeyi arttıkça başarılı yaşlanma üzerinde de anlamlı bir artış görülmüştür. İki araştırma arasında farklılık olmasının sebebi uygulanan kitlenin hayat şartlarının, demografik, fizyolojik, ve psikolojik faktörlerinin farklı olması şeklinde yorumlanmaktadır. Araştırmada internete güvenme faktörüne bağlı kalmaksızın aktif ve başarılı şekilde yaşlanan yaşlıların bulunmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 29. Günlük İnternet Kullanım Süresinin Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkisi

	N	Sıra ort.	H	SD	p
Hiç kullanmıyorum	51	86.85	3.506	3	.320
1-3 saat	78	103.83			
3-5 saat	30	89.05			
5 saatten	32	98.02			

Kruskal Wallis H testi, yaşlıların günlük internet kullanım süresinin başarılı yaşlanma ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır (Tablo 29). Analiz sonucunda, yaşlıların ölçek puanları bakımından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$H(3) = 3.506$, $p > .05$]. Çalışmanın bu bulgusu günlük internet kullanım süresinin başarılı yaşlanma üzerinden doğrudan bir etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanmaktadır. Bu şaşırtıcı bulguya karşılık yaşlıların internet kullanım süresindeki artışla beraber sosyalleşme düzeylerinin de artması ve dolayısıyla başarılı yaşlanma üzerinde de pozitif yönlü bir ilerleme olması beklenmektedir.

3.6. Teknoloji Kullanımının Toplumsal Yaşama Katılım Üzerindeki Etkisi

Bu bölümde katılımcıların, teknoloji kullanım ölçeği ile toplumsal katılım envanteri arasındaki korelasyonu, teknolojik cihaza sahip olma durumunun toplumsal hayata katılım üzerindeki etkisi, yaşanan yerde internet olma durumunun toplumsal hayata katılım üzerindeki etkisi, sosyal medya hesabı durumunun toplumsal hayata katılım üzerindeki etkisi, internete güvenme durumunun toplumsal hayata katılım üzerindeki etkisi, günlük internet kullanım süresinin toplumsal hayata katılım üzerindeki etkisi araştırılmış ve bulgular paylaşılmıştır.

Tablo 30. Teknoloji Kullanım Ölçeği ile Toplumsal Katılım Envanteri Arasındaki Korelasyon

	Toplam Teknoloji Kullanımı Ölçeği	Ev Entegrasyonu	Sosyal Katılım	Üretkenlik	Toplam Toplumsal Katılım Envanteri
Toplam Teknoloji Kullanımı Ölçeği	1				
Ev Entegrasyonu	-.046	1			
Sosyal Katılım	.035	.512**	1		
Üretkenlik	.011	.448**	.565**	1	
Toplam Toplumsal Katılım Envanteri	-.001	.824**	.873**	.745**	1

Teknoloji Kullanım Ölçeği ile Toplumsal Katılım Envanterinden ($r=.989$, $p>.005$) ve tüm alt boyutlarından alınan toplam puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Tablo 30). Buna karşılık Çataloğlu'nun (2018) çalışmasına göre teknoloji kullanımı ile toplumsal yaşama katılım, her bireyin ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilerek arttırılabilmektedir. Teknoloji çağında edinilen bu bulguların beklenenden farklı olarak bağlantısız olduğu görülmüştür. Bu bağlantısızlığın sebepleri olarak yaşlıların bu çağa uyum sağlayamaması, yaşlılara yönelik yeterli ve köklü sistemli bir eğitim düzeninin olmaması ve yeni hızlı teknolojilerin yaşlı dostu üretimde olmaması şeklinde yorumlanabilir. Özkan ve Purutçuoğlu'na (2010) göre yeni teknolojiler “genç işi” olarak görülmektedir. Gerçekleştirilen teknolojik yeniliklerin yaşlıların refahını, konforunu ve bağımsızlığını arttırıyor gibi görünse de yaşlıların bu yeni teknoloji kapsamındaki uygulama/ürünleri en son benimseyen grup olduğu görülmüştür.

Tablo 31. Teknolojik Cihaza Sahip Olma Durumunun Toplumsal Hayata Katılım Üzerindeki Etkisi

	N	ST	SO	U	z	p
Teknolojik cihazı var	182	17956.00	98.66	335.0	-2.99	.003
Teknolojik cihazı yok	9	380.00	42.22			

Mann Whitney U testi, teknolojik cihaza sahip olan ve olmayan yaşlıların toplumsal hayata katılım ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır (Tablo 31). Analiz sonucunda, yaşlıların ölçek puanları bakımından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=335.0$, $p=.003$). Yaşlı bireylerin teknolojik cihaza sahip olmasının toplumsal hayata katılıma etkisinin olduğu görülmüştür. Telefon, tablet, bilgisayar, akıllı saat gibi cihazların toplumsal hayatta iletişimi sağladığı ve karşılıklı paylaşım imkanını verdiği için toplumsal hayat katılım üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Thompson ve ark. (1991) çalışmasına göre de teknolojik cihazın uzun vadeli kullanımı ile toplumsal hayata katılım arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Özkan ve Purutçuoğlu (2010) yaşlıların teknolojik ürün kullanımının sosyal uyumu ve yaşam kalitesini arttırmada önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Tablo 32. Yaşanan Yerde İnternet Olma Durumunun Toplumsal Hayata Katılım Üzerindeki Etkisi

	N	ST	SO	U	z	p
Yaşanan yerde internet var	172	16790.00	97.62	1356.0	-1.218	.223
Yaşanan yerde internet yok	19	1546.00	81.37			

Mann Whitney U testi, yaşanan yerde internet olan ve olmayan yaşlıların toplumsal hayata katılım ölçeğinden alınan puanlardaki farklılıkları hesaba katmak için kullanılmıştır (Tablo 32). Analiz, yaşlılar için ölçek puanları açısından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($U=1356.0$, $p=.223$). Katılımcıların yaşadıkları yerde internet olma durumunun toplumsal hayata katılım üzerinde etkisinin olmadığı görülmüştür.

Tablo 33. Sosyal Medya Hesabı Durumunun Toplumsal Hayata Katılım Üzerindeki Etkisi

	N	ST	SO	U	z	p
Sosyal medya hesabı var	110	13453.50	122.30	1561.5	-7.67	.000
Sosyal medya hesabı yok	81	4882.50	60.28			

Mann Whitney U testi, sosyal medya hesabı olan ve olmayan yaşlıların toplumsal hayata katılım ölçeğinden alınan puanlardaki farklılıkları hesaba katmak için kullanılmıştır (Tablo 33). Analiz, yaşlılar için ölçek puanları açısından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($U=1561.5$, $p=.000$). Sosyal medya hesabına sahip olmanın toplumsal hayata katılım üzerinde etkisi olduğu şeklinde bu bulgu yorumlanmaktadır.

Sosyal medya, bilgi akışını en hızlı şekilde sağlayan platformlardan biri olduğundan bu platformları kullanan yaşlı bireylerin sosyalleşme imkanları daha fazla olabilir. Bu sosyallığın toplumsal hayata katılımı arttırdığı düşünülebilir. Aynı şekilde Özen ve ark. (2018) çalışmasına göre sosyal medya hesabı olan yaşlıların toplumsal hayata katılımı da fazladır.

Tablo 34. İnternete Güvenme Durumunun Toplumsal Hayata Katılım Üzerindeki Etkisi

	N	ST	SO	U	z	p
İnternete güveniyor	98	9539.50	97.34	4425	-345	.730
İnternete güvenmiyor	93	8796.50	94.59			

Mann Whitney U testi, internete güvenen ve güvenmeyen yaşlıların toplumsal hayata katılım ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, yaşlıların ölçek puanları bakımından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($U=4425$, $p=.730$). Çalışmanın bu bulgusunun aksini ortaya koyan bazı araştırmalar literatürde yer almaktadır. Örneğin, Özsungur'un (2018) çalışmasına göre yaşlıların internete güvenme düzeyi arttıkça başarılı yaşlanma ve toplumsal hayata katılım üzerinde de anlamlı bir artış görülmüştür. Ayrıca Şahin ve Yıldırım'ın (2019) çalışmasına göre de yaşlıların internete güven durumu arttıkça umutsuzluk düzeyi düşmekte ve toplumsal katılımı artmaktadır.

Tablo 35. Günlük İnternet Kullanım Süresinin Toplumsal Hayata Katılım Üzerindeki Etkisi

	N	Sıra ort.	H	SD	p
Hiç kullanmıyorum	51	61.17	29.358	3	0.00
1-3 saat	78	104.39			
3-5 saat	30	119.55			
5 saatten fazla	32	108.98			

Kruskal Wallis H testi, yaşlıların günlük internet kullanım süresinin toplumsal hayata katılım ölçeğinden alınan puanlardaki farklılıkları hesaba katmak için kullanılmıştır. Analiz, yaşlılar için ölçek puanları açısından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$H(3) = 29.358$, $p < .05$]. İnternet kullanım süresi arttıkça toplumsal hayata katılım da olumlu yönde etkilenmektedir. Buna göre interneti aktif olarak kullanan yaşlıların kullanma süreleri arttıkça sosyalleşme imkanı da artabilmektedir. İletişim, paylaşım ve gündem takibi gibi özellikler yaşlının toplumsal hayattan izole olmasını önlemektedir. Ekici ve Gümüş'ün (2016) çalışmasına göre de internet kullanım süresi arttıkça yaşlının sosyal olarak aktif olma durumunu benimsediği görülmüştür. Çalışma bulguları göz önüne alındığında internet ortamında geçirilen süre arttıkça yaşlının toplumsal yaşama katılımı da artmaktadır.

BÖLÜM IV: SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Yaşlıların teknoloji kullanımının toplumsal hayata katılıma ve başarılı yaşlanmaya etkisinin incelenmesini amaçlayan bu çalışma kapsamında 191 yaşlının verileri üzerinden analiz yapılmıştır. Katılımcıların % 55.5'i kadın ve % 44.5'i erkektir. Katılımcıların yaşları 65 ve 91 arasında değişmektedir. Katılımcıların 119'unun evli, 33'ünün bekar ve 33'ünün de eşinin vefat ettiği tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan 153 yaşlının çocuğu vardır. Katılımcıların en uzun süre % 16.8'i kırsal ortamda, % 21.5'i ilçede ve %61.8'i ise kentte yaşadığı görülmüştür. Yaşlıların %14.1'sinin tek başına, % 82.7'sinin ailesi ile birlikte yaşadığı saptanmıştır.

Yürütülen bu çalışmada yaşlıların toplumsal hayata katılımı düşük bulunmuştur. Ev katılımı, sosyal katılım ve üretkenlik boyutlarında incelenen toplumsal hayata katılım ölçeğinde katılımcıların ortalamanın altında puanlar aldığı görülmüştür. 65 yaş üzeri yaşlıların topluma aktif şekilde katılımının son derece yetersiz olduğu saptanmıştır. Yaş almayla beraber toplumdan geri çekilme gerçekleşmektedir. İş hayatından uzaklaşma, sağlık ile ilgili risk faktörleri, yavaşlayan fiziksel ve mental özellikler , yaşlıların kendilerini sosyal yaşamdan geri çekmelerine sebep olmaktadır. Yaşadığı yer kendi evi, huzurevi ya da ailesinin yanı olarak fark etmeksizin farklı bireysel yaşam koşulları da gözetilerek incelenen 65 yaş üstü bireylerin sosyalleşme ve toplumsal yaşama katılım düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Başarılı yaşlanma ölçeği ise sağlıklı yaşam biçimi ve sorunlarla baş etme bazında incelenmiştir. İnceleme sonucunda çalışmaya katılan yaşlı bireylerin aldıkları puanların ortalamanın üzerinde olduğu görülmüştür. Ölçeğin alt boyutları kapsamında hem sağlıklı yaşam biçimi hem de sorunlarla baş edebilme açısından katılımcıların ortalamanın üstünde puanlar elde ettiği tespit edilmiştir.

Yaşlıların teknoloji kullanımı ile ilgili davranışlarına bakıldığında yaşlıların teknolojiyi aktif olarak kullanmaya ve hayatlarına dahil etmeye başladıkları görülmektedir. 65 yaş üstü bireylerin neredeyse tamamının en az bir teknolojik cihazı olmakla beraber haftalık internet kullanım süreleri de ortalamanın üzerinde bulunmuştur. Sosyal medya hesabı bulunan yaşlıların sayısının fazla olduğu görülmüştür. Katılımcıların internet

kullanımındaki ilk amaçlarının iletişim sonrasında ise haberleri takip etmek ve sosyal medya platformları olduğu tespit edilmiştir. Yaşlı bireylerin en çok kullandığı sosyal medya platformu öncelikle Whatsapp olmakla beraber sonrasında sırayı Facebook, Instagram, Twitter ve Tiktok uygulamalarının takip ettiği saptanmıştır.

Teknoloji kullanımının başarılı yaşlanma üzerindeki etkisi incelendiğinde bu iki değişken arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Teknoloji, insanlarla haberleşme, gündemi takip etme ve paylaşım içinde olmayı gerektiren bir süreci sağlamaktadır. Teknolojik gelişmeleri temel düzeyde de olsa düzenli ve aktif şekilde takip eden yaşlıların hayatta kalma becerilerinin yüksek olduğu ve başarılı yaş aldığı tespit edilmiştir.

Teknoloji kullanımının toplumsal hayata katılım üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farka yol açmadığı görülmüştür. Ancak bununla beraber teknolojik cihaza sahip olma durumunun toplumsal hayata katılım üzerinde olumlu etkiye yol açmaktadır. Bunun sebepleri arasında yaşlıların bu çağa uyum sağlayamaması, yaşlılara yönelik yeterli ve köklü bir teknoloji odaklı eğitim sisteminin olmaması ve yenilikçi hızlı teknolojilerin yaşlı dostu üretimde olmaması olarak düşünülmüştür. Gerçekleştirilen teknolojik yeniliklerin yaşlıların refahını, konforunu ve bağımsızlığını artırıyor gibi görünmesine karşın yaşlıların bu yeni teknoloji kapsamındaki uygulama/ürünleri en son benimseyen grup olduğu değerlendirilmiştir.

4.2. Öneriler

Çalışma kapsamında sunulacak öneriler araştırmanın sonuçları ekseninde detaylandırılarak sunulabilir. İlk olarak araştırma sonucunda yaşlıların toplumsal hayata katılımı düşük bulunmuştur. Yaşlıların aktif olması için toplumsal hayata katılım önemlidir. Bu nedenle toplumsal katılımın artırılması gerekmektedir:

- Mikro düzeyde yaşlıların toplumsal hayata katılımını engelleyen faktörlerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda sosyal hizmet uzmanlarının yaşlıların toplumsal hayata katılımı önündeki riskleri belirlemeleri ve buna yönelik koruyucu önleyici çalışmalar yapmaları önerilebilir.
- Genç neslin kuşaklar arası farkı kapatabilmek ve bu açıdan toplumsal yaşama katılmada olumsuz etki yaratabilecek faktörleri önlemek için yaşlıları desteklemesi önerilebilir.
- Mezzo düzeyde müdahale düşünüldüğünde ise tüm iletişim, alışveriş, bilgi paylaşımı, bankacılık işlemleri gibi eylemleri rahatça gerçekleştirebilmek amacıyla sosyal hizmet uzmanları tarafından yaşlılara gruplar halinde kaynaştırma eğitimleri düzenlenebilir.
- Makro düzeyde ise yaşlıları toplumsal hayata katılıma entegre edecek bütüncül politikaların ve hizmetlerin geliştirilmesi önerilebilir.

Çalışmanın sonuçlara göre yaşlıların başarılı yaşlanma oranları yüksek çıkmıştır.

- Bu başarıyı korumak ve artışını devam ettirmek amacıyla mikro düzeyde yaşlıların sosyal faaliyetlere ve toplumsal yaşama katılımını arttırmak hedeflenebilir.
- Mezzo düzeyde ise 65 yaş üzeri kitle için şehirlerde düzenlenen etkinlikleri arttırmak ve akranlar arası kaynaşmayı sağlamak önerilmektedir. Bu kapsamda sosyal hizmet uzmanları bu etkinlikleri düzenlemede aktif rol oynayabilir.
- Makro düzeyde ise yaşlı bireylerin yaşlı derneklerine katılımı yükseltilerek ülkedeki yaşlı nüfusunda örgütlenme, birleşme ve kaynaşma sağlanması önerilmektedir.

Araştırma kapsamında teknoloji kullanımının başarılı yaşlanmayı arttırdığı tespit edilmiştir. Teknoloji, içinde yaşadığımız toplumun vazgeçilmez unsurlarından biri haline gelmektedir. Teknoloji her yaştan birey için önemli iken yaşlılar için de her geçen gün önemi artmaktadır. Özellikle sağlıklı yaşam biçimi ve sorunlarla baş etme boyutlarında incelenen başarılı yaşlanma süreci bireylerin hayatlarında önemli bir zaman dilimini kapsamaktadır. Birikmiş hayat tecrübesi ve çevresindeki insan sayısıyla 65 yaşından sonraki sürecini izole halde geçirmemek için yaşlılar teknoloji kullanımına yönlendirilmelidir. Bu amaç doğrultusunda yaşlı bireylere teknolojik cihaz ve internet kullanımı kursları açılabilir. Gönüllü katılım ile yaşlıların iletişim, paylaşım, bankacılık işlemleri, sağlık randevuları ve alışveriş işlerini daha konforlu hale getirebilmek için teknolojik yazılım uygulamalarını öğretme kampları düzenlenebilir. Sosyal hizmet uzmanları düzenlenecek olan bu kurs ve kampları koordine etme görevini üstlenebilir. Bu etkinliklerin eğitim yönü kadar sosyalleşme ve kaynaştırma rolü de ağır basmaktadır.

Sosyal hizmet uzmanları dezavantajlı bireyleri teknolojik eğitim ve entegrasyon faaliyetlerine yönlendirerek destek olabilir. Multidisipliner yapısı gereği diğer meslek gruplarıyla da (psikolog, gerontolog, hekim, hemşire, iş uğraşı terapisti, bilişim teknolojileri eğitmeni, yazılım ve bilgisayar mühendisleri vb.) iletişim kurarak sürecin çeşitli alanlarla entegre halde ilerlemesine yardımcı olabilir. Örnek vermek gerekirse, teknolojik cihaz ve internet kullanımı eğitiminde yaşlılara eğitim verecek bilişim teknolojileri eğitmeni ile bağlantı kurabilir. Kurs sonunda yaşlı bireylerden geri dönütler alarak sürecin ne derece etkili olduğunu tespit edebilir. Çeşitli telefon uygulamalarının öğrenileceği uygulama kamplarında sosyal grup çalışmaları düzenleyebilir. Böylece yaşlıların sadece teknoloji kullanımı anlamında değil aynı zamanda psikolojik olarak da olumlu yönde ilerlemesine de destek olabilir. Başarılı yaşlanmanın sağlanması amacıyla teknoloji kullanımını arttırmak için yazılım mühendislerinden de destek alınabilir.

Gelişen yenilikçi teknolojilerin hızına uyum sağlamak yaşlılar için zaman zaman zor olabilmektedir. Yaşlıların teknolojiye entegrasyonu için yaşlı dostu uygulamalar ve teknolojik cihazlar üretilmesi önerilmektedir. Yaşlı dostu uygulamaları üretirken ihtiyaca yönelik fikirler için sosyal hizmet uzmanına başvurulabilir. Çeşitli dezavantajlılık konumları nedeniyle (hastalık, engellilik, fiziksel mesafe vb.) sosyal hizmetlere ihtiyaç duyan ancak bu hizmetlere erişemeyen yaşlı bireyler bulunmaktadır. Yazılımcılardan bu konuda destek alarak yaşlılarla bireysel görüşmelerin çevrimiçi görüntülü şekilde gerçekleştirilebileceği

platformların kurulması önerilmektedir. Makro boyutta ise devlet destekli ‘teknolojiye entegre yaşam’ projeleri üretilip uygulamaya geçilmesi önerilmektedir.

Huzurevlerinde ikamet eden yaşlılar için ise gerontologlar ile sosyal hizmet uzmanları arasında yaşlının günlük yaşam standartlarını geliştirmek için işbirliği yapılması önerilmektedir. Ailesi ve yakınları uzakta olan huzurevi sakinleri yakınları ile rahatça iletişim kurabilecekleri görüntülü görüşme uygulamaları geliştirilip huzurevlerinde yaygınlaştırılması önerilmektedir. Yaygınlaştırılan bu uygulamaları yaşlıların kullanabilmesi amacıyla sosyal hizmet uzmanları tarafından oryantasyon eğitimi verilmesi önerilmektedir. Ayrıca uzmanlar tarafından düzenlenecek yaşlılık ve teknoloji konulu kongre/sempozyum organizasyonlarının yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Teknoloji ve yaşlılar arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların azlığı fark edildiğinden ilerleyen araştırmaların yaşlıların sosyal hizmetler, sağlık, alışveriş, iletişim, banka, sosyal medya vb. uygulamaları kullanımının incelenmesi ve geliştirilmesi amacıyla yapılması önerilmektedir. Araştırmacılara nitel, nicel veya karma olarak çalışılabilecek bu konuların odağına yaşlının sosyalleşmesini ve toplumsal hayata katılımını eklemeleri önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Açıkdilli, G., Atalay, K. D., Kurtulmuşoğlu, F. B., & Çıdam, E. (2018). Yaşlı Pazarının Sosyal Medya Kullanımlarının Satın Alma Davranışları Üzerindeki Etkisinin Teknoloji Kabul Modeli Kapsamında İncelenmesi: 55 Yaş Üstü Kadınlara Yönelik Bir Çalışma. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 317-336.
- Ağaoğlu, E. (2022). *Yaşlı Bireyler Arasında Dijital Eşitsizlikler: Ankara Mikro Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Akbayrak, E., & Aysan, Ü. (2022). Yaşlı Perspektifiyle Yerinde Ve Başarılı Yaşlanma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22(55), 399-427.
- Aksoy, C. (2018). Teknoloji kullanım ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliğinin ölçülmesi: üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(15), 1111-1131.
- Altındağ, Ö. (2020). *Yaşlılığa Güneydoğu Penceresinden Bakış*. İstanbul: Çizgi Kitabevi.
- Altuğ, F., Yağcı, N., Kitiş, A., Büker, N., & Cavlak, U. (2009). Evde yaşayan yaşlılarda yaşam kalitesini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 2(1), 48-60.
- Altun, F. (2020). *Teknolojik Gelişmeler, Dijitalleşme Ve Çalışmanın Geleceği*. O. Bayrakcı, (Ed.) içinde, Kelebek Etkisi Çalışma Yaşamında Değişim ve Dönüşüm (s. 169- 190). İstanbul: Kriter Yayıncılık.
- Arpacı, F. (2007). Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Yaşlılık Komşuluk İlişkilerinin İncelenmesi, *Mesleki Eğitim Dergisi*, (9)17, 77-87.
- Arpacı, F., & Ersoy, A. F. (2009). Evde yaşayan yaşlıların huzurevinde yaşamaya ilişkin görüşleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(18), 87-98.
- Artut, S. (2021). *İnsan ve teknoloji birlikteliği ekseninde beliren diyalektik yaratıcılık kavramı*. İstanbul: Dijital Dönüşümün Kültür ve Sanat Üzerindeki Yansımaları.
- Atasavun Uysal, S., Demircioğlu, A., Şahin, Ü., Karabulut, E., Kocaman, A. A., & Karapınar, M. (2018). Yaşlı Bireylerde Toplumsal Katılım Anketi'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği. *Fizyoterapi Rehabilitasyon*, 29(3), 66-72.

- Baran, A. G., Kurt, Ş. K., & Tekeli, E. S. (2017). Yaşlıların Dijital Teknolojileri Kullanım Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 1(45),8-10.
- Bayrakçı, O. (2020). *Yaşlılık ve Yaşlı Bireylerin Sosyal Medya Kullanımları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi.
- Bayram, M. N. & Arıcı, A. (2021). Yaşlılıkta dijital çağı yakalamak. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 21 (2), 367-390
- Becerikli, S. Y. (2013). Kuşaklararası iletişim açısından yeni iletişim teknolojilerinin kullanımı: İleri yaş grubu üzerine bir değerlendirme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (e-dergi), 1(44), 19-31.
- Beğer, T., & Yavuzer, H. (2012). Yaşlılık ve yaşlılık epidemiyolojisi. *Klinik Gelişim*, 25(3:5), 35-40.
- Bourgeois, M. S., Brush, J., Elliot, G., & Kelly, A. (2015). Join the revolution: How Montessori for aging and dementia can change long-term care culture. In *Seminars in speech and language* (Vol. 36, No. 03, pp. 209-214). Thieme Medical Publishers.
- Bowling, A., & Dieppe, P. (2005). What is successful ageing and who should define it?, *BMJ*, 331: 24-31,1548-1551,
- Clark, M.S., Bond, M.J., & Sanchez, L. (1999). Effect of sensory impairment on the lifestyle activities of older people. *Australian Journal on Aging*, 18(3), 124-129
- Copeland, D. (2013). "Digital technology." *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*. United Kingdom: Oxford University Press.
- Çağlar, T. (2014). Yaşlılık ve sosyal hizmet: Yaşam destek merkezi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25(2), 145-162.
- Çataloğlu, S. (2018). Yaşlılık, değer ve teknoloji. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 27-35.
- Çavuş, F. Ö. (2013). *Yaşlılara yönelik evde bakım hizmetlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Çetin, S. Y., Kara, İ. G., & Kitiş, A. (2014). Evde yaşayan yaşlılarda sosyal katılımı etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 2(1), 11-20.

- Danış, M. Z. (2009). Türkiye’de Yaşlı Nüfusun Yalnızlık Ve Yoksulluk Durumları Ve Sosyal Hizmet Uygulamaları Açısından Bazı Çıkarımlar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(1), 67-84.
- Danış, M.Z. (2006). Toplum Temelli Bakım Anlayışı, *Özveri Dergisi*. 1(1),15-39.
- Del Duca, L. F., & Levasseur, A. A. (2010). Impact of legal culture and legal transplants on the evolution of the US legal system. *The American Journal of Comparative Law*, 58(1), 1-30.
- Dergi Park Akademik. “Bilişim Teknolojileri Dergisi Amaç ve Kapsam(b.t.)”. Erişim: 15 Aralık 2020. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gazibtd>
- Dokuz8 Haber. “Verilerle Türkiye’de Toplumun Bilgisayar ve İnternet Kullanımında Değişim”. Erişim Tarihi: 16 Aralık 2020. <https://dokuz8haber.net/veri-haberciligi/verilerle-turkiyede-toplunun-bilgisayar-ve-internet-kullaniminda-degisim/>
- Dönümcü, Ş. (2006a). Yaşlı ve sosyal hizmetler.<http://www.sosyalhizmetuzmani.org/yaslisosyalhizmetlerimiz.htm>
- Dölek, B. Ö. (2013). Geriatrik Hizmetlerde Ekip Çalışması ve Geriatrik Ekipte Sosyal Çalışmacı. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(1), 191-198.
- Dönümcü, Ş. (2006b). Yaşlı ve sosyal hizmetler. *Türkiye Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Dergisi*, 52(1), 42-46.
- Duyan, V. (2003). Sosyal hizmetin işlev ve rolleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 14(2), 1-22.
- Dünya Sağlık Örgütü (2004). *İşlevsellik, yetiyitimi ve sağlığın uluslararası sınıflandırılması*. Çev. Kabakçı E. Ankara: Ahmet Göğüş Bilge Matbaacılık; 2004
- Dünya Sağlık Örgütü. (2002). *The World Health Report 2002 - Reducing Risks, Promoting Healthy Life*.
- Ekici, S. K., & Gümüş, Ö. (2016). Yaşlılıkta teknolojinin kullanımı. *Ege Tıp Dergisi*, 55,27-28.
- Er, D. (2009). Psikososyal açıdan yaşlılık. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(11), 131-144.
- Erbil, D. D., & Hazer, O. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Yaşlıların İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Sosyal Bilimlerde Covid-19 Salgını*, 43,44-46.

- Erbil, D., & Hazer, O., (2021). *Covid-19 Pandemi Sürecinde Yaşlıların İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Nitel Bir Çalışma*. Sosyal Bilimlerde COVID-19 Salgını Dönemler Ve Değişim Dinamikleri - 2 (Pp.43-56), Astana Yayınları.
- Ferligül, Y. (2021). *Koronavirüs Hastalığı 2019 İle Takip Edilen Yaşlı Bireylerin Aktivite Yeterlilik Algısı, Toplumsal Katılım Düzeyleri Ve Sosyal İzolasyon Durumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Günay, D. (2017). Teknoloji nedir? Felsefi bir yaklaşım. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 163-166.
- Hanzer, O. (2007). *Ailede Yaşlıların Bakımı ve Karşılaşılan Sorunlar*. Ulusal Yaşlılık Kongresi, s.222-230.
- Havighurst R.L., Neugarten, B, & Tobin, S.S. (1968). *Disengagement and patterns of aging*. (In: Neugarten BL, ed.) Middle age and aging: a reader in social psychology. Chicago: University of Chicago Press.
- Hazer, O ve Özsungur, F. (2017). Başarılı Yaşlanma Ölçeği (BYÖ) Türkçe Versiyonu. *International Journal Of Education Technology and Scientific Researches*, 4, 30-33.
- Hazer, O., & Ateşoğlu, L. (2019). Yaşlılarda sağlık okuryazarlığının başarılı yaşlanma üzerine etkisi: Ankara ili örneği. *Türkiye Klinikleri Internal Medicine Nursing-Special Topics*, 5(2), 48-56.
- Housinglin. (2022). Şubat 23, 2021 tarihinde <https://www.housinglin.org.uk/file:///C:/Users/HP/Desktop/Older%20People%20and%20SOCİAL%20NETWORKİNG.pdf> adresinden alındı
- Işık, A., Tekin, N., & Kayaoğlu, S. Ç. (2021). Yetişkin Bireylerin Başarılı Yaşlanma Durumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Sinop İli Örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(4), 1403-1419.
- Iyer, R., & Eastman, J. K. (2006). The elderly and their attitudes toward the internet: The impact on internet use, purchase and comparison shopping. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 14(1): 57-67.
- Kalınkara, V. (2011). *Temel Gerontoloji Yaşlılık Bilimi*. Nobel Akademik Yayıncılık, I. Basım, Ankara.
- Kalınkara, V. (2016). *Temel gerontoloji yaşlılık bilimi*. Ankara: Atlas Basım Yayın.

- Kalınkara, V., & Sarı, İ. (2018). Yaşlıların bilgi teknolojileri kullanımı ve yaşam doyumu potansiyel ve engeller, ergonomik yaklaşım. *Journal of Engineering Sciences and Design*, 6, 1-13.
- Kandemir, B. (2020). Dijital Medya Teknolojilerinin Kullanımında Kuşaklararası Farklılıkların Gelişimsel Süreçlerdeki Yansımaları. M. Fiğan, & Y. D. Özdemir (Dü) içinde, *Dijital Kültür, Dijital Eşitsizlikler ve Yaşlanma* (s. 49- 60). Ankara: Alternatif Bilişim Derneği.
- Karasar, Ş. (2004). Eğitimde yeni iletişim teknolojileri - İnternet ve sanal yüksek eğitim. *The Turkish Online Journal of Educational Technology* , 3(4), 110-116.
- Kaygusuz, C. (2008). *Yaşlılık Kuramları*. K. Ersanlı ve M. Kalkan (Ed.) Psikolojik, sosyal ve bedensel açıdan yaşlılık: içinde 215-249. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kayhan Kuzgun, İ. (2002). Editöre Mektup. *Turkish Journal of Geriatrics*, 5(1), 38, 15-20.
- Keser, E. N. N. (2019). Alzheimer Hastalığına Yönelik Sosyal Hizmet Müdahaleleri. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 12(2), 121-128.
- Kurtkapan, H. (2018). *Kentte Yaşlılık ve Yerel Yönetim Uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayınları
- Kütmeç Yılmaz, C. (2020). *Yaşlı bireylerde yerinde yaşlanma ile başarılı yaşlanma ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi.
- Lawrence, K. (2022). Who's behind When They Get Older?. <https://whentheygetolder.co.uk/about/>
- Ma, Q., Chan, A.H.S. & Chen, K. (2016). Personal and other factors affecting acceptance of smartphone technology by older Chinese adults. *Applied Ergonomics*, 54, 62-71.
- Melenhorst, A.-S., Rogers, W. A. & Bouwhuis, D. G. (2006). Older Adults' Motivated Choice for Technological Innovation: Evidence for Benefit-Driven Selectivity. *Psychology and Aging*, 21 (1), 190–195.
- Milward, P. (2003). The 'grey digital divide': Perception, exclusion and barriers of Access to the Internet for older people, *First Monday*, 8(7), 40-45.
- Onat, Ü. (2003). Yaşlanma ve Sosyal Hizmet. V. Kalınkara (Ed.). 2. Ulusal Yaşlılık Kongresi Kitabı, Denizli Yaşlı Sorunları Araştırma Derneği, 69-8.

- Onur, B. (2006), *Gelişim Psikolojisi / Yetişkinlik Yaşlılık Ölüm*, 7. Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Özdemirhan, T., Şenlik, Z. B., & Şimşek, A. Ç. (2020). Sağlıklı aktif başarılı yaşlanma. *Turkey Health Literacy Journal*, 1(1), 51-57.
- Özekes, M. (2006). Yaşlıların Günlük Yaşam Aktivite Düzeylerinin Bellek Performansları Üzerindeki Etkisi. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(2), 27-41.
- Özen, A., Vaizoğlu, S., Bozyel, F., Sucuoğlu, A., Pektekin, C., Günay, A., & Sanda, C. (2018). Lefkoşa'nın bir bölgesinde altmış beş yaş ve üzeri bireylerin sosyal yaşama katılımı. *Cukurova Medical Journal*, 43(2), 398-410.
- Özkan, Y., & Purutçuoğlu, E. (2010). Yaşlılıkta teknolojik yeniliklerin kabulünü etkileyen sosyalizasyon süreci. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(23), 37-46.
- Özsungur, F. (2018). *Yaşlıların teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etkilerinin analizi: Adana ili örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Paúl, C., Ribeiro, O. & Teixeira, L. (2012). Active Ageing: An Empirical Approach to the WHO Model. *Current Gerontology and Geriatrics Research*, 2012: 1-10.
- Reker, G. T. (2009). A Brief Manual of the Successful Aging Scale (SAS). 10(2.1): 4238-720.
- Resnick, H. E., Fries, J. F., & Verbrugge, L. M. (1997). Windows to their worlds: The effect of sensory impairments on social engagement and activity time in nursing home residents. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 52B, 135-144.
- Rogers, M. E. (2003). Diffusion of innovations (Fifth edition). New York: Free Press.
- Rogers, W.A., Stronge, A.J. & Fisk, A.D. (2005). Technology and aging. *Reviews of Human Factors and Ergonomics*, 1(1), 130-171.
- Rowe, J.W. & Kahn, R.L. (1998). *Successful aging*. New York, NY: Pantheon Books
- Sümer, F. E. (2017). Sosyal medya kullanım pratikleri üzerine ampirik bir araştırma. *Global Media Journal TR Edition*, 8(15), 167-181.

- Şahin, B., & Yıldırım, A. (2019). Yaşlı Bireylerde İnternet Kullanımı İle Yaşam Doyumu, Algılanan Sosyal Destek Ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 12(2), 97-106.
- Tekedere, H., & Arpacı, F. (2016). Orta Yaş Ve Yaşlı Bireylerin İnternet Ve Sosyal Medyaya Yönelik Görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(2), 377-392.
- Tezcan, S. ve Seçkiner, P. (2012). *Türkiye 'de Demografik Değişim; Yaşlılık Perspektifi*. D. Aslan, ve M. Ertem (Ed.). Yaşlı Sağlığı Sorunlar ve Çözümler(s.1-8). Ankara:Palma Yayıncılık.
- The Center for Interactive Advertising. (1999). Diffusion of innovation. 15 04 2007 tarihinde http://www.ciadvertising.org/studies/student/99_fall/theory/millman/Diffusion.htm adresinden alındı
- Thompson,R. L., Higgins, C. A. ve Howell, J. M. (1991). Personal Computing: Toward a Conceptual Model of Utilization. *MIS Quarterly*, 15 (1), 125-143.
- Tuncay, T. (2016). Sosyal Hizmet Müdahalesini Araştırmak: Uygulama Kanıtlarla Nasıl Güçlendirilebilir?. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 27(2), 115-129.
- Tuncay, T. (2010). *E-Sosyal Hizmetler: İnsani Hizmetlerde Bilişim Teknolojisi Uygulamaları*. 3. İleri Yaş Sempozyumu: “Kırılgan Yaşlı”. İzmir. 23-24 Mart 2010.
- Türkiye İstatistik Kurumu. İstatistiklerle Yaşlılar,2021. Erişim Tarihi: 15 Aralık 2020. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yasli-lar-2021-45636#:~:text=Hanehalkı%20bilişim%20teknolojileri%20kullanım%20araştırması,daha%20fazla%20İnternet%20kullandığı%20görüldü.>
- Uysal, M. T. (2020). Yaşlı bireylerin sosyalleşmesinde dijital teknolojinin rolü: dijital yaşlılar üzerine bir çalışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (50), 43-59
- Ünsal, A., Demir, G., Özkan-Çoban, A., & Arslan-Gürol, G. (2011). Huzurevindeki yaşlılarda kronik hastalık sıklığı ve ilaç kullanımları. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi* 12(3) : 5.10.
- Willer, B., Rosenthal, M., Kreutzer, J. S., Gordon, W. A., & Rempel, R. (1993). Assessment of community integration following rehabilitation for traumatic brain injury. *The Journal of head trauma rehabilitation*. 8(2): 75-95.

- Wilson, E. V., ve Lankton, N. K. (2004). Modeling patients' acceptance of provider-delivered e- health. *Journal of the American Medical Informatics Association: JAMIA*, 11(4), 241-8.
- Van Dijk, Jan A. G. M., (2006). “*Digital divide research, achievement and shortcomings*”, Science Direct, Poetics (34), s. 221-235.
- Yağcıoğlu, R. (2009). Sağlıklı yaşlanma ve sosyal hizmetler. *The Journal of Turkish Family Physician, C*, 3, 30-38.
- Yazıcıoğlu, C. T. (2010). Yaşlılık Hukuku. 26-30 Mayıs Geriatri Kongresi Kitabı. *Gazimağusa, KKTC*, 157-60.
- Yerli, G. (2017). Yaşlılık Dönemi Özellikleri Ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler. *Journal Of International Social Research*, 10(52). 32-35.
- Yıldırım, F., Abukan, B., Öztürk, H., & Eker, H. (2020). Sosyal hizmette teknoloji kullanımı ve sosyal hizmet uzmanlarının dijital yapabilirlikleri: Covid-19 salgını odağında bir değerlendirme. *Electronic Turkish Studies*, 15(8).
- Yıldız, M. (2012). Bağlanma kuramı açısından yaşlılık dönemine genel bir bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(1), 1-30.

EKLER

Ek-1. Yaşlılık Alanındaki Sivil Toplum Kuruluşları

Dernek Adı
1. 65 + YAŞLI HAKLARI DERNEĞİ
2. AFYONKARAHİSAR YAŞLILARI KORUMA DERNEĞİ
3. AHMET KUDDUSİ KORUNMAYA MUHTAÇ YAŞLI VE ÇOCUKLARA YARDIM DERNEĞİ
4. ANTALYA GÜÇSÜZ KİMSESİZ VE YAŞLILARI KORUMA DERNEĞİ
5. AYVACIK MUHTAÇ VE YAŞLILARI KORUMA VE BARINDIRMA DERNEĞİ
6. BANAZ YAŞLI BAKIM VE HUZUREVİ DERNEĞİ
7. BAYBURT MEMNUNE EVSEN HUZUREVİ YAŞLILARINI KORUMA DERNEĞİ
8. BAYRAKLI YAŞLILARI DESTEKLEME DERNEĞİ
9. BERGAMOT ÇİÇEĞİ YAŞLI VE KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR DERNEĞİ
10. BEYPAZARI YAŞLILAR VE ENGELSİZ YAŞAM DERNEĞİ
11. BEYSUKENT YAŞLILARA SAYGI DERNEĞİ
12. BİLECİK İLİ YAŞLILARI KORUMA VE YARDIM DERNEĞİ
13. BİNGÖL GÜÇSÜZLERİ VE YAŞLILARA YARDIM DERNEĞİ
14. BİNGÖL HASTA HAKLARI VE YAŞLI BAKIM HİZMETLERİ DERNEĞİ
15. BİR SEVGİ DOKUNUŞU ENGELLİLER VE YAŞLILAR SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
16. BUCAK KİMSESİZLERİ YAŞLILARI VE GÜÇSÜZLERİ KORUMAK BARINDIRMAK VE YAŞATMAK İÇİN SOSYALTESİS YAPMA VE YAŞATMA DERNEĞİ
17. BULDAN YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ YAPTIRMA VE YAŞATMA DERNEĞİ
18. BÜYÜK SAĞLIKLI TOPLUM VE YAŞLI HASTA VE HASTA BAKICILARI DERNEĞİ
19. ÇAL HUZUR EVİ VE YAŞLILAR DERNEĞİ
20. ÇANAKKALE HUZUREVLERİNİ VE YAŞLILARI DESTEKLEME DERNEĞİ
21. ÇANKAYA YAŞLILARA SAYGI DERNEĞİ
22. ÇANKIRI YAŞLILARI KORUMA DERNEĞİ
23. ÇANKIRIDA KORUMA VE BAKIMA MUHTAÇ ÇOCUK ENGELLİ YAŞLI VE KADINLARI KORUMA DERNEĞİ
24. ÇAYYOLU YAŞLILARA SAYGI DERNEĞİ
25. ÇİVRİL KORUNMAYA MUHTAÇ YAŞLILARI BARINDIRMA DERNEĞİ
26. ÇORLU BAKIMA VE YARDIMA MUHTAÇ YAŞLILARI KORUMA DERNEĞİ
27. DENİZLİ KANSERLİ GENÇLERİ YAŞLILARI VE KİMSESİZ ÇOCUKLARI KORUMA DERNEĞİ
28. DİLOVASI YAŞLILARLA DAYANIŞMA VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
29. DÜNYA YAŞLILAR VE EMEKLİLER DERNEĞİ
30. DÜNYA YAŞLILIK DERNEĞİ
31. DÜŞ EVİM BAKIMA MUHTAÇ YAŞLILARI KORUMA VE YAŞATMA DERNEĞİ
32. EDİRNEDE BARINAN YAŞLILARI KORUMA VE İHTİYAÇLARINI KARŞILAMA DERNEĞİ
33. EL VER ENGELLİ VE YAŞLILAR SOSYAL YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
34. ENGELLİLER YAŞLILAR VE KİMSESİZLER KARAMÜRSEL DERNEĞİ
35. ERZİNCAN YAŞLILARI KORUMA DERNEĞİ
36. ESKİŞEHİR BAKIMA MUHTAÇ YAŞLILARI KORUMA DERNEĞİ
37. GAZİANTEP YAŞLILARI KORUMA DERNEĞİ
38. GÖNEN YAŞLI BAKIM MERKEZLERİ MİSAFİRHANELERİ İLE ALTYAPI ÇALIŞMALARI YAPMA YAŞATMA VE DESTEKLEME DERNEĞİ
39. GÜÇ BİRLİĞİ YAŞLI BAKIMA MUHTAÇ ENGELLİLER VE EMEKLİLER DERNEĞİ
40. GÜMÜŞHANE AİLEYİ YETİMLERİ KADINLARI ENGELLİ VE YAŞLILARI DESTEKLEME DERNEĞİ
41. HACIBEKTAŞ İLÇESİ MUHTAÇ YAŞLILARI KORUMA VE DESTEKLEME DERNEĞİ
42. HASKÖY SOSYAL YARDIMLAŞMA, DAYANIŞMA YAŞLILARI VE ÇOCUKLARI KORUMA DESTEKLEME DERNEĞİ
43. HASTA ENGELLİ YAŞLI YARDIM DERNEĞİ

44.	HASTA YAŞLI ENGELLİ BİREYLER BAKIM VE EĞİTİM DERNEĞİ
45.	HİMA YEYE MUHTAÇ YAŞLILAR ÇOCUKLAR VE KADINLAR SOSYAL YARDIM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
46.	HUZUREVİ VE YAŞLILAR DERNEĞİ
47.	HUZUREVİ YAPTIRMA YAŞATMA VE YAŞLILARINI KORUMA DERNEĞİ
48.	İSTANBUL ZEYTİNBURNU YAŞLILAR VE KİMSESİZLER DERNEĞİ
49.	İZMİR VALİLİĞİ NARLIDERE HUZUREVİ YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİNİ GÜÇLENDİRME VE SAKINLERİN DAYANIŞMA DERNEĞİ
50.	İZMİR YAŞLILARI GÜÇLENDİRME DERNEĞİ
51.	İZMİR DÜŞKÜN VE YAŞLILARI KORUMA DERNEĞİ
52.	KALP GÖZÜ ENGELLİ YAŞLI KİMSESİZ SANATÇILAR DERNEĞİ
53.	KARAMÜRSEL YAŞLILAR DERNEĞİ
54.	KİMSESİZ YAŞLI VE ÇOCUKLARI KORUMA KOLLAMA VE SOSYAL YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
55.	KOCAELİ DARICA YAŞLILARLA DAYANIŞMA VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
56.	KONUTKENT YAŞLILARA SAYGI DERNEĞİ
57.	KÖYCEĞİZ ENGELLİLER VE YAŞLILAR HUZUREVİ YAPMA VE YAŞATMA DERNEĞİ
58.	LEMAN GEBİZLİ TÜM ENGELLİ YAŞLI VE KİMSESİZLERE UMUT IŞIĞI DERNEĞİ
59.	MANİSA HUZUREVLERİ ENGELLİ VE YAŞLI BAKIM MERKEZLERİ DERNEĞİ
60.	MARDİN YAŞLI VE GÖZÜ YAŞLILAR DERNEĞİ
61.	MARMARA BAKIMA MUHTAÇ YAŞLILARI DESTEKLEME DERNEĞİ
62.	MAVİ YAŞAM YAŞLILAR, ENGELLİLER, ÇOCUKLAR VE MÜLTECİLERİN BARINMA DİNLENME MORAL REHABİLİTASYON KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
63.	MENGEN ÖZÜRLÜ VE YAŞLILARI DAYANIŞMA DERNEĞİ
64.	MERSİN YAŞLI VE ENGELLİLERİN SOSYAL BAKIM YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
65.	MUTLU YAŞLILIK DERNEĞİ
66.	NASREDDİN HOCA TÜM ENGELLİLER YAŞLILAR KİMSESİZLER DERNEĞİ
67.	NAZİLLİ KİMSESİZLERİ, YAŞLILARI, GÜÇSÜZLERİ BARINDIRMA YETİŞTİRME HUZUREVİ VE İŞ YURDU YAPTIRMA VE YAŞATMA DERNEĞİ
68.	NEVŞEHİR ENGELLİLER VE YAŞLILAR DERNEĞİ
69.	NİKFER YAŞLI BAKIM VE HUZUREVİ YAPTIRMA VE YAŞATMA DERNEĞİ
70.	ÖZEL YAŞLI BAKIM KURULUŞLARI DAYANIŞMA VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
71.	PEKÜN CAMİLERİ KURAN KURSU VE YAŞLILAR BAKİMEVİ YAPTIRMA VE YAŞATMA DERNEĞİ
72.	SAKARYA ÇOCUKLAR KADINLAR ENGELLİLER VE YAŞLILARI KORUMA DERNEĞİ
73.	SAMSUN DOSTELİ EVDE HASTA VE YAŞLI BAKIM (SAMDOST) DERNEĞİ
74.	SARAYKÖY YAŞLI KONUK EVİ DERNEĞİ
75.	ŞEHİT GAZİ ENGELLİ VE YAŞLILAR SOSYAL İLETİŞİM YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
76.	ŞIRNAK ENGELLİ YAŞLI VE YETİM VEFA YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
77.	ŞİZOFRENİ TÜM ENGELLİLER YAŞLILAR KİMSESİZLER YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
78.	TEKİRDAĞ BAKIMA MUHTAÇ YAŞLI VE ÇOCUKLARA YARDIM DERNEĞİ
79.	TURGUTLU YAŞLILARI KORUMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
80.	ULUSLARARASI HASTA YAŞLI ENGELLİ SPOR KULÜBÜ DERNEĞİ
81.	ULUSLARARASI YAŞLI TURİZM VE SAĞLIK DERNEĞİ
82.	UŞAK MUHTAÇ YAŞLILARI KORUMA DERNEĞİ
83.	ÜMİTKÖY YAŞLILARA SAYGI DERNEĞİ
84.	ÜRETKEN BİLGE YAŞLILAR DERNEĞİ
85.	YAŞLI BAKIM TEKNİKLERİ DAYANIŞMA DERNEĞİ
86.	YAŞLI DOST DERNEĞİ
87.	YAŞLI POLİTİKALARI DERNEĞİ
88.	YAŞLI SORUNLARI ARAŞTIRMA DERNEĞİ
89.	YAŞLI VE KİMSESİZ ÇOCUKLARI KORUMA DERNEĞİ
90.	YAŞLILAR EVİ YAPMA, YAŞATMA VE SOSYAL YARDIM DERNEĞİ
91.	YAŞLILAR VE GÜÇSÜZLER HUZUREVİ YAPTIRMA VE YAŞATMA DERNEĞİ
92.	YAŞLILARA DESTEK DERNEĞİ
93.	YAŞLILARI KORUMA DERNEĞİ
94.	YAŞLILARLA DAYANIŞMA DERNEĞİ

95.	YEŞİLOVA HUZUREVİ ENGELLİLER VE YAŞLILAR DERNEĞİ
96.	YOKSUL YAŞLILARA YARDIM DERNEĞİ
97.	ZEYTİNLİ VE AKÇAY AİLE SAĞLIĞI MERKEZLERİ VE YAŞLI BAKIM YURDU YAPTIRMA VE YAŞATMA DERNEĞİ
98.	ZONGULDAK YAŞLILARI KORUMA VE SOSYAL HİZMETLERİ GELİŞTİRME DERNEĞİ

Ek-2. Aydınlatılmış Onam Formu

Ek-2. Aydınlatılmış Onam Formu

Sevgili katılımcı,

Yaşlılarda teknoloji kullanımının toplumsal hayata katılma ve başarılı yaşlanmaya etkisinin incelenmesi başlıklı bu araştırma, Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet AD tarafından yapılmaktadır. Araştırma yaşlıların teknoloji kullanımlarının yaşlılar üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi amacıyla planlanmıştır. Sizin yanıtlarınızdan elde edilecek sonuçlarla teknoloji çağında yaşlıları baz alan çalışmalar planlanabilmektedir. Bu nedenle soruların tümüne ve içtenlikle cevap vermeniz büyük önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılmanız gönüllülük esasına dayalıdır. Bu form aracılığı ile elde edilecek bilgiler gizli kalacaktır ve sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya anketi doldururken istemezseniz son verebilirsiniz.

Anket formuna adınızı ve soyadınızı yazmayınız.

Anketimiz 21 sorudan oluşmaktadır. 10 dk zamanınızı alacak bu çalışmada yanıtlarınızı, soruların altında yer alan seçenekler arasından uygun olanı daire içine alarak ya da açık uçlu sorularda sorunun altında bırakılan boşluğa yazarak belirtiniz. Birden fazla seçenek işaretleyebileceğiniz sorularda, size uygun gelen bütün seçenekleri işaretleyiniz. Eğer sorunun yanıtları arasında “diğer” seçeneği mevcutsa ve yanıtınız var olan seçenekler arasında yer almıyorsa, bu durumda yanıtınızı diğer seçeneğindeki boşluğa yazınız.

Anketi yanıtladığınız için teşekkür ederiz.

Çalışma ile ilgili herhangi bir sorunuz olduğunda aşağıdaki kişi(ler) ile iletişim kurabilirsiniz:

Sorumlu

Dr.Öğr.Üyesi Merve Deniz Pak Güre

Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Telefon:

Araştırma Ekibi

Öğr.Üyesi Merve Deniz Pak Güre

Buse Hançeroğlu Kandemir

Ek-3. Sosyodemografik Soru Formu

SOSYODEMOGRAFIK SORU FORMU

1. Araştırmaya katılım durumu
 - ☐ Yaşlı bireyin kendisi çalışmaya katılıyor
 - ☐ Yaşlı birey soruları aile / arkadaşlar / diğer kişilerin yardımı ile yanıtlıyor
2. Cinsiyetiniz: _____
3. Yaşınız: _____
4. Medeni durumunuz:
 - ☐ Evli
 - ☐ Bekar
 - ☐ Boşanmış
 - ☐ Eşi Vefat Etmiş
5. Eğitim durumunuz:
 - ☐ İlkokul
 - ☐ Ortaokul
 - ☐ Lise
 - ☐ Üniversite
6. Çalışma durumunuz:
 - ☐ Tam zamanlı çalışıyor
 - ☐ Yarı zamanlı çalışıyor
 - ☐ Çalışmıyor, iş arıyor
 - ☐ Çalışmıyor
7. Çocuğunuz var mı?
 - ☐ Var
 - ☐ Yok
8. Ailenizin bir aylık toplam geliri ihtiyaçlarınızı karşılamada yeterli mi?
 - ☐ Evet
 - ☐ Hayır
9. En uzun süre yaşadığınız yer?
 - ☐ Büyükşehir
 - ☐ Şehir
 - ☐ İlçe

- ☐ Köy
10. Herhangi bir hastalığınız var mı ?
- ☐ Var
 - ☐ Yok
11. Teknolojik cihaza/cihazlara sahip misiniz ? Varsa hangi cihazlar yazınız.
- ☐ Evet_____
 - ☐ Hayır
12. Yaşadığınız evde internet var mı ?
- ☐ Var
 - ☐ Yok
13. Günlük internet kullanım süreniz nedir ? _____
14. İnterneti ne amaçla kullanıyorsunuz ? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
- ☐ İş
 - ☐ Sosyal Medya
 - ☐ İletişim
 - ☐ Gazete Okumak
 - ☐ Bilgiye Erişmek
 - ☐ Alışveriş Yapmak
 - ☐ Diğer, lütfen belirtiniz (_____)
15. Sosyal medya hesabınız var mı ? Varsa hangi platformları kullanıyorsunuz ?
- ☐ Var.....
 - ☐ Yok
16. İnternete güveniyor musunuz ?
- ☐ Evet
 - ☐ Hayır

Ek-4. Başarılı Yaşlanma Ölçeği**BAŞARILI YAŞLANMA ÖLÇEĞİ**

Maddeler	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Kararsızım	Kısmen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
İşler eskiden olduğu gibi gitmediğinde, aynı sonuca ulaşana kadar başka yollar denemeye devam ederim							
Zor zamanlarda durumun üstesinden gelmek için metanetli olmaya gayret gösteririm							
Üretken faaliyetler sayesinde yaşama aktif olarak bağlıyım							
Mümkün olduğunca uzun süre bağımsız kalmak için çabalıyorum							
Hastalık ve sakatlıklardan uzak kalmak için elimden geleni yapıyorum							
Yaşlandıkça bedenimi ve zihnimi iyi bir şekilde korumaya çalışıyorum							
Düzenli sosyal ilişkiler sayesinde yaşama aktif şekilde bağlıyım							
Benim için önemli olan hedeflere ulaşmak için her türlü çabayı gösteriyorum							
Yoluma ne çıkarsa çıksın baş edebilirim							
Sağlıklı yaşam tarzı alışkanlıklarını kazanmak için çabalıyorum							

Ek-5. Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri

TOPLUMSAL YAŞAMA KATILIM ENVANTERİ

1. Evinizdeki market veya diğer zorunlu alışverişleri genelde kim yapar?

- ☐ Tek başına ☐ Başka biriyle beraber ☐ Başka biri

2. Evinizde yemekleri genelde kim hazırlar?

- ☐ Tek başına ☐ Başka biriyle beraber ☐ Başka biri

3. Evinizde normal günlük ev işlerini genelde kim yapar?

- ☐ Tek başına ☐ Başka biriyle beraber ☐ Başka biri

4. Evinizde çocuklara genelde kim bakar?

- ☐ Tek başına ☐ Başka biriyle beraber ☐ Başka biri
☐ Uygulanamaz (evde 17 yaşın altında çocuk yok)

5. Aile ve arkadaşlarla birlikte olma gibi sosyal düzenlemeleri genelde kim planlar?

- ☐ Tek başına ☐ Başka biriyle beraber ☐ Başka biri

6. Banka ve fatura ödeme gibi kişisel finanslarınızı genelde kim üstlenir?

- ☐ Tek başına ☐ Başka biriyle beraber ☐ Başka biri

7. Genelde bir ayda yaklaşık kaç defa evinizin dışında alışverişe katılırsınız?

- ☐ 5 veya daha fazla ☐ 1-4 defa ☐ Hiç

8. Genelde bir ayda yaklaşık kaç defa film, spor, restoran gibi boş zaman aktivitelerine katılırsınız?

- ☐ 5 veya daha fazla ☐ 1-4 defa ☐ Hiç

9. Genelde bir ayda yaklaşık kaç defa arkadaş veya akrabalarınızı ziyaret edersiniz?

- ☐ 5 veya daha fazla ☐ 1-4 defa ☐ Hiç

10. Boş zaman aktivitelerine katıldığınızda genelde bunu yalnız mı başkalarıyla mı yapıyorsunuz?

- ☐ Çoğunlukla yalnız ☐ Çoğunlukla aile üyeleriyle ☐ Çoğunlukla akranım olan arkadaşlarla
☐ Çoğunlukla kendimden genç olan arkadaşlarla ☐ Aile ve arkadaş birleşimiyle

11. Güvendiğiniz en iyi bir arkadaşla sahip misiniz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

12. Ev dışına ne sıklıkta seyahat ediyorsunuz?

- ☐ Hemen hemen her gün ☐ Hemen hemen her hafta ☐ Nadiren/hiç (haftada 1 defadan az)

13. Lütfen şimdiki (geçen bir ay boyunca) iş durumunuzun karşılığı olan en iyi cevabı işaretleyiniz:

- ☐ Tam zamanlı (haftada 20 saatten fazla)
☐ Kısmi zamanlı (haftada 20 saat veya daha az)
☐ Çalışmıyor, fakat aktif olarak iş bakıyor
☐ Çalışmıyor, iş bakmıyor
☐ Uygulanamaz, yaştan dolayı emekli

14. Lütfen şimdiki (geçen bir ay boyunca) okul veya eğitim programı durumunuzun karşılığı olan en iyi cevabı işaretleyiniz:

- ☐ Tam zamanlı
☐ Kısmi zamanlı
☐ Okul veya eğitim programına devam etmiyor
☐ Uygulanamaz, yaştan dolayı emekli

15. Geçen ay içinde, ne kadar sıklıkta gönüllü aktivitelere katıldınız?

- ☐ 5 veya daha fazla ☐ 1-4 defa ☐ Hiç

16. İnterneti kullanarak sosyal bağlantı için insanlara ne sıklıkta yazarsınız (örneğin ; e-mail, Facebook gibi sosyal iletişim ağı siteleri)?

- ☐ Her gün/çoğu gün ☐ Hemen hemen her hafta ☐ Nadiren/hiç

17. Bir online video bağlantı kullanarak sosyal bağlantı için insanlarla ne sıklıkta konuşursunuz (örneğin; Skype, FaceTime gibi)?

- ☐ Her gün/çoğu gün ☐ Hemen hemen her hafta ☐ Nadiren/hiç

18. Telefonunuzu kullanarak konuşma veya yazılı mesajla insanlarla ne sıklıkta sosyal bağlantı kurarsınız?

- ☐ Her gün /çoğu gün ☐ Hemen hemen her hafta ☐ Nadiren/hiç

Yorumlar:

Ek-6. Teknoloji Kullanım Ölçeği**TEKNOLOJİ KULLANIM ÖLÇEĞİ**

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1) Teknolojiyi her zaman yakından takip ederim					
2) Teknolojinin olmadığı bir yaşam tarzı düşünemiyorum.					
3) Teknolojik inovasyon ve değişimler sosyal hayatım için önem arz etmektedir.					
4) Günlük yaşamımdaki her türlü inovasyon, değişim ve gelişim hayatımı olumlu etkiler.					
5) Günlük yaşamdaki yenilik ve değişime ayak uyduramamak beni mutsuz eder.					
6) Yeni çıkan teknolojik bir ürünü (cep telefonu, tablet, laptop vb.) teknolojiyi takip etmek için satın alırım.					
7) Yeni çıkan teknolojik bir ürünü (cep telefonu, tablet, laptop vb.) prestij (arkadaşlarıma gösteriş yapmak) amaçlı satın alırım.					
8) Yeni çıkan teknolojik bir ürünü (cep telefonu, tablet, laptop vb.) o alandaki ihtiyacımı gidermek için satın alırım.					
9) Yeni çıkan teknolojik bir ürünü (cep telefonu, tablet, laptop vb.) kişisel tatmin düşüncesiyle satın alırım.					
10) Yeni çıkan teknolojik bir ürünü (cep telefonu, tablet, laptop vb.) sosyal statüm gereği bir ihtiyaç düşüncesiyle satın alırım.					
11) Yeni çıkan teknolojik bir ürünü (cep telefonu, tablet, laptop vb.) eskisinden sıkıldığım için satın alırım.					
12) Yeni çıkan teknolojik bir ürünü (cep telefonu, tablet, laptop vb.) estetik olması (dış görünüş) açısından satın alırım.					
13) Kullandığım cihazın eskimiş olmasından dolayı yeni bir cihaz satın alırım.					

Ek- 7. Etik Kurul Onayı

Ek- 3. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 06.10.2022-167632

Sayı : E-62310886-605.99-167632
Konu : Buse Hançerlioğlu Kandemir'in Etik
Kurul İzni Hk.

06.10.2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 27.09.2022 tarih ve 164014 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Program öğrencisi Buse Hançerlioğlu Kandemir'in, Dr. Öğretim Üyesi Merve Deniz Pak Güre danışmanlığında yürütmekte olduğu, "Yaşlılarda Teknoloji Kullanımının Toplumsal Hayata Katılımı ve Başarılı Yaşlanmaya Etkisi" adlı yüksek lisans tez çalışması değerlendirilmiş ve bilgilerinize ekte sunulmuştur.

Prof. Dr. M. Abdülkadir VAROĞLU
Kurul Başkanı

Ek: Değerlendirme Formu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: BSK000YH074
Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/baskent-universitesi-ebys>
Başkent Üniversitesi Başlıca Kampüsü Fatih Sultan Mehmeti Ekseninde Yolu 18. Km 06790
Bilgi için: Gamze SONBAY
Koordinatör
Tebliğ No:

Sayı : 17162298.600-226
Konu : Tez Çalışması

3 EKİM 2022

İlgili Makama

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Program öğrencisi Buse Hançerlioğlu Kandemir'in, Dr. Öğr. Üyesi Merve Deniz Pak Güre danışmanlığında yürütmekte olduğu, "Yaşlılarda Teknoloji Kullanımının Toplumsal Hayata Katılma ve Başarılı Yaşlanmaya Etkisi" adlı yüksek lisans tez çalışması değerlendirilmiş ve yapılmasında bir sakınca olmadığı tespit edilmiştir. Bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulu

Ad, Soyad	Değerlendirme	İmza
Prof. Dr. M. Abdülkadir Varoğlu	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Dr. Kudret Güven	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Ali Sevgi	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Dr. Işıl Bulut	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Dr. Sadegül Akhbab Altun	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Dr. Can Mehmet Hersek	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Dr. Özcan Yağcı	Olumlu/Olumsuz	

Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun, Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Program öğrencisi Buse Hançerlioğlu Kandemir'in, Dr. Öğr. Üyesi Merve Deniz Pak Güre danışmanlığında yürütmekte olduğu, "Yaşlılarda Teknoloji Kullanımının Toplumsal Hayata Katılma ve Başarılı Yaşlanmaya Etkisi" adlı yüksek lisans tez çalışmasının yapılabileceği görüşündeler.

Prof. Dr. Özcan Yağcı, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Program öğrencisi Buse Hançerlioğlu Kandemir'in, Dr. Öğr. Üyesi Merve Deniz Pak Güre danışmanlığında yürütmekte olduğu, "Yaşlılarda Teknoloji Kullanımının Toplumsal Hayata Katılma ve Başarılı Yaşlanmaya Etkisi" adlı yüksek lisans tez çalışmasının uygun olduğu düşüncelerini iletmışlerdir.

Ek-8. Ölçek Kullanım İzinleri

Ek-4. Ölçek Kullanım İzinleri

İleti başlangıcı:

Kimden: Cenk Aksöz

Konu: Ynt: Teknoloji Kullanım Ölçeği
kullanım izni hk.

Tarih: 3 Kasım 2021 14:42:22 GMT+3

Kime: Merve Deniz PAK GÜRE

Tabi kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar

3 Kas 2021 Çar 07:31 tarihinde Merve Deniz
PAK GÜRE şunu
yazdı:

Hocam merhabalar,

Ben Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet
Anabilim dalından Buse HANÇEROĞLU
KANDEMİR isimli öğrencimin danışmanıyım.
Öğrencim yüksek lisans tezi kapsamında
'Teknoloji Kullanım Ölçeği'ni kullanmak
istemektedir. Ölçeğinizi tez çalışması
kapsamında kullanabilmek için izinlerinizi rica
ediyoruz.

Saygılarımızla

İleti başlangıcı:

Kimden: Songül atasavun uysal

Tarih: 26 Ekim 2021 11:38:06 GMT+3

Kime: "Buse Han."

Konu: Ynt: YAŞLILARDA TOPLUMSAL
HAYATA KATILIM ANKETİ

Sayın Hançeroğlu Kandemir,

Anketimizi kullanmanızdan mutluluk duyarız.
Anketimiz ve hem yararlanmanız hem de atıf
yapabilmeniz için makalemiz ekte.

İyi çalışmalar,

Prof. Dr. Songül ATASAVUN UYSAL
HU FTR FAKÜLTESİ
Öğretim Üyesi

Buse Han. <

26 Eki 2021 Sal, 10:30 tarihinde şunu yazdı:

Oya Hazer < > şunları
yazdı (2 Kas 2021 01:54):

Sevgili Buse Hançeroğlu

Ekte Başarılı Yaşlanma Ölçeğine ilişkin dosya
bulunmaktadır.

Çalışmanızda bu ölçeği kullanmanız bizi
memnun edecektir. Başarılı
Yaşlanma Ölçeğini tabiki kullanabilirsiniz. İlgine
teşekkür eder,
çalışmanızda başarılar dilerim.
Prof. Dr. Oya Hazer

Not: Mailimi aldığınızca cevap verirsiniz çok
sevinirim.

Prof.Dr. Oya Hazer
Hacettepe Üniversitesi İİBF
Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü
Tel: 0312 312 10 00